

AURELIA DOAGĂ
CUSĂTURI
ROMÂNESTI

EDITURA ION CREANGĂ

AURELIA DOAGĂ

CUSĂTURI
ROMÂNESTI

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREȘTI
1978

Compoziția copertei realizată de
ADRIAN IONESCU
Desenele și fotografiile aparțin autoarei

Lector: IOANA RICUS
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICU

Dat la cules: 5.XII.1977. Bun de tipar: 5.IX.1978
Apărut: 1978. Comanda nr. 1569
Tiraj: 60 000 ex. broșate. Coli de tipar: 3½. Planșe: 48 pag.

Tiparul executat sub comanda nr. 42 la
Întreprinderea poligrafică Sibiu, Sos. Alba Iulia nr. 47
Republica Socialistă România

CUPRINS

<i>Introducere</i>	5
COSTUMUL ROMÂNESC	7
TIPURI DE II	9
CĂMAȘA BĂRBĂTEASCĂ	13
MATERIALE NECESARE CONFEȚIONĂRII COSTUMULUI	15
VOPSITUL VEGETAL	18
ÎNDRUMĂRI TEHNICE	19
PUNCTE DE CUSĂTURĂ	20
CONCLUZII	40

COSTUMUL ROMÂNESC

*Nepoatelor mele,
Măgduța, Raluca și Roxana:
„Păstrați-vă portul!”*

Portul românesc ca și întreaga artă populară (arhitectură, creștături în lemn, ceramică etc.) s-a născut și a dăinuit pe teritoriul țării noastre din cele mai vechi timpuri. Istoria ne spune că dacii erau îmbrăcați la fel cu țărani noștri de la munte: „Îmbrăcămintea lor era un fel de tunică pînă la genunchi, strînsă c-o cingătoare peste mijloc, ȋtari largi legați la gleznă cu sfoară sau vîrți în opinci, pe deasupra o manta largă, fără mînece, încopciată pe umăr. Femeile erau înalte, zvelte, mîndre la port, cu o dulce mîldiere în mișcări și cu multă blîndețe și duioșie în chipul lor frumos, în ochii lor mari, galeși, umbriți de gene lungi. Purtau o haină ușoară pînă-n călcîie, pe deasupra o dulamă pînă la genunchi, strînsă la brîu, pe cap o broboadă de în sau de cînepă, mărgelile la gît și flori în cosițe”, ne amintește Al. Vlahuță. Mărturii despre originea portului românesc se văd pe Columna lui Traian și pe monumentul de la Adamclisi. Croiala lungă și largă a cămășii, portul ȋtarilor la bărbați și fustele largi la femei, cojoacele groase au rămas aceleași și în zilele noastre.

Prin descoperirea figurinelor de lut, de la Cîrna-Craiova, din epoca bronzului, s-au constata-

tat în îmbrăcămintea elemente ce corespund costumului românesc. Grăitoare este piesa din spate (de la brîu în jos) și anume „opregul” (care astăzi se poartă în Banat), pe care se întrezăresc franjurile.

Documente ale originii portului nostru sînt și unele însemnări literare și istorice, unele opere de artă. Astfel, în zugrăveala de pe biserici se văd adeseori și ctitorii, țărani îmbrăcați în costumul vechi românesc. Imagini ale portului nostru găsim de asemenea în unele fresce și pe unele porți ca la Episcopia de Rîmnicu Vîlcea, pe a cărei poartă de la intrare se vede o fecioară în ie, zăvelci (șoarțe) și poale. Picturile pe lemn sau pe sticlă înfățișează de asemenea elemente ale costumului românesc. Prețioase sînt și picturile lui C. Popp de Szathmary, Nicolae Grigorescu, Gh. Tattarescu, care zugrăvesc țărani și țărănci în costumul simplu dar plin de prospețime și pitoresc.

„Portul de dac — spune Mihail Sadoveanu — îl poartă și astăzi țărani noștri de la munte, mai ales momîrlanii din valea superioară a Jiului. Pădurencele din Hunedoara, țărani din jurul Grădiștei și a Boușarilor (lîngă Grădiștea) și-au

păstrat, neschimbat, pe lângă chip, îmbrăcămintea dacilor. Bubourile (saricile) sînt haine tipic dace."

Toate aceste mărturii care s-au păstrat de-a lungul timpurilor sînt adevărate documente ale originii și continuității românilor pe pămîntul vechii Dacii. Costumul confecționat de țărâna română este legat de viața sa de zi cu zi. El este conceput nu numai ca obiect de uz practic, dar și ca o nevoie de frumos, de materializare a talentului și a iubirii pentru natura în care s-a născut. Păstrarea lui a constituit un semn de protest în calea celor care au exercitat oprirea socială și națională.

Împodobirea costumului indică direct sursa de inspirație a țărâncii: frunzele și florile cîmpului, păsările, oamenii, animalele. Ea știe să le prezinte în așa fel, încît prin liniile cele mai simple redă esențialul cu o mare puritate de expresie.

Cusătura, arta cusutului și a țesutului, este o

indeletnicire foarte veche. Împodobirea cămășii și a pieselor de la brîu în jos, a sumanelor, se făcea pe teritoriul țării noastre încă din timpul triburilor trace. Despre broderia la traci vorbește Herodot, care amintește de șubele lor brodate. Incontestabil că arta cusăturilor înflorește odată cu ocuparea Daciei de către romani. În secolele XV și XVI cusătura românească și broderia cu fir metalic ia o mare dezvoltare, mai ales la curțile domnești. Renumite sînt cusăturile și broderiile pe veșmintele domnești din timpul lui Ștefan cel Mare și Vasile Lupu.

Cusătura pe fir a iilor și cămășilor bărbățești din întreaga țară se realizează pe fire numărate, în timp ce broderia se realizează pe bază de desen. Cu ajutorul cusăturii pe fir se decorează iile și cămășile bărbățești, unele obiecte de podoabă interioară, pe cînd broderia se folosește în ornamentarea mintenelor, sumanelor, cojoacelor etc.

TIPURI DE II

Așa cum am arătat, costumul românesc are rădăcini în istoria neamului nostru. El continuă să se păstreze și azi în multe din zonele țării, dovedind că una din caracteristicile sale este continuitatea.

O altă caracteristică a costumului românesc este unitatea ce există în structura, în componența sa. Armonios și logic conceput, în ansambluri unitare, costumul popular românesc constituie o valoare a culturii naționale de o mare bogăție spirituală.

Ia sau cămașa, poalele, fota, vîlnicul, catrințele, marama, iată costumul femeiesc. „Femeile dăce sînt înfățișate avînd o cămașă cu mînci scurte și o fustă pe deasupra. Pe columnă, ele se văd purtînd peste haină o mantie dreaptă. Pe cap aveau un fel de broboadă, înnodată la spate, sub conciu“, spune istoricul Constantin C. Giurescu.

Cămașa, ițarii, căciula, iată costumul bărbătesc. Îmbrăcămintea e alcătuită din pantaloni nu prea largi, cam în felul cioarecilor, și o cămașă strînsă la mijloc cu o curea, bete etc.

Acceași unitate o găsim și în materialele care se folosesc pentru confecționarea costumului.

Materia primă este lîna, inul, cînepa, bumbacul, borangicul, mătasea vegetală în zilele noastre. Aceste materiale s-au folosit și se folosesc de la un capăt la altul al țării. Din lînă, in, cînepă, bumbac, borangic, s-a țesut pînza necesară confecționării iei, poalelor, maramelor, a cămășilor bărbătești.

Din lînă ori bumbac, țesut în două ori patru ițe, s-au țesut piesele de la brîu în jos: fotele, vîlnicele, catrințele, ițarii, cioarecii; mintenele, sumanele, saricile, ghebele etc.

Croiul iei și cămășii bărbătești a fost același din cele mai vechi timpuri. Croiul simplu, din foi drepte, fără nici o răscroială, foi care se încrețesc la gît, s-a folosit întotdeauna și se folosește și astăzi. Practica îndelungată a croiului simplu, fără pierderea vreunui petec, s-a păstrat veacuri de-a rîndul, din spirit de economie, precum și ca ușurință și ingeniozitate în tăierea materialelor.

Ornamentarea costumului românesc prezintă același caracter unitar. Dozarea ornamentelor, echilibrul, păstrarea proporției între cîmpurile ornamentale și albul pînzei denotă gustul țărăncii române în împodobirea cămășii sale. Iată

ce spune academicianul George Oprescu, în această privință: „Dacă o parte este brodată mai bogat, mai din plin, ea va fi înconjurată obișnuit de spații în care motivul cusut este oarecum aruncat la intervale mai mari, ca să formeze o tranziție și să nu contrasteze prea izbitor cu restul pânzei nebrodate. Acest echilibru între diferitele cîmpuri e de o eleganță fermecătoare, care nu va scăpa niciunui cunoscător. Chiar cînd la vreunul din popoarele vecine găsim broderii care să ne mulțumească pe deplin, atît prin combinația culorilor cît și prin desen, lucrul țărăncii române va arăta un gust superior prin măsura de care dă dovadă în această distribuire a detaliilor și a alternării spațiilor brodate cu cele nebrodate. Dacă alăturăm cusăturilor din Teleorman-Vlașca, ia de Oltenia, distincția lucrului curat românesc va fi evidentă pentru oricine“.

Ca motive caracteristice găsim: motivul geometric și cel floral.

Cromatică costumului românesc respectă de asemenea unitatea portului nostru. Culorile roșu ori negru sînt culorile de fond, la care se adaugă, după specificul zonelor, culori pastelate, fire metalice, fluturi și măgele.

Costumul românesc a suferit de-a lungul timpurilor unele transformări, dar el și-a păstrat în linii mari forma moștenită, simplă, funcțională. Astfel, a dobîndit unele particularități,

unele diferențieri, mai ales în ornamentație, care au dus la stabilirea următoarelor tipuri de ii:

Ia cu altiță, încreț și rîuri
Cămașa cu tablă
Cămașa cu șire și umerăș
Cămașa cu pui peste cot
Cămașa cu platcă
Cămașa pătrată la gît.

IA CU ALTIȚĂ, ÎNCREȚ ȘI RÎURI este ia specifică Olteniei, Munteniei și Moldovei.

Se croiește din patru foi, fără nici o răscoală; două foi se folosesc pentru „piepți“ (piept și spate) și două pentru mîneci, clini, broșchițe, guler. Foile se încrețesc la gît cu ajutorul gulerului. Se ornamează cu motive geometrice și florale.

ALTIȚĂ este cîmpul ornamental dispus orizontal pe umăr, în fîșii; are o lățime de circa 10,5 cm.

Sub altiță stă încrețul dispus transversal, cu lățimea de 4—6 cm. Încrețul se lucrează cu alb-crem; mai rar în combinație cu alte culori (Argeș, Vlașca, Moldova).

RÎNDURILE SAU RÎURILE, în număr de trei, pornesc din încreț pînă jos la mîină; uneori rîndurile se plasează „în piez“, în diagonală, (Moldova). Jos la mîină, ia prezintă bantă sau mîneca largă.

Ca puncte de cusătură se folosesc: cruci, tighete, punctul bătrânesc, brăduții (Argeș, Vlaşca), butucul (Buzău, R. Sărat), punctul „în scăriță pe dos” (Olt, Vâlcea), brînelul, obinzeli etc.

Ia cu altiță, încreț și rîuri se poartă cu fotă, vîlnic, zăvelci, catrințe.

Fota este piesa dreptunghiulară care înfășoară trupul strîns. Ornamentul principal este cel de pe „căpătîie”. Este specifică zonei Muscel, Argeș, Buzău, Rîmniciu Sărat, Moldova.

Vîlnicul este piesa largă, încrețită sau „cutată”. Se poartă în întreaga Oltenie, în Ilfov, Prahova și în Vlaşca cunoscută sub numele de „peșteman”.

Zăvelcile și catrințele sînt piese dreptunghiulare care se poartă una în față și cealaltă în spate; sînt specifice Olteniei, Munteniei și Ardealului.

CĂMAȘA CU TABLĂ este specifică Hunedorei și Banatului. Ornamentul principal este „tabla”, care se plasează pe toată mîneca, pornind de sus de la umăr pînă jos la „fodor” (volan). Ia nu prezintă altiță. Tabla de Banat pornește de sus de pe umăr pînă deasupra cotului. Motivul ornamental este motivul geometric. Punctul specific Hunedorei este punctul „așește”, iar al Banatului, punctul „nemțoanelor” și „tăietura”.

Atît cămașa de Hunedoara cît și cea de Banat se croiesc din patru foi, ca și ia cu altiță, încreț și rîuri, foi care se încrețesc la gît prin guler.

Cămașa de Hunedoara se poartă cu catrințe negre. Acestea se țes în două ori patru ite, fără motive ornamentale; peste catrințe, femeia poartă podoabele numite „bolți cu chei pe cici”, podoabe de metal (bănuți, chei, inele etc.) care se așază în jurul șoldurilor.

Cămașa de Banat se poartă cu catrință și „opreg” (bucată îngustă dreptunghiulară cu franjuri, așezată în spate).

CĂMAȘA CU ȘIRE ȘI UMERAS este specifică sudului Transilvaniei (Sibiu, Orăștie, Valea Jiului, Făgăraș). Se croiește ca și celelalte cămăși din cele patru foi încrețite la gît.

Ornamentele în formă de șire pornesc din umăr; peste ele, transversal, se plasează „umerasul” reminiscent a vechii altițe. Tipul nou de cămașă prezintă ornamentul numit „ciocănele”, dispus vertical în formă de panglică, printre care se văd motive florale stilizate.

Cămașa cu șire și umeras se poartă cu două catrințe dreptunghiulare, așezate una în spate și alta în față. În zona Făgărașului, de la brîu în jos, se poartă piesa roșie numită „păstură” (șort). Aceasta, largă și încutată (asemănătoare unui vîlnic), se așază de jur-împrejurul corpului și se încheie pe o parte a șoldului, lăsînd să se întrevadă poalele cămășii.

Ornamentarea se face cu motive florale și geometrice. Ca puncte de cusătură specifice (alături de cruci, tighete) se folosesc ciocănelele.

CĂMAȘA CU PUI PESTE COT cuprinde aria Munților Apuseni, zonele Bistrița-Năsăud, Valea Gurghiului.

Se croiește din cele patru foi, caracteristice ici românești, care se încrețesc la gât prin gulerul cămășii.

„Pui peste cot“, ornamentul principal, se plasează peste cot, orizontal.

Ca puncte de cusătură specifice se folosesc: punctul peste fire, gurița păpușii.

Cămașa cu pui peste cot se poartă cu catrințe, specifice Transilvaniei. Catrințele de Munții Apuseni se țes pe fond vînat (partea de sus) trei sferturi din catrință; partea de jos se țese pe fond roșu în dungi orizontale.

Cămașa cu pui peste cot se confecționează din pînză groasă de bumbac țesut în casă.

CĂMAȘA CU PLATCĂ este cămașa de Oaș, al cărei croi se desprinde de tipul croiului amintit pînă aici, adică din cele patru foi, fără răs-croială, încrețite la gât. Ea are platcă mare, pă-trată. Pentru a nu strica aspectul ornamentului, femeia îi taie gura la spate, și nu în față, ca la celelalte cămăși femeiești și bărbătești.

Ornamentul principal este ornamentul geo-metric, care se distribuie pe platcă. Ca puncte

specifice se folosesc punctele peste fire, zbîrciog nemțesc, și o serie de tighele perfecte, care dau impresia a fi cusute la mașină.

Caracteristic cămășii este și cromatică vie, pi-torească, ce a suferit influența costumului po-poarelor vecine.

De la brîu în jos, femeia poartă șorțul așezat în față, peste poale (care, în decursul timpului, au înlocuit catrința din spate, transformîndu-se în fustă).

CĂMAȘA PĂTRATĂ LA GÎT se abate de la croiul cămășii românești (cele patru foi încre-țite) și o găsim în Maramureș. Ea se croiește din două foi, pentru față și spate. Se răs-croiește la gât în formă pătrată. Mînecele largi se încrețesc la umăr și jos la mînă cu crețuri de o mare va-loare artistică.

Ornamentarea cămășii se face cu motive sim-ple, geometrice și florale. Ca puncte specifice se folosesc punctul înaintea acului pe care se ba-zează crețurile, tăietura (ferești), nemțioanele.

Cămașa se poartă cu cele două „zadii“, așe-zate în spate și în față. Țesute în scoarță, ace-s-tea se ornamează cu dungi late în: portocaliu, roșu, violet, pe fond negru.

CĂMAȘA BĂRBĂTEASCĂ

„Pe Columna lui Traian, dacii sînt înfățișați purtînd peste cămașă o mantie scurtă, fără mîneci, prinsă de umăr cu o copcă” (Constantin C. Giurescu).

Ca și costumul femeiesc, costumul bărbătesc prezintă aceeași structură în întreaga țară. El se compune din cămașă, cioareci, ȋtari, chimir, căciulă, opinci. „Părți ale costumului popular românesc, așa cum s-a păstrat el în regiunile muntoase ale țării, și anume gluga, opincile cu gurgui, cioarecii sînt de origine dacică.” (Constantin C. Giurescu). Cămașa bărbătească este piesa principală, care în evoluția sa a suferit mai puține transformări decît cămașa femeiască.

În această ordine de idei, se poate vorbi despre:

- Cămașa bătrînească
- Cămașa cu și fără platcă
- Cămașa scurtă
- Cămașa cu barbur.

CĂMAȘA BĂTRÎNEASCĂ se croia simplu, din două foi; într-una din ele se despica gura. Mînecele drepte, prinse din umăr, se terminau

largi jos la mînă. Gulerul îngust se încheia în două ațe numite băieri. Nu se ornamenta, ori apărea cu un ornament redus. Cămașa bărbătească se țesea din lînă, cînepă, in, bumbac. Se purta cu ȋtari, cioareci din dimie, aba, pănură (stofă groasă în două, ori patru ȋțe, dată la piuă).

CĂMAȘA LUNGĂ CU ȘI FĂRĂ PLATCĂ este cămașa care se poartă deopotrivă în sudul Olteniei, Munteniei și în Moldova, Banat, Bistrița-Năsăud.

Se croiește din 3—5 m, în cinci foi: patru pentru piepți (piept și spate) și una pentru mîneci, clini, broșcițe, platcă, guler. Ca și la ii, se folosește croiul simplu, fără pierderea vreunui petec, fără răscoială, cele patru foi fiind unite prin platcă, de care apoi se prind mînecele. Cămașa are ornament geometric, în culoarea alb. Motivul se distribuie pe poale (la cămașa mai nouă) la mîneci, pe piept, pe guler. Cămășile mai noi se ornamează și în roșu, negru, uneori chiar în galben. Ca punct de cusătură se folosește punctul la un fir; mai recent și punctul în cruci, tighele.

Cămașa aceasta se poartă cu cioareci de dimie, iarna, ori cu pantaloni țesuți în năvădeală, vara. În județul Mehedinți și Gorj, cămașa se poartă și astăzi introdusă în nădragi (ițari), ornantați cu găietane.

În Banat, cămașa bărbătească excelează prin ornamentele geometrice cusute cu alb pe guler și manșete, în punctul peste fire și nemțoane, și prin cheițele cu acul.

Cămașa de Bistrița-Năsăud se ornamează cu mărgelile mici colorate, mărgelile care nu se adaugă cusăturii ca la celelalte ii și cămăși bărbătești, ci se cos direct sub formă de motiv.

CĂMAȘA SCURTĂ este cămașa din nord-vestul țării. Se poartă în Maramureș, Oaș, Satu-Mare, Bihor etc. Se croiește cu mîneca foarte largă (Oaș) și se poartă peste chimir (cingătoare bărbătească de piele). Se ornamează pe umeri

și jos la mîină, pe poale (Oaș), pe platcă (Satu-Mare). În Maramureș, ornamentul apare neînsemnat ori deloc. Cămașa se poartă cu „gacii” (pantaloni de pînză foarte largi) în Oaș, ori cu „gatii”, pantaloni specifici Maramureșului.

CĂMAȘA CU BARBUR, așa-zisa cămașă mocănească, care cuprinde aria subcarpatică, de o parte și alta a munților, se poartă de către mocani și ciobani. Se numește cămașă cu barbur, după clinul de formă triunghiulară care se introduce în foile din față și uneori și în foaia din spatele cămășii, pentru a-i da lărgime.

Motivul ornamental se distribuie pe barbur, jos la mîină și pe guler. Motive florale stilizate, delicate, în culori de negru picat cu galben ori fir auriu sînt specifice cămășii cu barbur. Se poartă cu ițari de aba, chimir, pălărioară mică, neagră.

MATERIALE NECESARE CONFECTIONĂRII COSTUMULUI

Materialele cu ajutorul cărora se realizează costumele românești sînt de două feluri:

a) materiale de origine vegetală ca inul, cînepa, bumbacul;

b) materiale de origine animală ca lîna, pieile de animale, borangicul.

Din in, cînepă, bumbac se confecționează iile și cămășile bărbătești, piesele pentru acoperirea capului la femei; din piei de animale se confecționează căciuli, cojpace, chimire, opinci; din borangic, ii (Oltenia, Muntenia și Moldova), marame, obiecte de podoabă interioară (perdele, fețe de mese, prosoape).

Pe lîngă aceste materiale de bază, săteanca folosește pentru înfrumusețarea costumului său firul (firul metalic, auriu sau argintiu), mărgelile mici, colorate, care au o origine foarte veche, fluturii de metal alb și galben, fragmente de oglinzi (Transilvania), bani etc.

Prelucrarea materialelor necesare confecționării costumului românesc se face în gospodăria proprie. Săteanca română confecționează costumele pentru viața de toate zilele și nu pentru a-l comercializa. Natura — apa, soarele, vîntul

— instalațiile casnice corespunzătoare sînt mijloacele cu ajutorul cărora își prelucurează materialele. Astfel, după culegerea inului și a cînepii, urmează topitul în gîrla sau lacul apropiat. După trei săptămîni se scot, se spală și se pun la uscat pe gardul casei sau al grădinii. De acolo urmează melișatul, dărăcitul cu ajutorul daracului (pieptăn cu dinți de fier), torsul firului, urzitul și țesutul pînzei. De asemenea, după tunsul oilor, se trece la spălatul lînei, dărăcitul, torsul, țesutul.

Pînza necesară iilor și cămășilor bărbătești se țese în două ițe; iar pentru ițari, sumane, sarici, stofa de lîna se țese în patru ițe apoi se dă la piuă sau pivă. Pivele care funcționează pe bază de roți se mișcă cu ajutorul apei. Stofa de lîna dată la piuă capătă aspect pufos, ceea ce-i conferă rezistență la purtat. Se numește „dîmie” (în Oltenia și Muntenia), „aba” (în Transilvania) și „pănură” (în Moldova).

Creșterea viermilor de mătase este o îndelungată muncă foarte veche a sătencelor noastre. În acest scop, se plantează dudul (a cărui frunză constituie hrana viermilor) nu numai în curte, ci și

pe marginea șoselei. Viermii de mătase se recoltează mai ales în regiunile din sudul și estul țării: Oltenia, Teleorman, Muscel, Buzău, Râmnicu Sărat, Bacău, Iași; zone în care borangicul se folosește pentru confecționarea iilor, vîlnicilor de borangic (Olt) și mai ales pentru țesutul maramelor spumoase, care acoperă capul femeii.

PÎNZA se țese din in, cînepă, borangic, bumbac, lînă. Țesutul se face în războiul de țesut, care este format din 2 „plăși“, vătale, spată, ițe, suluri, întorcător, suveică. Gospodina trebuie să posede și alte unelte casnice ca: vîrtelniță, pe care așază jurebia (sculul), socală, cu ajutorul căreia înșiră firele pe țevi, rășchitor, pe care așază firele de urzeală, „lergătoare“, pe care se pun mosoarele cu „bătătură“, furcă, fuse etc.

Firele de urzeală sînt firele din lungul pînzei, iar cele de bătătură, cele din latul pînzei. Lățimea pînzei este de 50—60 cm. Săteanca nu țese pînza mai lată, ci atît cît este necesar pentru a a nu pierde nici un petec la croitul costumului. Ea măsoară pînza cu „cotul“ (unitatea de măsură de circa trei sferturi de metru); cît lungimea brațului său cu cotul îndoit, de la umăr pînă la vîrf degetelor.

Odată pînza țesută, se trece „la udat“, „nălbîț“ sau „ghilit“. Aceasta se face în apa rîului din apropiere, primăvara, în cîntecul cucului și cînd răsare colțul ierbii. Astfel, timp de 7—8 zile la rînd femeia udă pînza și o întinde pe iarbă la soare. După udat, urmează „întinsul

pînzei“; în lipsa fierului de călcat, săteanca folosea stîlpul casei (două femei țineau pînza de ambele capete și o întindeau în jurul stîlpului), apoi „pusul pe mosoare“, „legatul cu sfoară“ și așezarea acestora în lada de zestre, în miros de busuioc și rosmarin, de unde se scot „în părăsimi“ (iarna în luna februarie), cînd femeia începe cusutul iei și al cămășii bărbătești.

FIRELE cu care se cos motivele ornamentale își au și ele originea tot atît de veche ca și celelalte materiale necesare realizării costumului românesc. Inițial, femeia folosea firul de cînepă, de in sau de lînă, de asemenea, borangicul; totul vopsit vegetal în gospodăria proprie. Odată cu industrializarea mai accentuată, colorantul vegetal este înlocuit cu cel industrial.

Firul de in, cînepă, borangic este și el înlocuit cu firul de bumbac numit „arnici“ (fir în șase), cu mulineurile și cu mătasea vegetală din zilele noastre.

Firul metalic auriu sau argintiu se presupune a veni din Orient. El s-a folosit mai întîi în ornamentarea veșmintelor domnești. Firul metalic se folosește în toată țara, afară de regiunea Transilvaniei, care nu folosește nici fluturii și mărgelele, (regulă de la care se abate numai zona Bistrița-Năsăud).

MĂRGELELE sînt mărgelele mici, colorate. Acestea se folosesc în sudul țării, în nordul Moldovei și în Bistrița-Năsăud. Mici, în culori pastelate de verde-moale, liliachiu, siniliu, piersiciu, galben, alb, negru, mărgelele dau strălucire cos-

tumului românesc. Mărgелеle se folosesc și în confecționarea podoabelor de gît, ca: „lățițare“ (Bihor), zgarde (Baia-Mare), „ghiordane“ (Suceava), „leasă“ (Olt) etc.

FLUTURII pătrund în țara noastră pe la jumătatea secolului al XIX-lea. Ei prezintă o cromatică de alb și galben. Fluturii vechi au culoarea albă sau galbenă și mărimea de circa 5 mm; aceeași mărime o au și fluturii „cojocărești“, care prezintă adîncituri (cîte cinci), și care se folosesc în ornamentarea iilor și mai ales a cojoacelor. Ca urmare, au apărut fluturii mici, așa-zisele paiete cu diametrul de cca 2—3 mm,

de culoare galbenă. Paietele se folosesc mai ales la ornamentarea iilor, care se cos pe pînză topită (pînză cu firul creț, foarte subțire). Fluturii se vindeau în vechime cu „degetarul“ sau cu „drumul“, măsură echivalentă cu un gram. Mărgелеle se vindeau cu „ghiulul“ (șnur în lungime de 10 cm; un ghiul conținea zece șiruri de mărgеле).

Acele necesare pentru fluturi și mărgеле au mărimea de circa 2—3 cm. Pentru ornamentarea cojoacelor se folosesc acele cojocărești, „îndungi“ (în fețe cu muchii și cu mărimea de circa 5—6 cm).

VOPSITUL VEGETAL

Am arătat mai sus că pînă la apariția coloranților industriali, săteanca folosea vopsitul vegetal. Acesta constă în fierberea plantelor (frunze, flori, coajă), la care se adaugă oțet, sare, piatră acră, calaican, zeamă de varză.

CULOAREA NEAGRĂ se obține prin fierberea coajei de arin în combinație cu calaicanul. Prin fierberea coajei de nucă verde se obține culoarea negru-brun.

CULOAREA CAFENIU-ÎNCHIS se prepară din coajă de nucă verde, în cantitate mai mică, în combinație cu zeamă de varză, sau funingine amestecată cu oțet.

GALBENUL se prepară prin fierberea „laptelui cucului” (plantă care crește pe costișe și vitele n-o mănîncă, și din a cărei tulpină curge lapte), în combinație cu calaican.

ROȘU-DESCHIS se obține prin fierberea cojii de măr pădureț. Adăugînd cenușă, calaican ori piatră acră, se obține roșu mai închis.

VÎNĂT se obține din „argăseală” de mesteacăn, argăseală care, la rîndul ei, se obține din coajă de mesteacăn, tărite de grîu, la care se adaugă sare ori calaican. Fierbînd argăseala, obținem culoarea vînată.

ALBASTRU, îl căpătăm din flori de liliac, brîndușe de toamnă, viorele de pădure, culese și plămădite, care apoi se fierb și se amestecă cu „usuc” (grăsime de pe lîna oii), cu calaican, usturoi.

„**STRICAT**” sau bej se obține din frunze uscate de ceapă, ori din ceai rusec.

ÎNDRUMĂRI TEHNICE

Pentru confecționarea costumului românesc sînt necesare anumite cunoștințe tehnice, ca, de pildă, cum se face croiala cămășii, care sînt „punctele” folosite în ornamentare și cum se lucrează acestea, care sînt materialele necesare.

Tehnica punctului românesc nu este ușoară, mai ales pentru începători. Pentru învățarea acesteia, se pornește de la punctele de bază: punctul „înaintea acului”, „tighelul”, „crucca”.

De remarcat că, pe lîngă punctele de bază, apar și o serie de puncte specifice zonelor etnografice. Așa se poate vorbi despre punctul „brăduții de Argeș”, punctul în „scăriță pe dos” de Olt, „butucul” de Buzău, „brînașul” de Tran-

silvania, „nemțioanele” de Banat și multe altele, care încă nu sînt cunoscute.

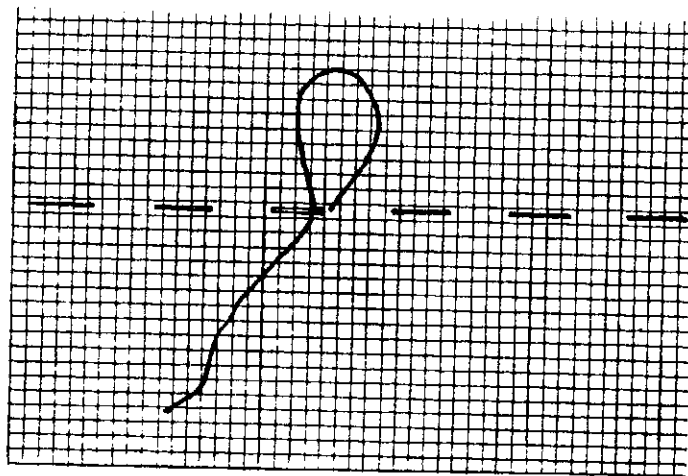
Și dacă aceste puncte, care dau frumusețe cusăturii românești, au putut fi lucrate de bunicile și străbunicile noastre, care de multe ori erau neștiutoare de carte, cu atît mai mult elevele și pionierele, care au atîtea cunoștințe și o pregătire politehnică, își pot însuși tehnica cusăturii românești, concepția artistică a acestor creații cu un accentuat specific național.

Odată învățat punctul cusăturii românești, putem trece la ornamentarea costumului nostru, care se constituie nu numai ca obiect de îmbrăcăminte ci și ca o creație de artă.

PUNCTE DE CUSĂTURĂ

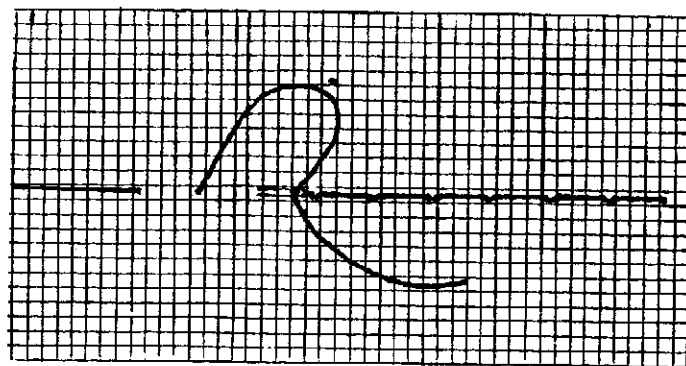
PUNCT „ÎNAINTEA ACULUI“

Este cel mai simplu punct, dar și cel mai important. Pe baza lui se realizează tighelul și punctul bătrânesc și toate încrețiturile și crețurile; are forma unor linii orizontale întrerupte. Se realizează în felul următor: se înfige acul în pînză și se pășește peste trei (sau patru) fire orizontale. Apare prima orizontală. Se înfige acul și se scoate pe dos peste alte trei (sau patru)

fire. Se procedează astfel, repetînd, pînă obținem un șir de linii orizontale. Dosul este la fel cu fața.

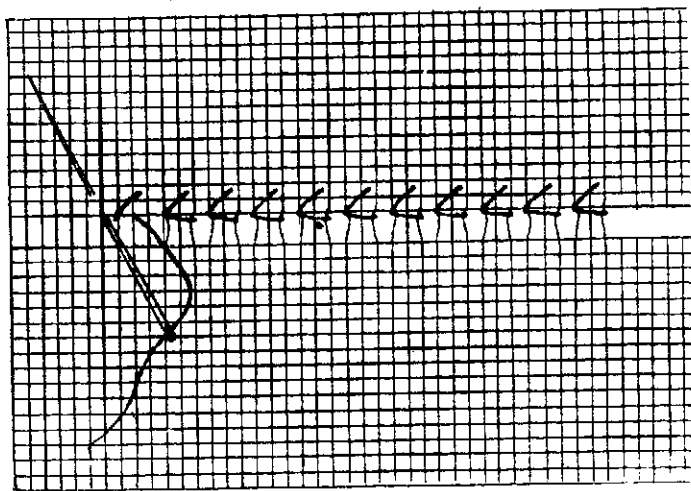
TIGHELUL

Se lucrează orizontal, linie lîngă linie. Pentru a se forma linia următoare se înfige acul în urmă și se scoate orizontal peste o anumită grupă de fire. Tighelul mai poartă și denumirea de „piezuri“ în Muntenia, „chiezuri“ în Moldova, „ociți“ în Transilvania.

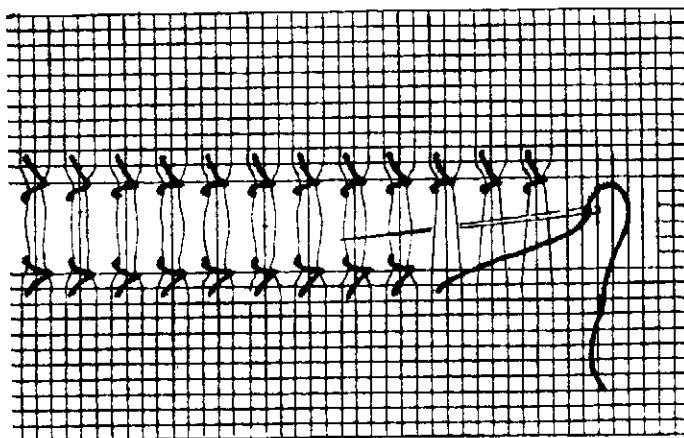
TIVUL

Se lucrează pe dos, după ce s-a scos un fir orizontal și s-a însăilat tivul. Pentru executarea lui se înfige acul în marginea de sus a pânzei (în tiv) și apoi se iau 3—4 fire, pe orizontal (de pe firul tras). Din nou se înfige acul sus în tiv, repetându-se. Tivul se folosește la mâneci jos, pentru încheierea iei, jos la poale etc. Este punctul care se coase în întreaga țară. Se lucrează numai în alb.

TIVUL CU „GĂURELE“

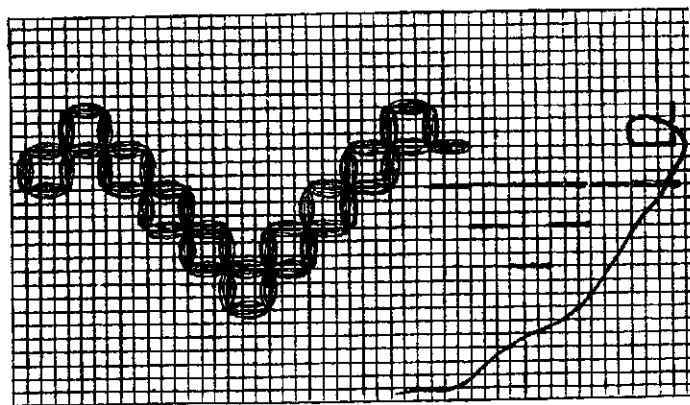
Se lucrează la fel cu tivul simplu, numai că se scot mai multe fire. Apoi acestea „se bat“ jos cu aceeași cusătură ca și sus. Se folosește la mâneci jos și la poalele cămășilor.

PUNCTUL BĂTRÎNESC

Este punctul de tighel cu două fețe. Se lucrează în două etape:

a) Se duc orizontale cu punctul înaintea acului, conform modelului.

b) Ne întoarcem completînd golurile tot cu punctul înaintea acului. Pe dos apare exact aceeași cusătură.

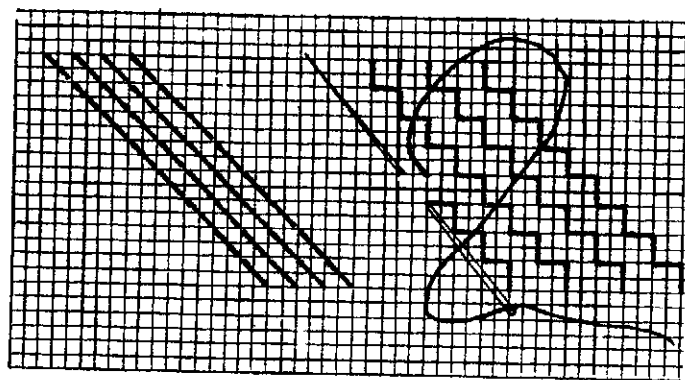
Punctul bătrînesc se coase cu firul gros, ceea ce îi conferă robusticitate; mai poartă numele de punct în relief sau buclat.

Este specific Munteniei și Moldovei. Se folosește mai ales în cusătura iei de Muscel, Hunedoara, Buzău, Moldova.

TIGHEL „ÎN SCĂRIȚĂ PE DOS“

Se lucrează pe dos, înfigînd acul și scoțîndu-l oblic pentru fiecare treaptă a scăriței, în așa fel încît dintr-un rînd de scărițe, pe dos, apar două rînduri de tighele pe față (grupe de cîte două). Se folosește pentru cusătura modelelor de ii.

Este un punct specific județului Olt și Vîlcea; cu el se lucrează mai ales iile bătrînești.

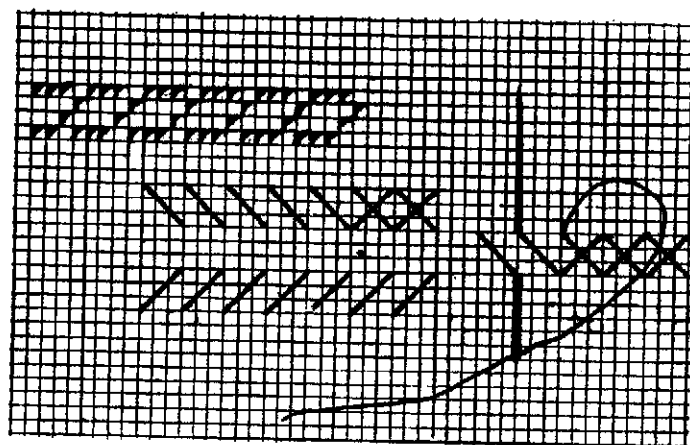

CRUCEA

Este punctul de bază în cusătura românească, care se folosește în întreaga țară.

Se coase pe două pînă la patru fire. Se lucrează în două feluri:

1. Se duce un rînd de oblici de la stînga la dreapta; ne întoarcem tot cu un rînd de oblici, în sens invers primelor. Pe dos apar verticale.

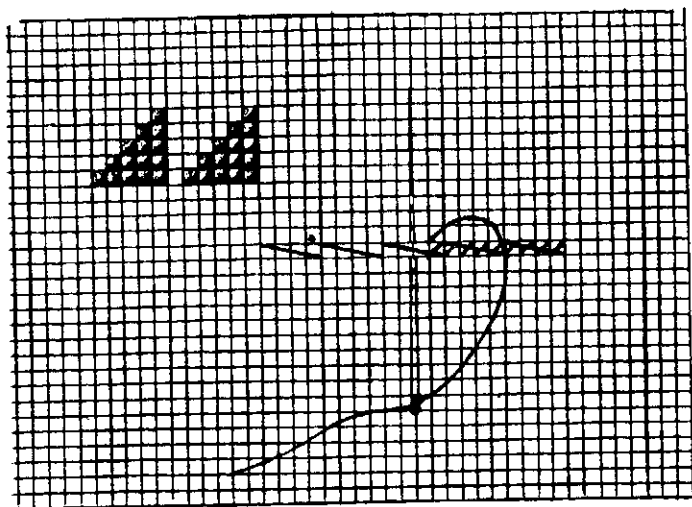
2. Numărăm patru fire pe orizontală și patru pe verticală, formînd un pătrat imaginar. În acest pătrat, scoatem acul în unghiul de jos al pătratului și-l înfigem în unghiul opus, formînd pe față o diagonală. Repetăm operația, de data asta începînd cu unghiul de sus, formînd a doua diagonală. Pe dos apar linii paralele, pe orizontală.

BUTUCUL

Este punctul cruce, cusut mai simplu. Astfel, în locul primelor oblici se duce o singură oblică, lungă cât 3—4 cruci.

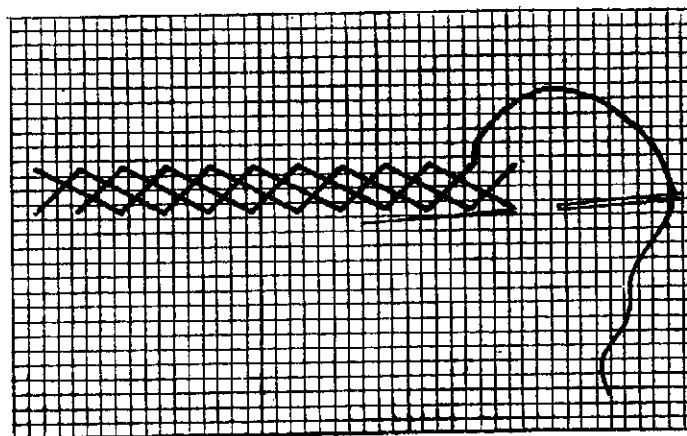
Ne întoarcem cu oblicile fiecărei cruci căpătînd astfel butucul.

Este specific zonelor Buzău, Moldova. Pentru a nu se întrezări pînza, se coase cu firul gros, buclat.

BRÎNELUL sau BRÎNAȘUL

Este asemănător unor cruci duble. Se realizează în felul următor: se coase de la stînga la dreapta, înfigînd acul și luînd patru fire pe ac. Numărăm vertical opt-zece fire, înfigem acul

din nou, luăm tot patru fire orizontal, care depășesc pe cele patru luate anterior. S-a format prima oblică. Pentru formarea celei de a doua oblici din nou luăm patru fire, pe orizontală, în partea opusă, care la rîndul lor trebuie să depășească pe cele luate anterior.

Punctul se folosește pentru sublinierea motivelor la gulerele iilor bătrînești.

Se lucrează în culoarea de bază a ornamentului.

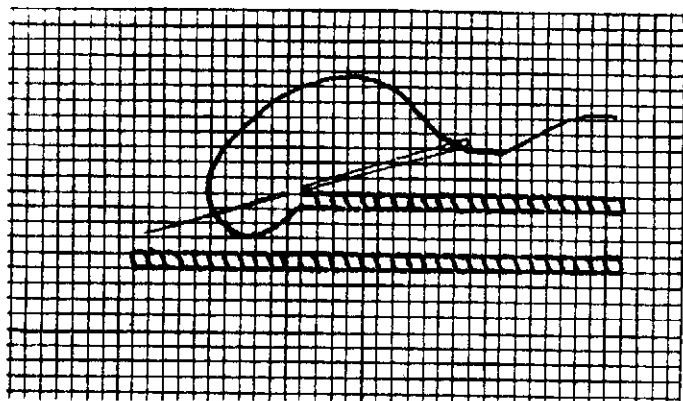
Pe dos, apare sub forma a două paralele, orizontale.

OBINZELI

Se realizează pe bază de grupe de fire (3—4) scoase orizontal, cosîndu-se cîte 2 rînduri de tîghele (sus și jos). Odată cu tîghelele se cos și verticalele ce le susțin. Astfel de obinzeli servesc

drept cîmp pentru cusătura unor șabace.

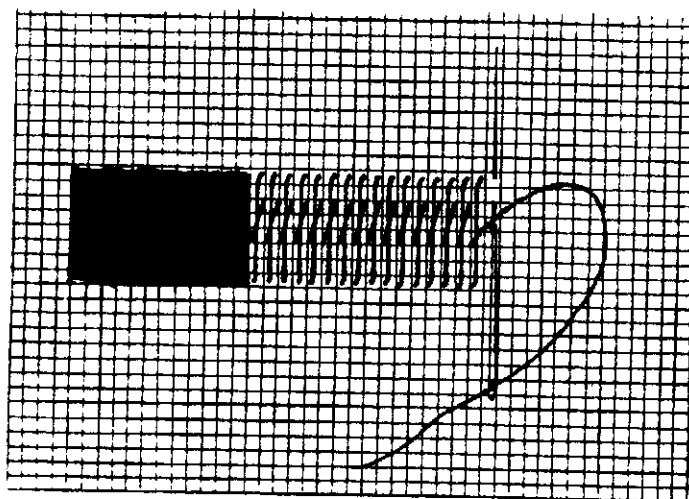
Obinzelile se mai lucrează și fără fire scoase, atunci cînd subliniază șabace mici ori cînd servesc drept modele în mijlocul altor modele mai mari.

Se folosesc mai ales în coaserea șabacelor de la cămășile bărbățești, atît pe poale cît și la mîneci și piepți. La iile mai noi, ele apar în șabace care țin locul încrețurilor de sub altită.

PUNCTUL „CIOCĂNELE“

Este specific iei de Sibiu. El apare sub formă de panglică neagră, în ornamentele iei. Se execută pe principiul cusăturii peste fire, în sens vertical, cu deosebirea că firul unui punct se

încrucișează cu firul punctului alăturat, luîndu-se în partea de sus 2—4 fire, iar în partea de jos un număr dublu. •

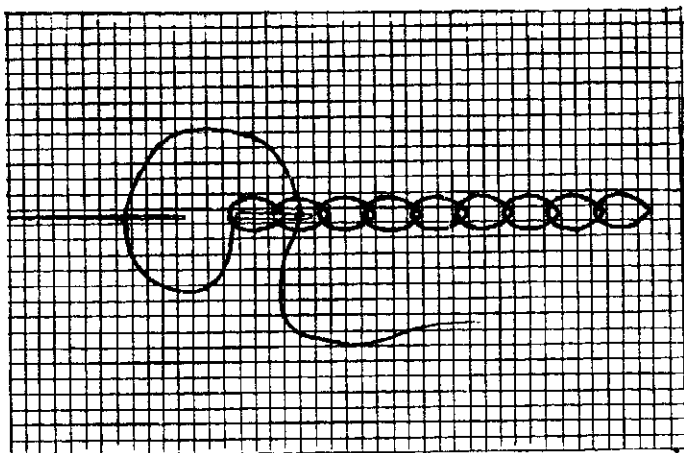
Ciocănelele se lucrează cu firul gros spre a nu se întrezări pînza.

LĂNȚIȘORUL

Este punctul rotund ce se aseamănă cu zala unui lanț. După ce scoatem acul într-un punct oarecare, se înfige din nou în același loc de unde a fost scos, lăsîndu-se o mică buclă, prin care se trece acul, la o depărtare de cîteva fire.

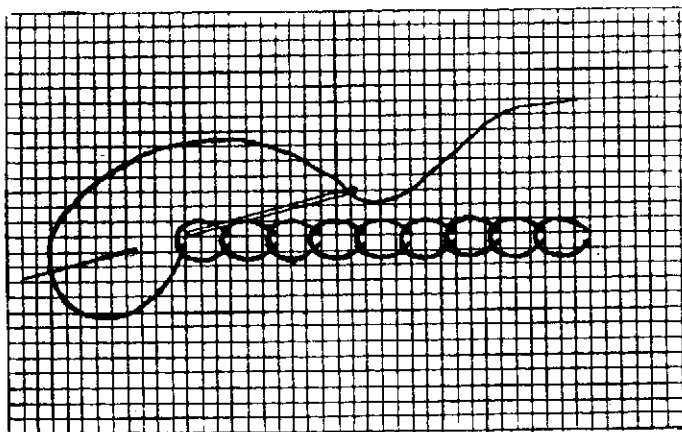
Lănțișorul se folosește de obicei pentru umpluturile cu firul de aur și argint, la iile din

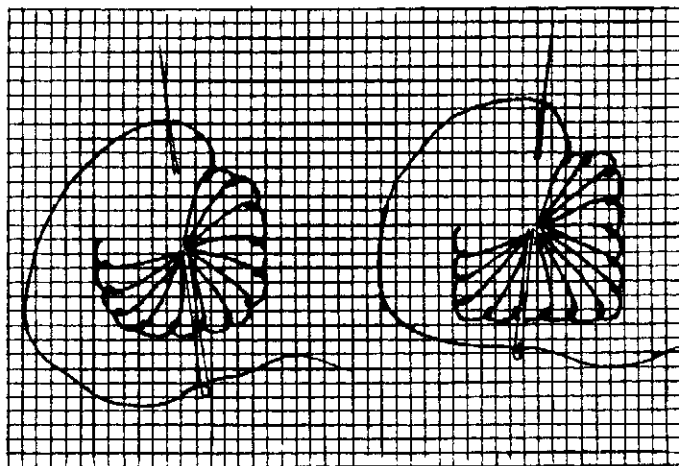
Întreaga țară. Se lucrează intercalat, fie între golurile altiței, fie pentru completarea motive-
lor ornamentale.

LĂNȚIȘORUL „DE VRANCEA“

Se coase la fel cu lănțișorul obișnuit, numai că nu înfigem acul în același punct unde l-am scos, ci lateral, cu unul, două fire distanță. Aceasta pentru a nu dăuna firului argintiu ori auriu și betelei care se folosește din plin pe ia de Vrancea. Zalele ies, astfel, în evidență, cusătura câștigând în frumusețe.

GURIȚA PĂPUȘII

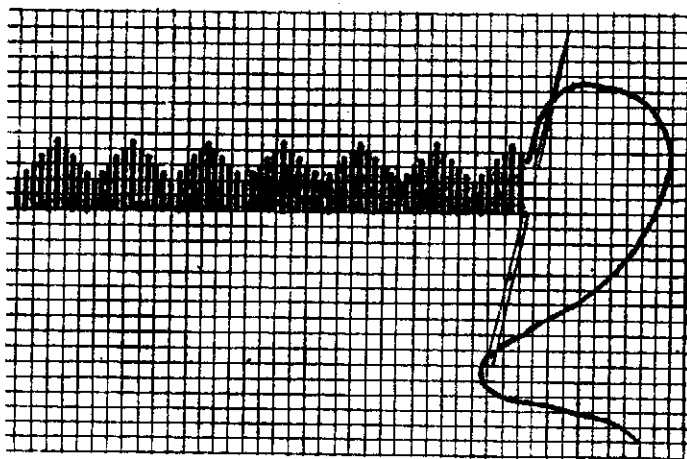
Se lucrează rotund sau pătrat, înfigând acul într-un punct din centru și ducând firul în formă de raze. Razele se cos pe același număr de fire.

PUNCTUL „LA UN FIR” SAU „PESTE FIRE”

„La un fir” s-a folosit și se folosește în ornamentarea cămășilor bărbățești și a „încręturilor” de sub altița iei.

I se spune „la un fir” pentru că se lucrează „linie lângă linie” între linii lăsându-se distanța de un fir.

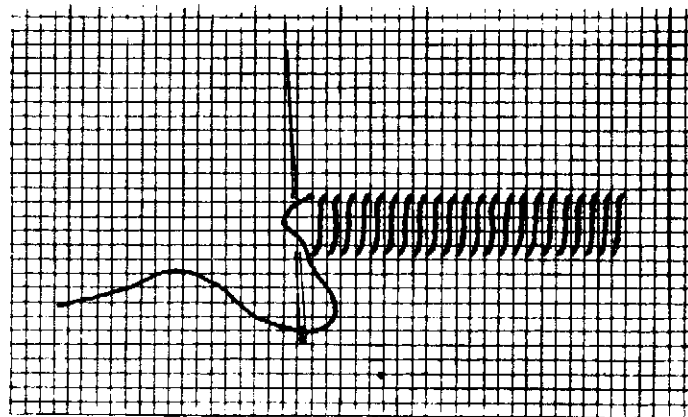
Pentru executarea punctului în poziție verticală, procedăm în felul următor:

Se scoate acul într-un punct, se înfige vertical, în jos și iar se scoate sus, mai la dreapta cu un fir (s-a format prima linie). Ne întoarcem jos, înfigem acul și-l scoatem iar la dreapta peste un fir. S-a format a doua verticală ș.a.m.d. Se folosește în întreaga țară purtând numele de punct „peste fire”.

DRUG

Se realizează în felul următor: se scoate acul și se numără vertical (în jos 4—5 fire). Se înfige acul și se scoate tot vertical (în sus) dar mai la dreapta cu un fir, la același nivel.

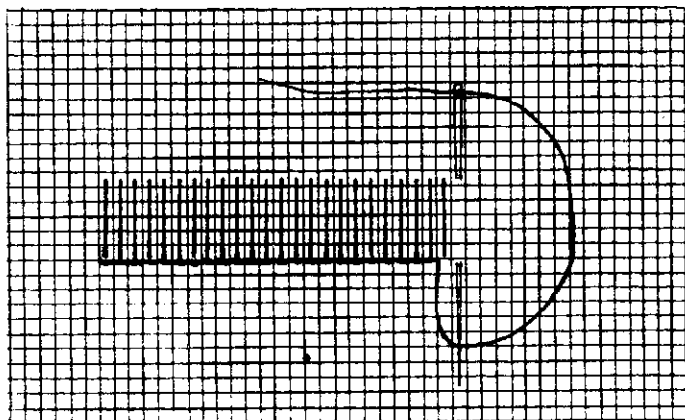
Drugul este un punct asemănător punctului „la un fir”. Se poate lucra și oblic, avînd grijă ca împunsătura verticală să se facă lăsînd jos un fir și crescînd sus nivelul tot cu un fir.

Se folosește la coaserea încręturilor și în unele modele de la cămășile bărbățești.

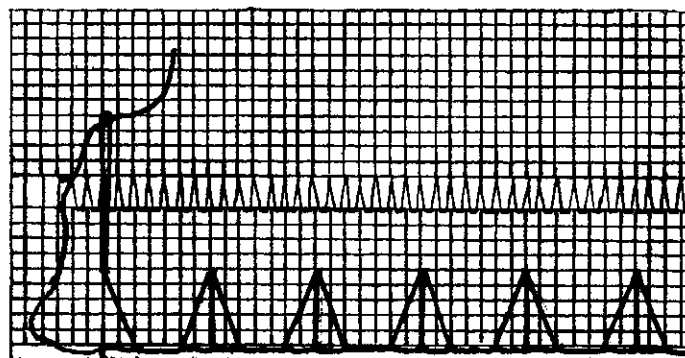
FESTONUL

Se coase pe patru, cinci fire, cît vrem să fie festonul de lat. Se lucrează astfel: se înfige acul

de jos în sus și se scoate vertical ca la cusătura „la un fir“, avînd grijă ca firul să rămînă în spatele acului, încît cînd strîngem firul, acesta să apară ca înnodat în partea de sus. Festonul se lucrează și „șerpuit“ urmărind linia desenului și a urzei făcute în prealabil. Se folosește mai ales în cusătura șabacelor.

DINTELE

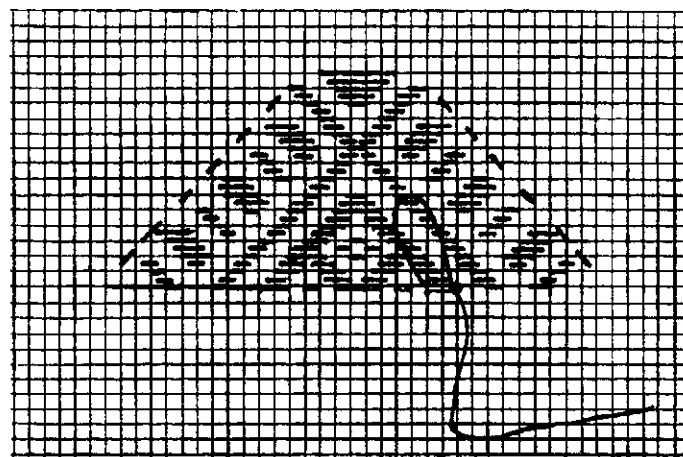

„Dintele“ este punctul cu care sătencele întăresc marginea mîneicii „jos la mîneacă“ și marginea gulerului cămășii.

Se lucrează în genul festonului, rar, avînd grijă să înfigem acul de trei ori în același loc.

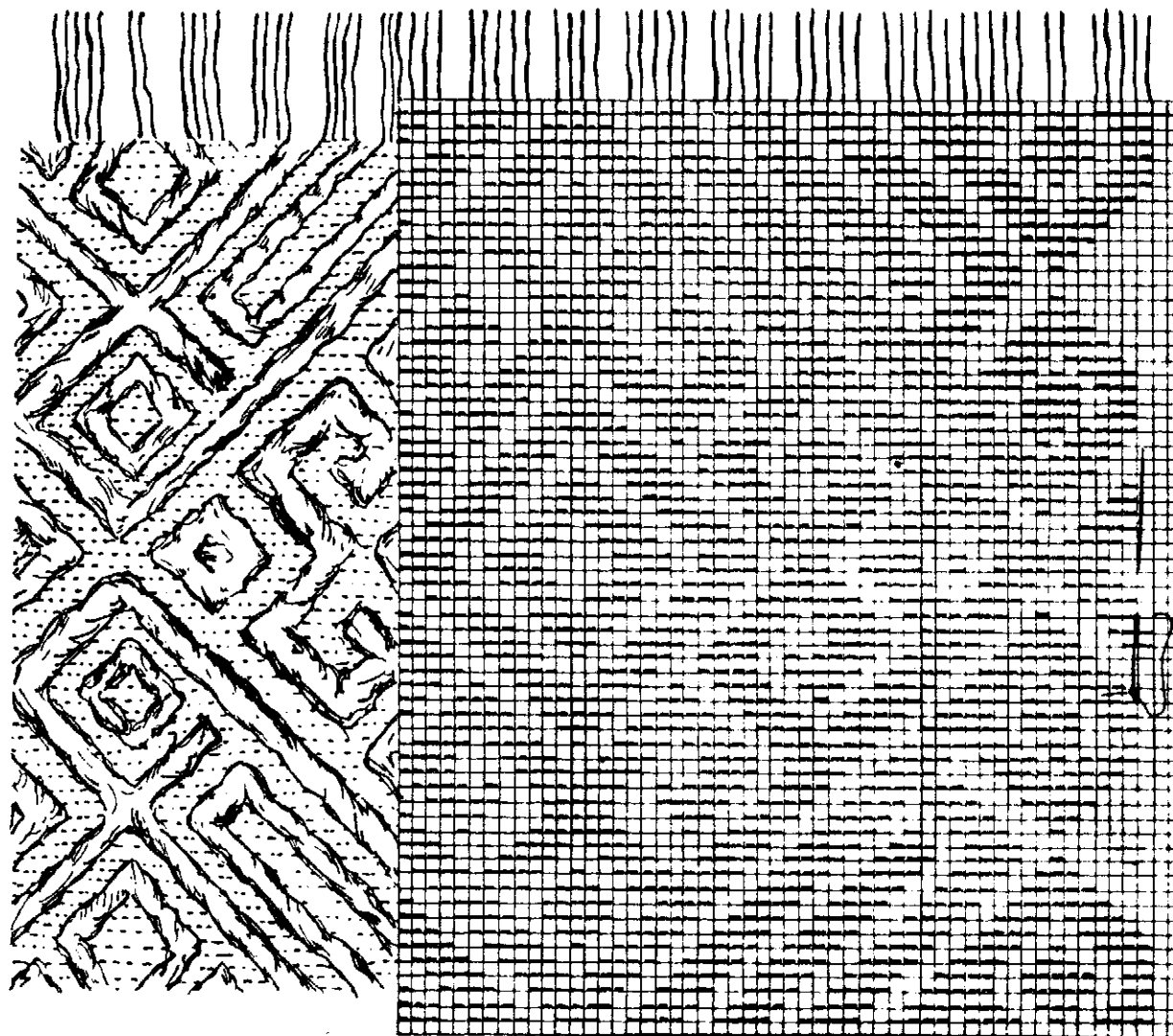
Se lucrează în Gorj, Olt, Galați. Culorile preferate sînt roșu și negru.

PUNCTUL „AȚEȘTE“

Este punctul de Hunedoara care se duce de la un capăt la altul al modelului (ca și la țesătură) cu punctul înaintea acului.

Se coase cu firul gros, buclat, căpătînd aspect de „lațuri“. Avem grijă ca buclele să fie egale.

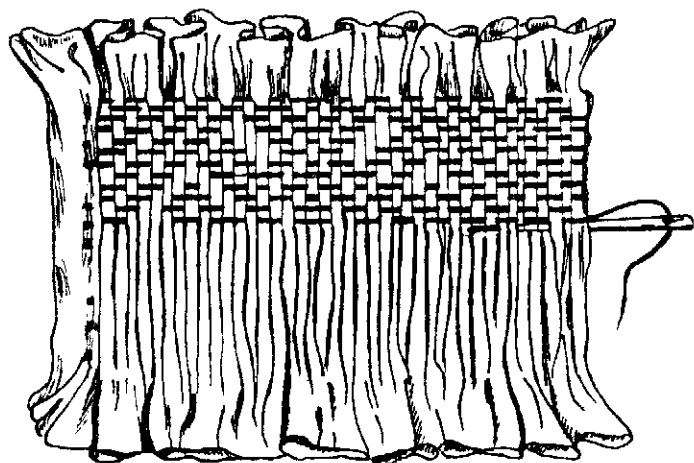
Încrețul este ornamentul care se lucrează sub altiță. Se realizează pe baza punctului înaintea acului, orizontalele lucrându-se de jos în sus.

Pe măsură ce s-a cusut un rând de puncte orizontale, se rupe firul, lăsându-se în partea de sus a încrețului un căpățîi cu ajutorul căruia se poate strînge și da forma ușor încrețită a ornamentului.

Încrețul se lucrează cu galben, cu crem, cu alb; de asemenea, cu gri, cu verde (Moldova). Motivul încrețului este numai sub formă geometrică. Pe față apar orizontale, iar pe dos, verticale.

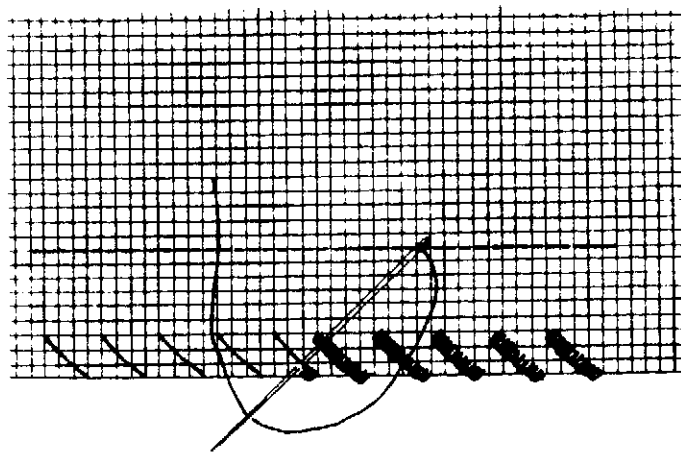
PUNCTUL „DE CIUPAG“

Se realizează prin cusătura pe muchiile crețului, fiecare muchie considerată ca fiind un fir

de pînză. Se execută de la dreapta către stînga și invers, trecîndu-se cu acul în linie dreaptă de la un capăt la altul, după cum indică modelul. Ciupagul este motivul ornamental în formă trapezoidală, care stă sub gulerul cămășii, în față. Este specific Munților Apuseni.

MOFTURI

Este punctul care se folosește pentru sublinierea marginilor ieii de Olt, la mînci jos, la poale etc.

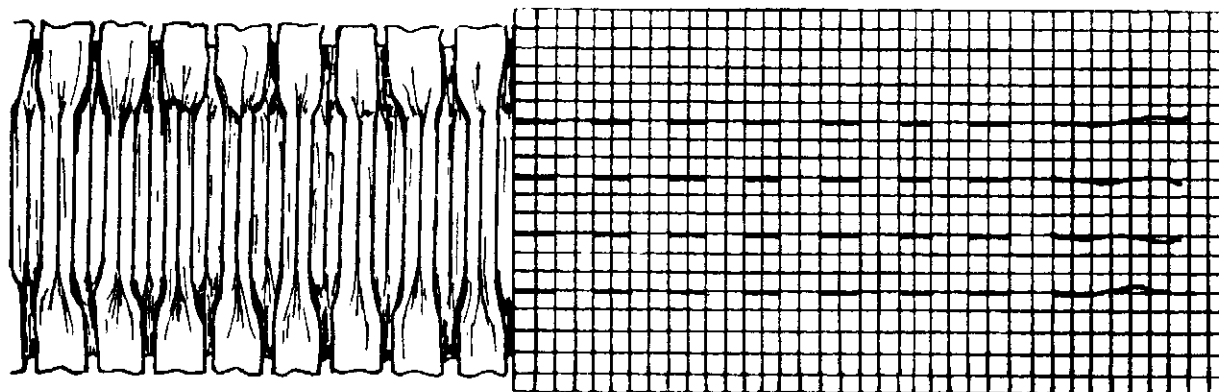
Se realizează pe bază de jumătăți de cruce, care apoi se bat cu punct de feston. Se coase în două etape.

CRET SIMPLU

Se coase pînza cu punctul înaintea acului, ducîndu-se două-patru fire, la distanțe egale (1—2 cm). Se strîng firele ușor.

Crețul folosește mai ales pentru cusătura „ciupagului“, care se face pe muchiile sale.

Se lucrează numai cu alb.

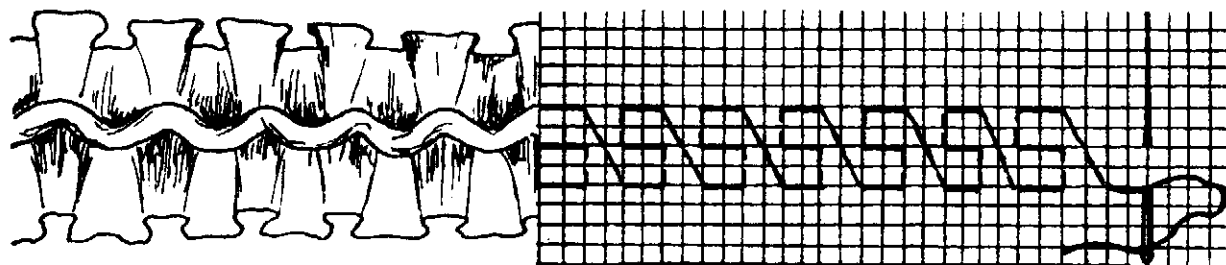

CRET „PIELEA GĂINII“

Se lucrează pe bază de punct înaintea acului, ducîndu-se două verticale și o oblică. Între ver-

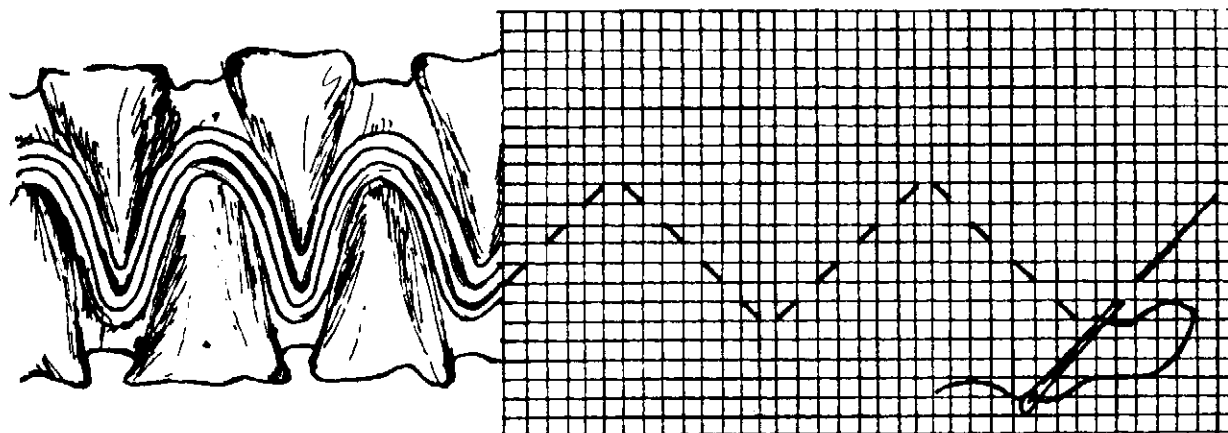
ticală și oblică se lasă un număr dublu de fire. Se folosește pentru încrețirea iilor și cămășilor bărbătești.

Se lucrează numai în alb.

CREȚUL „CREASTA PUIULUI“

Ca toate crețurile și „creasta puiului“ se lucrează pe bază de punct înaintea acului. De data aceasta, acest punct se lucrează în formă de oblică, jos și sus apărînd două horizontale.

Oblicile cît și horizontalele se lucrează pe fire numărate. Cusătura crețului are forma de V (mare).

După ce s-a dus primul fir, se strînge ușor.

Se folosește pentru încrețirea cămășilor bărbățești din județul Olt (platcă, mîneci).

CREȚ „ÎN STÎLPI“

Este identic cu crețul „creasta puiului“, numai că se duc mai multe fire, apărînd deci mai multe rînduri de litera V.

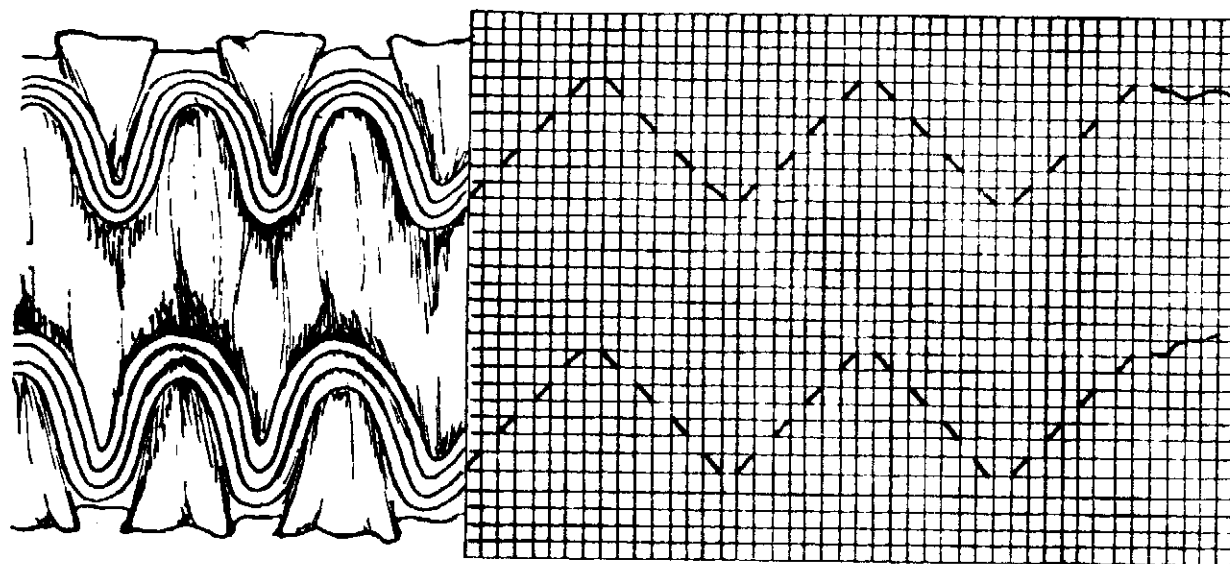
După ce s-au dus două sau trei fire, fiecare

oprindu-se la capăt, le strîngem ușor, și căpătăm crețul asemănător unor pliuri, denumite popular stîlpi.

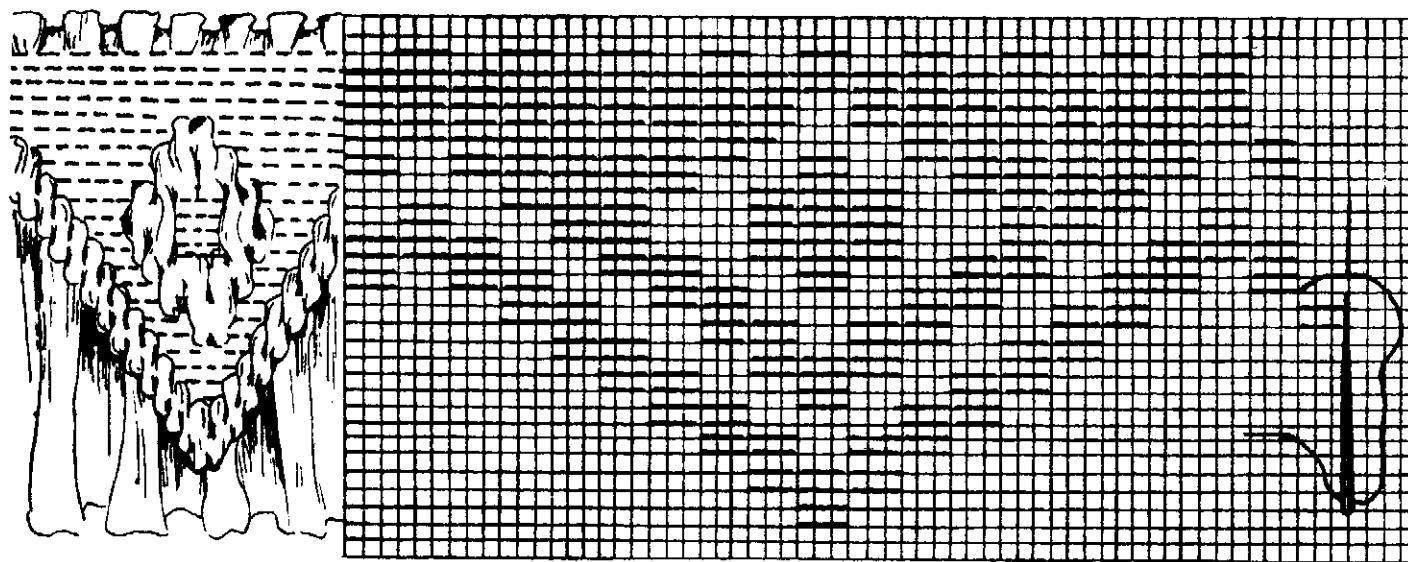
Crețul în stîlpi se folosește ca motiv ornamental pe cămășile bărbățești din sudul țării. Se lucrează numai în alb.

Crețul „în stâlpi” apare ca ornament al plăcii; uneori se folosește și jos la mîneacă.

CREȚUL „ÎN CODRI”

Crețul în codri se folosește pentru încrețirea iilor, sub guler.

Se lucrează pe verticală, de jos în sus, orizontalele cosîndu-se cu punctul „înaintea acului”. Orizontalele se lucrează pe același număr de fire, urmărind modelul.

Încrețul în codri se lucrează cu un singur fir, care se strînge pe măsură ce înaintăm.

De regulă așa are culoarea motivului iei. Este specific județului Olt.

CREȚUL „DE GORJ”

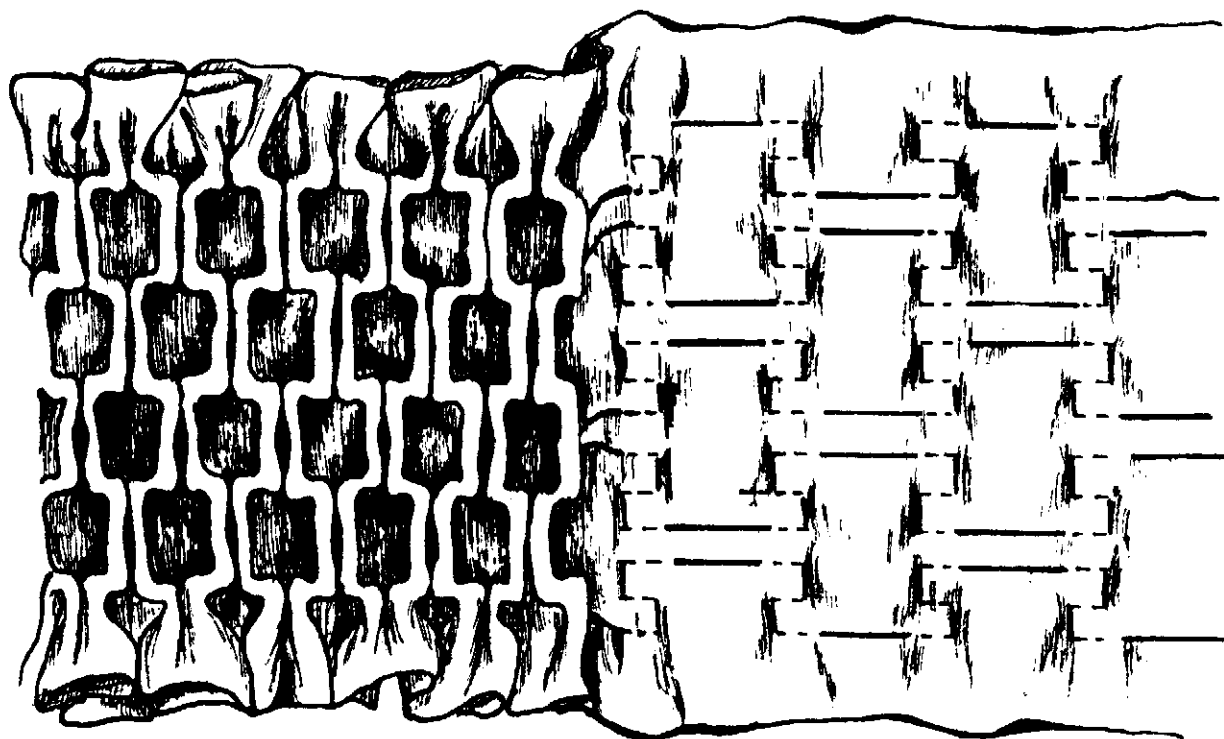
Crețul de Gorj are aspectul unui fagure.

Se realizează tot cu punctul înaintea acului, purtînd acul în orizontale de cîte 8—10 fire și verticale de cîte 3—4 fire. Fiecare fir se lasă liber la capăt.

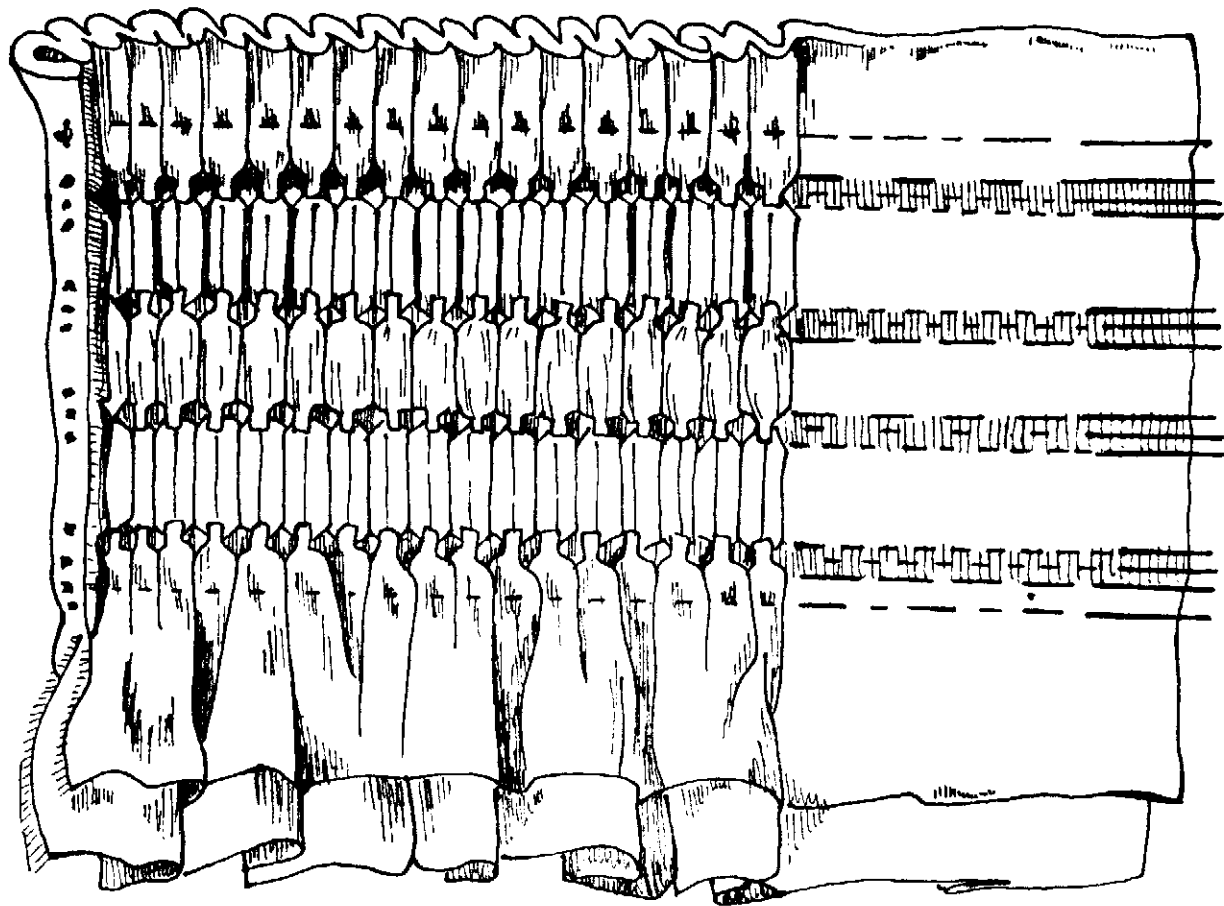
Se duc 8—10 fire, care apoi se strîng trăgînd așa ușor, să nu se rupă.

Crețul se coase cu ață răsucită în două. Se coase numai cu alb.

Se folosește în ornamentarea cămășilor bărbătești de Gorj și la încrețirea benților de la cămășile femeiești.

CREȚUL „DE MARAMUREȘ”

Crețurile de Maramureș se lucrează, ca toate crețurile, tot pe bază de punct înaintea acului. Deosebirea constă în aceea că la acest creț se scot fire din urzeala pânzei (fire orizontale), pe care se coase punctul indicat de model. Astfel, se

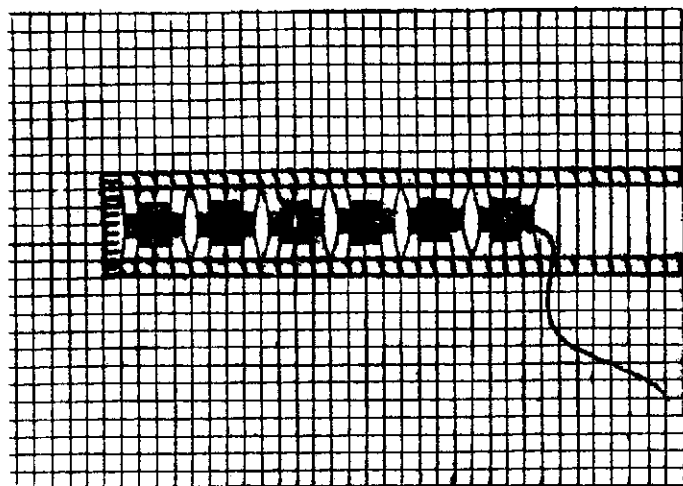
scoate un grup de patru, cinci fire, alternînd cu același număr de fire nescoase. Se formează astfel rînduri de fire scoase și nescoase (de la 4—8 rînduri). Cu punctul înaintea acului tragem printre firele scoase două ațe paralele (călcînd

și ridicînd același număr de fire în mod alternativ). Pentru creșul mare din mijloc se mai duce încă o ață paralelă cu cele două, de data aceasta călcînd și ridicînd un număr de douăsprezece fire, dacă punctele mici s-au cusut pe patru fire.

Colțișorii de pe margine se realizează călcînd și ridicînd orizontale de cîte douăsprezece fire față de cele patru fire.

ȘABAC „GURIȚA PĂPUȘII“

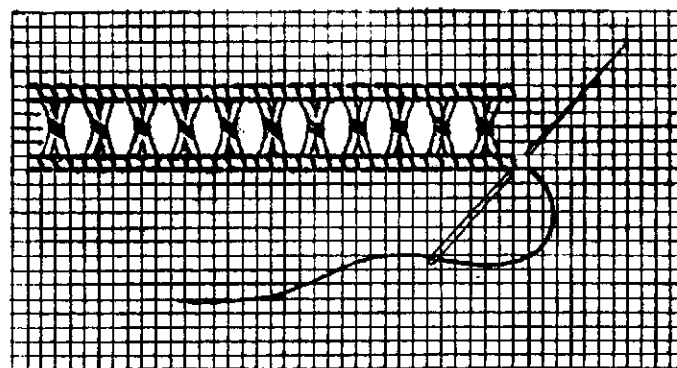
Spre deosebire de „păianjen“, șabacul sau „gurița păpușii“ se lucrează odată cu obinzelile. Pentru realizarea motivului se iau grupe de

cîte patru și se „bat“ două cîte două, căpătînd formă de guriță.

Se folosește pentru sublinierea motivelor iilor și cămășilor bărbățești jos la mîna ori la poale. Se lucrează numai în alb.

ȘABAC ÎN „PICIORUȘE“

Se scot circa șase-opt fire orizontale; se lucrează apoi odată cu obinzelile de sus și de jos, formînd modele de cîte două grupe de fire, care se strîng la mijloc.

Se folosește pentru sublinierea motivelor de la cămășile bărbățești, precum și a obiectelor de podoabă interioară.

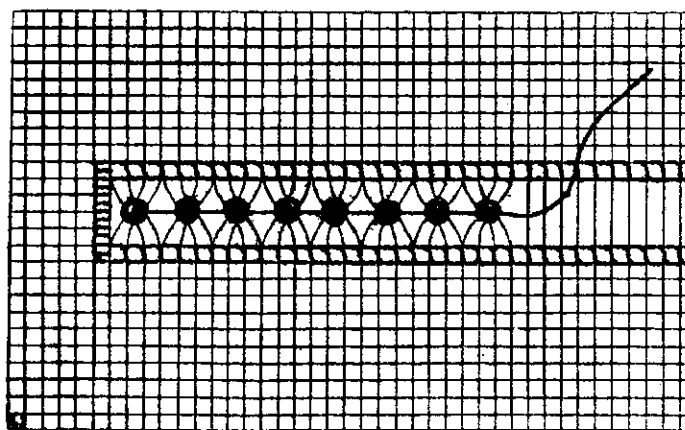
Se lucrează numai în alb.

Apare și în Dobrogea mai ales „în alesătură“, în război.

PĂIANJENUL

Păianjenul se realizează cosându-se mai întâi obinzelile. După coaserea acestora, sus și jos, șabacul se execută pe trei grupe de fire, ocolind de trei-patru ori mijlocul modelului.

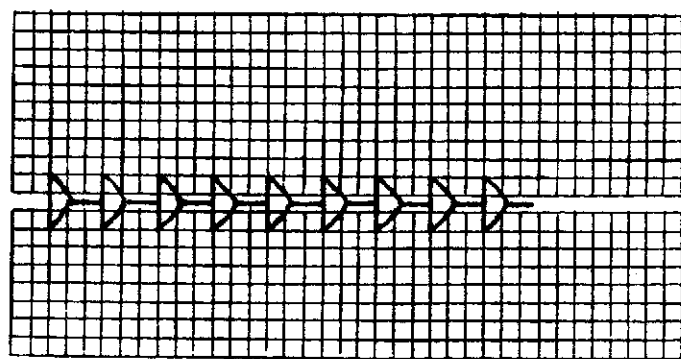
Păianjenul ornamează ii și cămăși bărbătești din Olt precum și din întreaga Muntenie și Dobrogea. Se coase numai în alb.

CHEIȚA „PURECEL”

Este o cheiță care se folosește tot așa de des ca și cheia peste muchie, pentru încheierea iilor și cămășilor bărbătești.

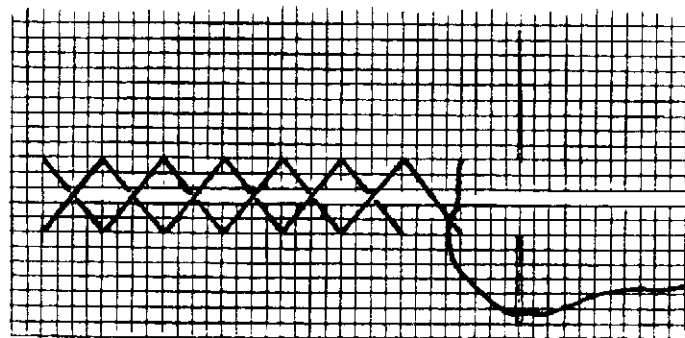
Se realizează dintr-o linie verticală care prinde amândouă marginile. Se coase apoi a doua linie verticală, împungând în același loc, numai că se

lasă o buclă prin care se trece acul și-l înfigem la o distanță de 6—8 fire. Apoi, înfigem din nou acul, prinzând amândouă marginile ca mai sus și realizând din nou altă verticală. Se continuă tot așa, având grijă ca marginile pânzei să fie întinse uniform.

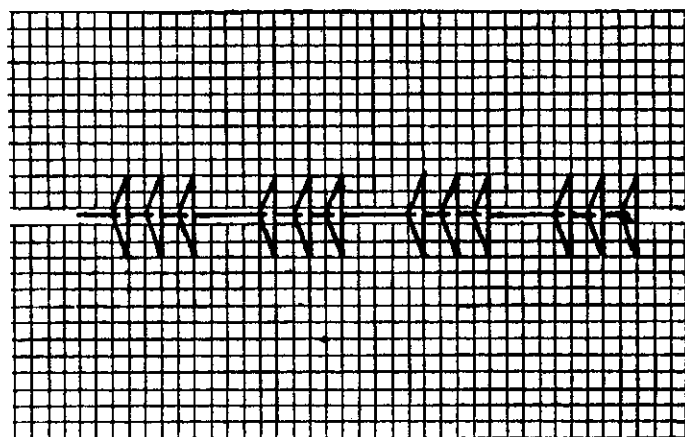
Cheița se lucrează cu roșu, negru ori cu amândouă culorile, prin alternanță.

CHEIȚA ÎNCRUCIȘATĂ

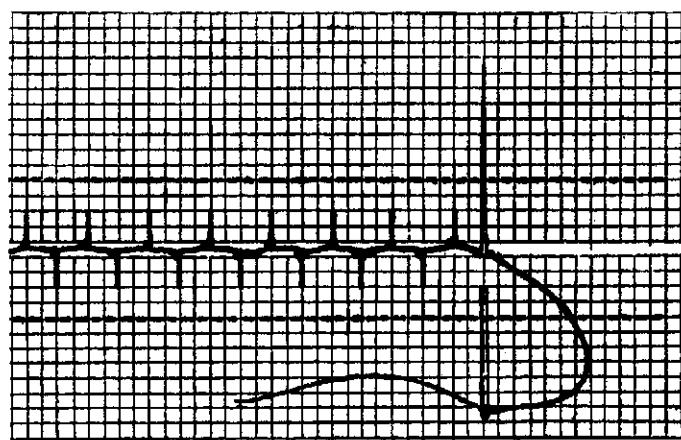
Se cos marginile cu tiv. Se folosește apoi punctul în cruce, ducînd oblice de la stînga la dreapta și invers. Se folosește la încheierea iilor pentru femeile în vîrstă.

CHEIȚA „CIOCĂNELE“

Este cheița cu ajutorul căreia se încheie piesele iei și cămășii bărbățești. După ce marginile piesei s-au tivit se realizează verticale, apucînd cu acul ambele margini ale piesei. Prima verticală se coase cu firul drept; cea de-a doua sub formă de buclă prin care se trece acul (firul rămîne în spatele acului). Ciocănelele se cos în grupe de cîte două sau trei. Se cos în alb, roșu, negru. Se folosesc în majoritatea zonelor țării.

CHEIȚA „ÎN GHERUȚE“

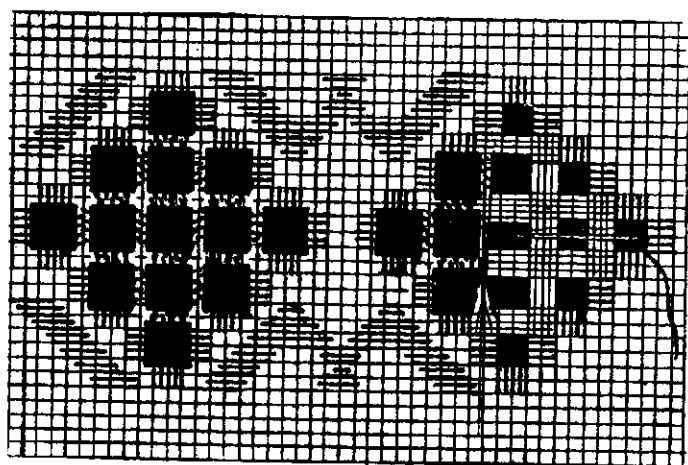

Ca și celelalte cheițe, cheița în gheruțe se folosește pentru încheierea pieselor iei și cămășii bărbățești. Se lucrează pe bază de punct rar de feston, apucînd cîte o margine cu acul.

Inițial, marginile piesei, care se încheie, se cos cu tiv îngust.

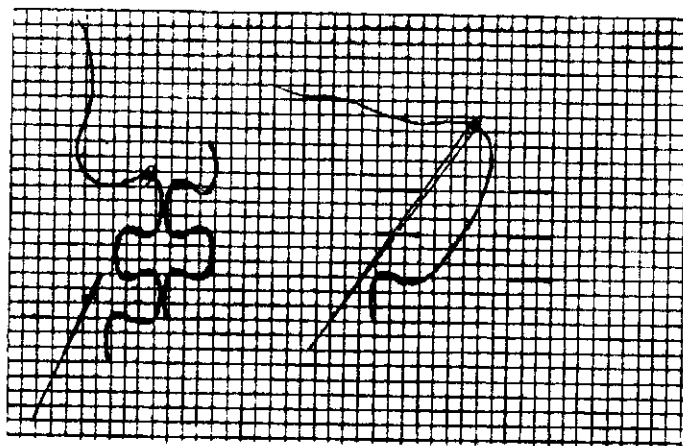
TĂIETURA

Tăietura sau „ferești“ este cusătura perforată, care se realizează prin tăierea firelor (orizontal și vertical); pentru realizarea tăieturii se cos mai întîi marginile (conforme modelului cu punctul la un fir), apoi se face tăietura firelor.

Între ferești se lasă întotdeauna 2-4 fire, care se cos cu punctul la un fir. Este specifică vestului țării, Banatului și Maramureșului.

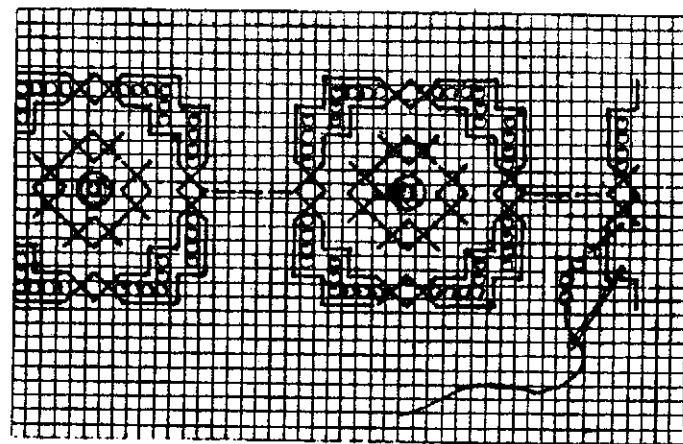
NEMȚOANE

Este un punct specific Banatului și nordului Transilvaniei. La baza nemțoanelor stă punctul bătrânesc. Se lucrează în două etape: întâi se duc trei orizontale una deasupra alteia, cu punctul înaintea acului, apoi, coborâm, prin împletirea lor, fără antrenarea firelor de pînză. Apoi, se înfige acul pe același fir cu orizontala a doua, începîndu-se astfel cusătura a încă trei orizontale care din nou se împletesc ș.a.m.d.

Nemțoanele se lucrează numai cu alb. La terminarea punctului se introduce pe sub firele nemțoanelor, fără a antrena firele pînzei, un fir negru.

CUM SE PUN MARGELELE

Măgelele au următoarele culori: „floarea mă-
rului“ (roz), siniliu (bleu), liliachiu (lila); gal-
bene, verzi, roșii, albastre, albe.

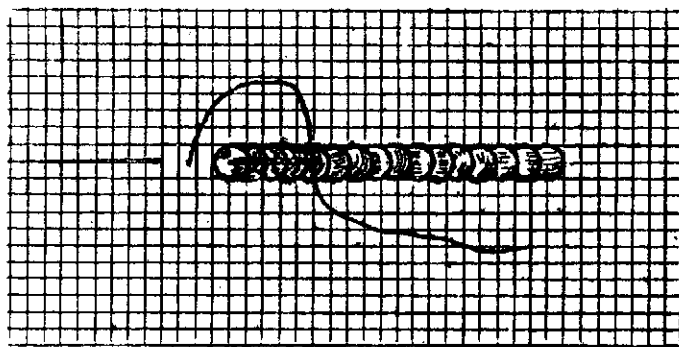
Ele se folosesc pentru ornarea iilor încărcate,
a cămășii călușarului, mai ales a betelor și pă-
lăriei călușarului, a cămășii bărbătești de Nă-
săud. „Se pun“ în felul următor: Se înșiră pe
ac atâtea măgele câte indică modelul (o mărgică
pentru un punct), se înfige acul și se fixează
pe pînză; se introduc din nou măgele pe ac și
se cos pe pînză. Măgelele se cos cu fir în cu-
loare.

CUM SE PUN FLUTURII

Fluturii care se folosesc în ornamentarea cos-
tumului românesc sînt de două feluri:

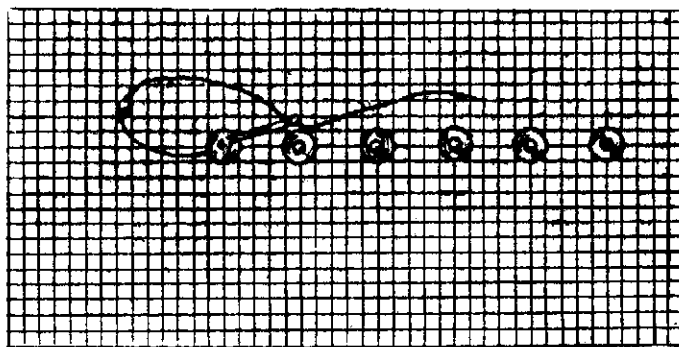
- fluturi mari albi și galbeni
- fluturi cojocărești

Se cos în felul următor: Se scoate acul într-un
punct, se înșiră fluturele pe ac, apoi se înșiră
mărgica. Se introduce acul din nou în orificiul

fluturelui și în pînză. Se scoate pe dos și se pă-
șește scoțînd acul pentru fixarea unui nou flu-
ture. Fluturii se cos cu fir în culoare.

Paietele se cos fără măgele, la fel ca și cei-
lalți.

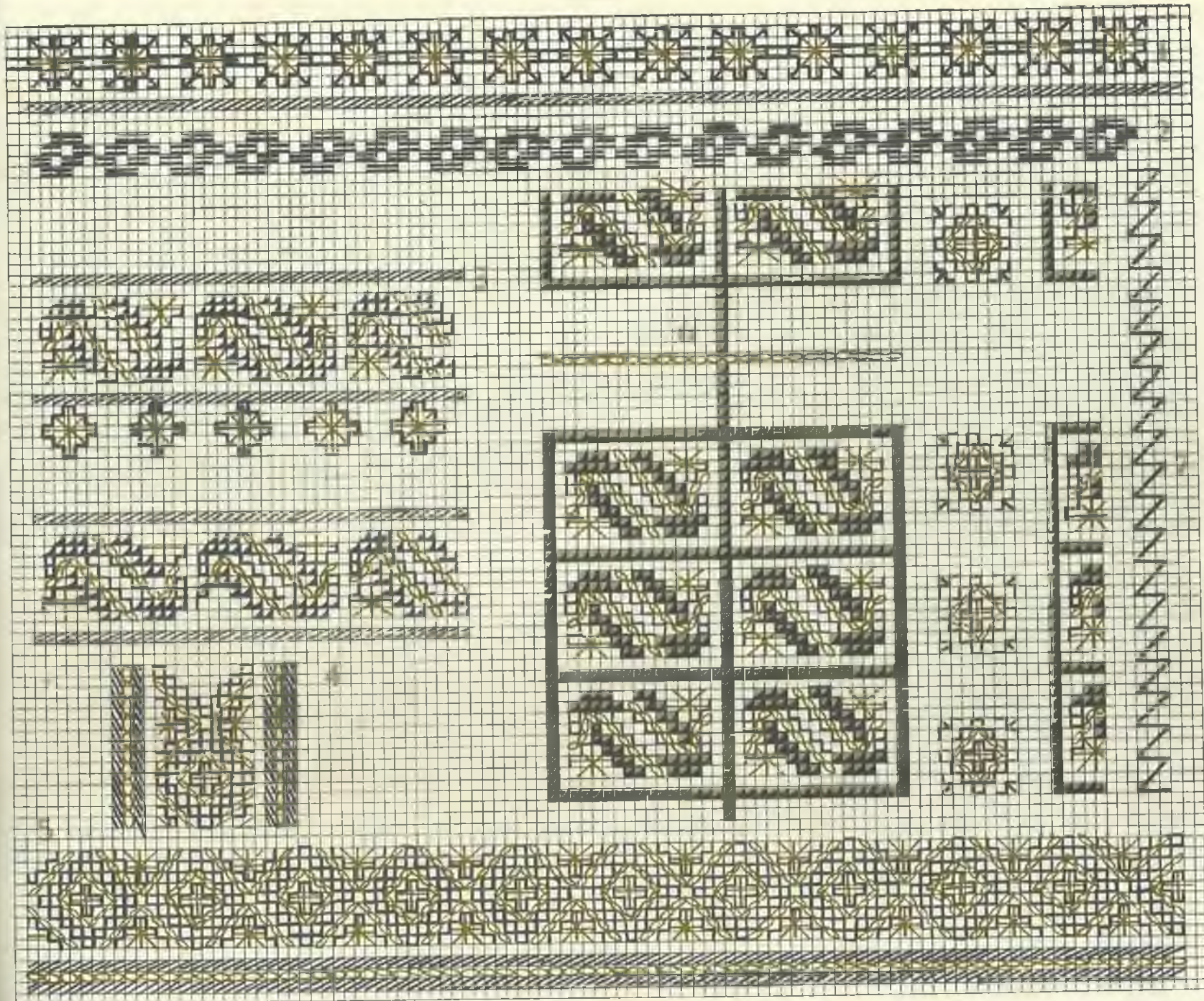
CONCLUZII

În concluzie, costumul popular face parte din viața noastră, fiind un mod de a ne înfrumuseța traiul. Dacă l-am păstrat mai bine de 2 000 de ani, trebuie să avem grijă să-l lăsăm generației de mâine așa cum l-am moștenit, de o mare frumusețe, pur, elegant, luminos, funcțional prin excelență. Portul românesc este o expresie a geniului poporului nostru, din cele mai vechi timpuri pînă azi, el oglindind deopotrivă continuitatea și vechimea noastră pe aceste meleaguri. Școlari și pionieri, mame și educatori sîntem chemați cu toții, cei care cunoaștem costumul românesc, în forma cea adevărată, să contribuim la păstrarea lui. Frumusețea costumului româ-

nesc este un merit artistic al poporului nostru, o mîndrie care a trecut de mult hotarele patriei.

Aduc mulțumiri pe această cale tovarășelor: Leontina Stănescu, Smaranda Gherasim, Maria M. Stănescu, Florica Gogoș, Ioana Dîină, Petria Diaconeasa, săteanului Valeriu Stănescu și tuturor care m-au ajutat, fie prin punerea la dispoziție a costumelor vechi, fie prin informațiile date.

Menționez, de asemenea, bunăvoința sătenceilor de pe întreg teritoriul țării, precum și a următoarelor muzee: Muzeul satului, Muzeul de artă populară și Muzeul Militar.

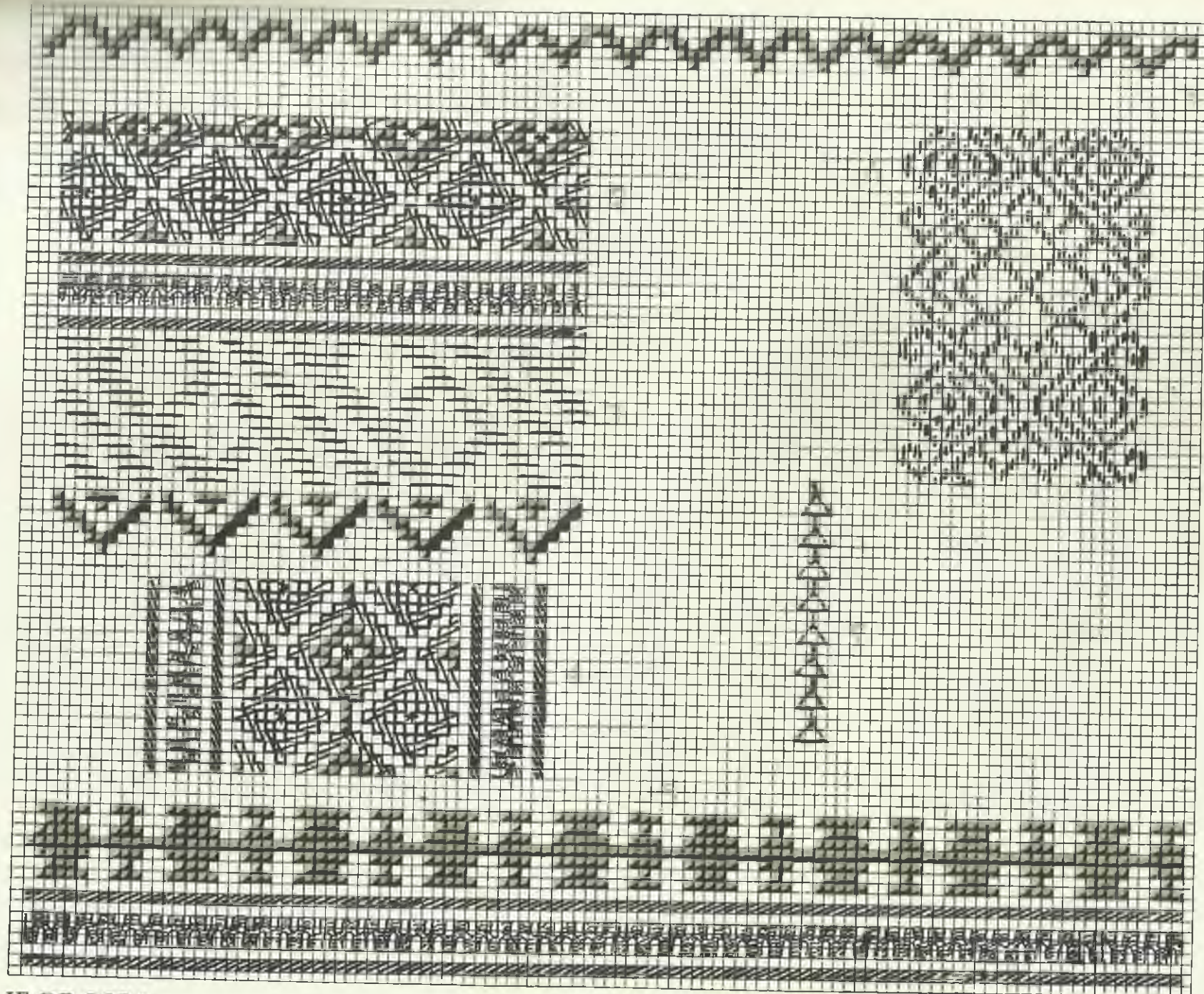

IE DE MEHEDINȚI

1. Guler, 2. Ciupag, 3. Altiță, 4. Rîu pe mîneacă, 5. Jos la mînă, 6. Piept, 7. Cheiță.

Culori: negru, fir auriu, beteală.

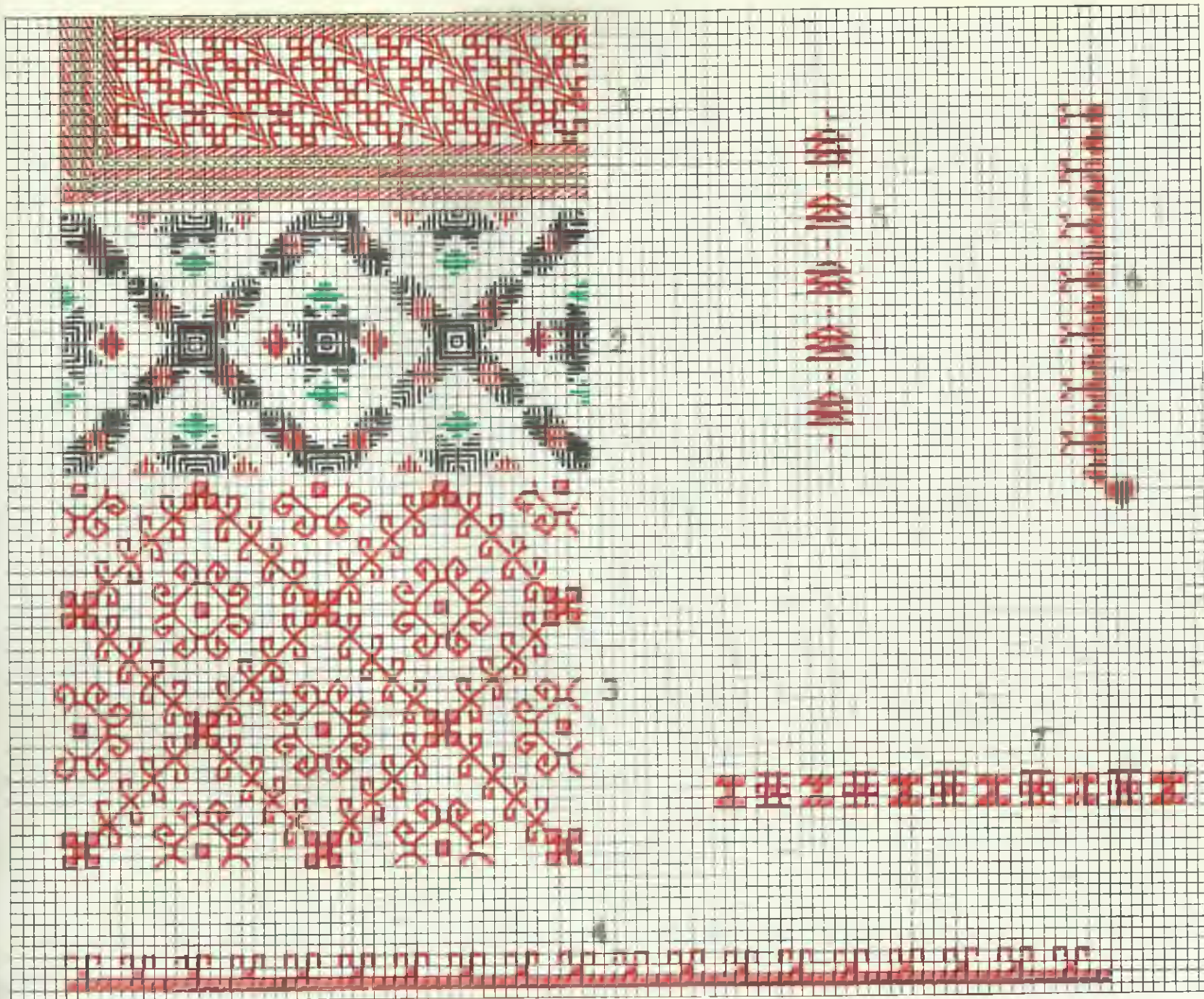

IE DE GORJ

1. Guler, 2. Altiță, 3. Încreț, 4. Rîu pe mîneacă, 5. Jos la mîină, 6. Piept, 7. Cheiță.

Culori: negru, beteață, galben-crem. Încrețul și șabacele se lucrează cu galben-crem. Ia se lucrează cu fir gros și buclat.

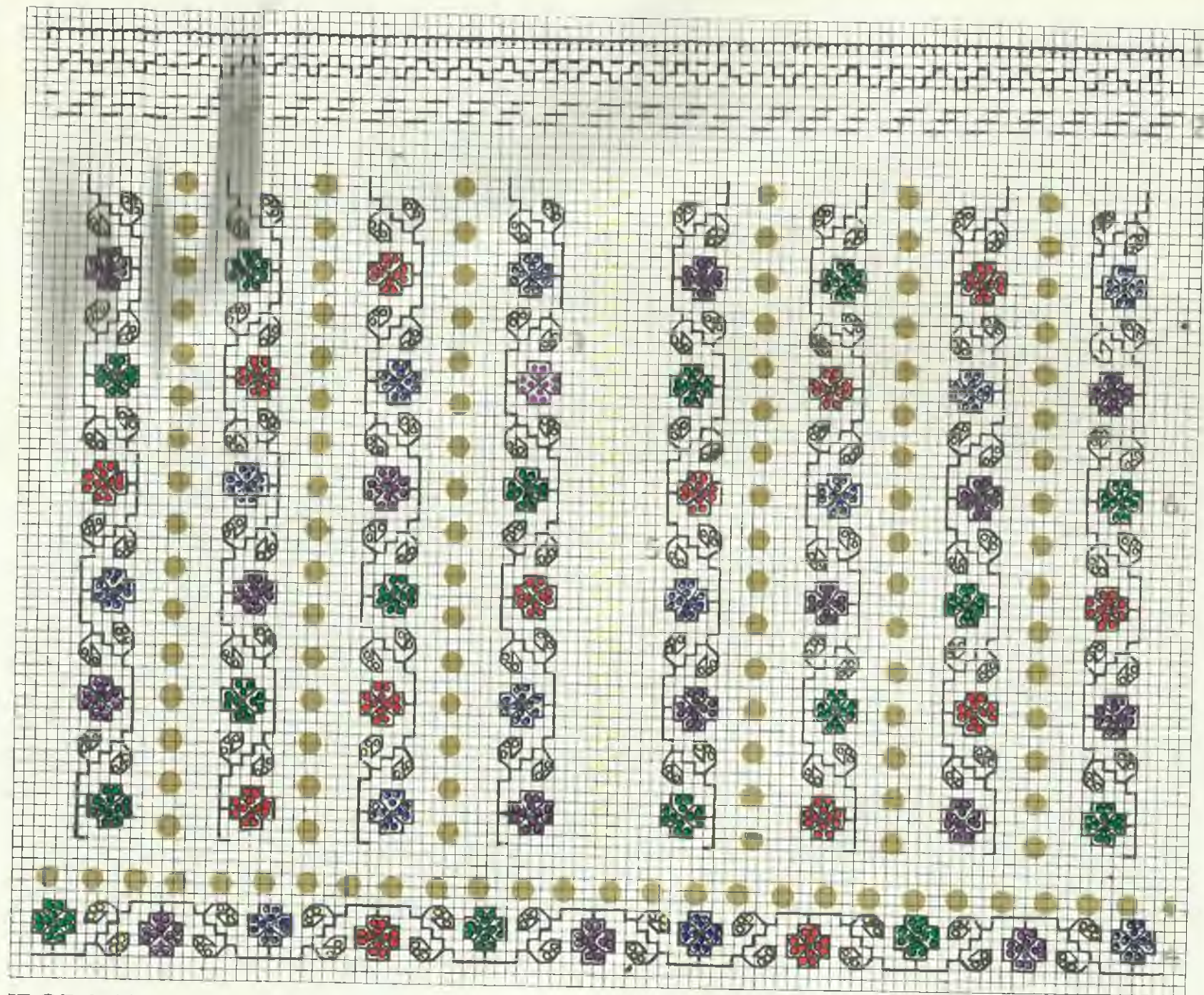

IE DE VÎLCEA

1. Altiță, 2. Încereț, 3. „Blană“ pe mîneacă, 4. Jos la mîină, 5. Cheiță, 6. Gură, 7. Guler.
la se coase cu fir gros și buclat. Încerețul se coase cu alb, verde și roșu.

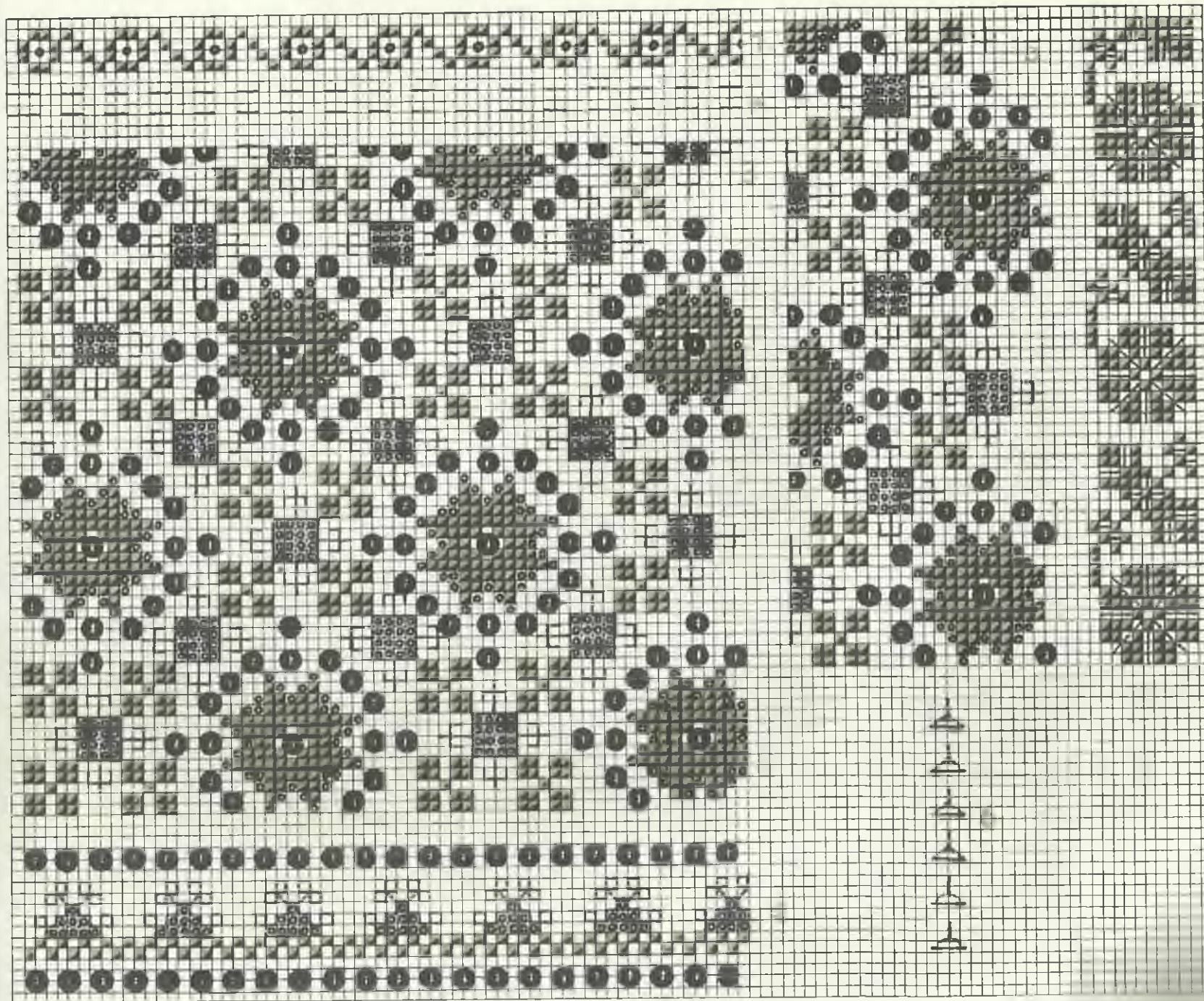

IE DE OLT

1. Guler, 2. Creț, 3. Rînduri pe mîneacă, 4. Jos la mîină, 5. Cheiță, 6. Rînduri pe piept.
la se umple cu mărgel. Se coase cu 9—11 rînduri pe mîneacă și piept.

IE DE OLT

1. Guler, 2. Creț, 3. Mîneacă, 4. Jos la mîină, 5. Piept și petrecătoare, 6. Cheiță.

Culori: negru; mărgel galben, verde, roz, bleu.

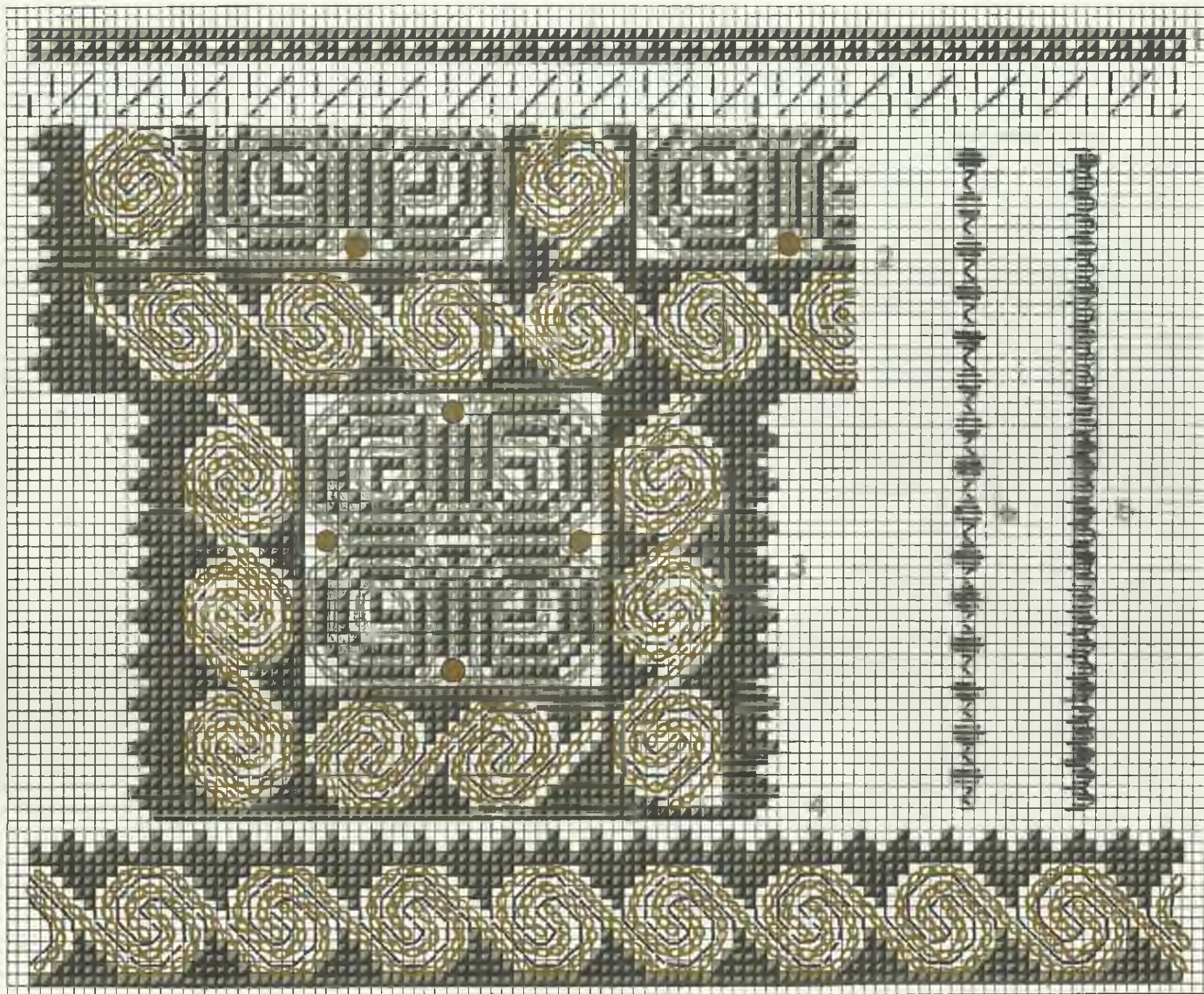

IE DE ARGES

1. Altiță, 2. Încreț, 3. Jos la mână, 4. Rînd pe mîncă și piept, 5. Cheiță.

Încrețul se lucrează cu alb, iar stelele în culorile arătate. Ia se lucrează cu firul gros.

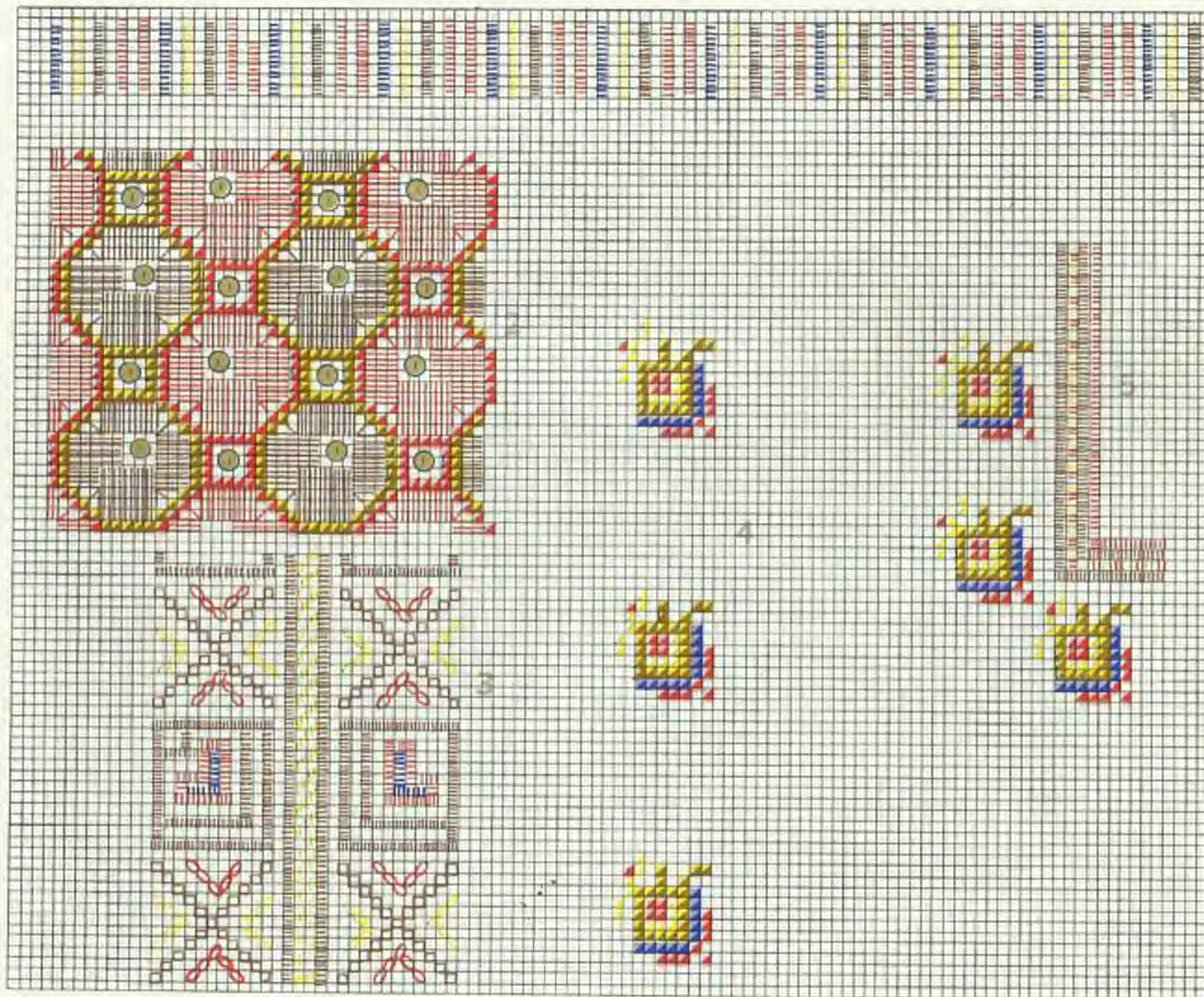

IE DE MUSCEL

1. Guler, 2. Altiță, 3. Rînd pe mîneacă și piept, 4. Jos la mîină, 5. Gură, 6. Cheiță.

Se lucrează cu fir gros și buclat.

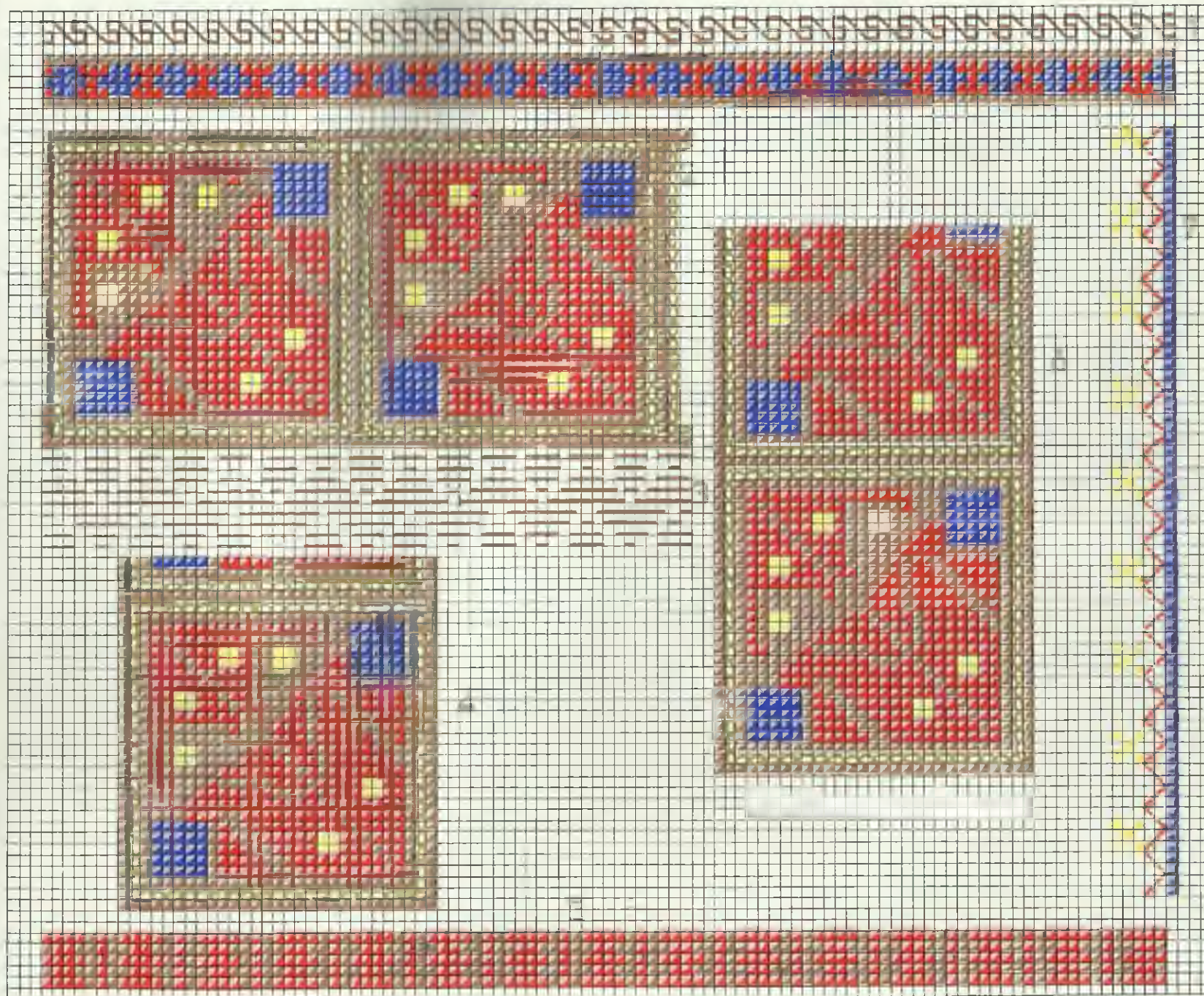

IE DE ILFOV

1. Guler, 2. Altiță, 3. Rînd pe mîneacă și piept, 4. Spate, 5. Gură.

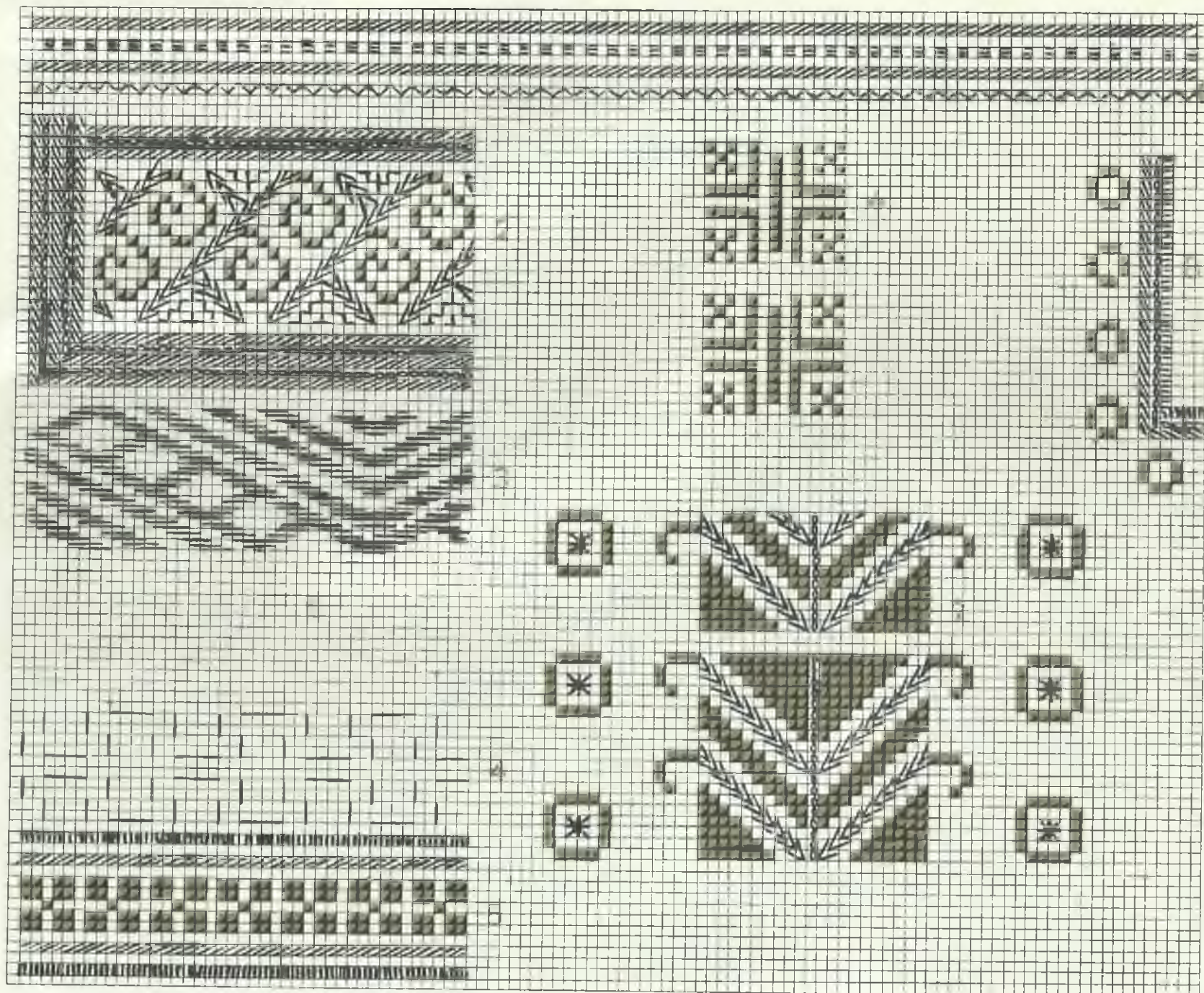

IE DE TELEORMAN

1. Guler, 2. Alțiță, 3. Încreț, 4. Rînd pe mîneacă, 5. Jos la mîină, 6. Piept, 7. Gura cămășii.

Culori: roșu vișiniu, fir metalic; se lucrează cu fir gros și buclat. Crețul se coase cu galben-crem.

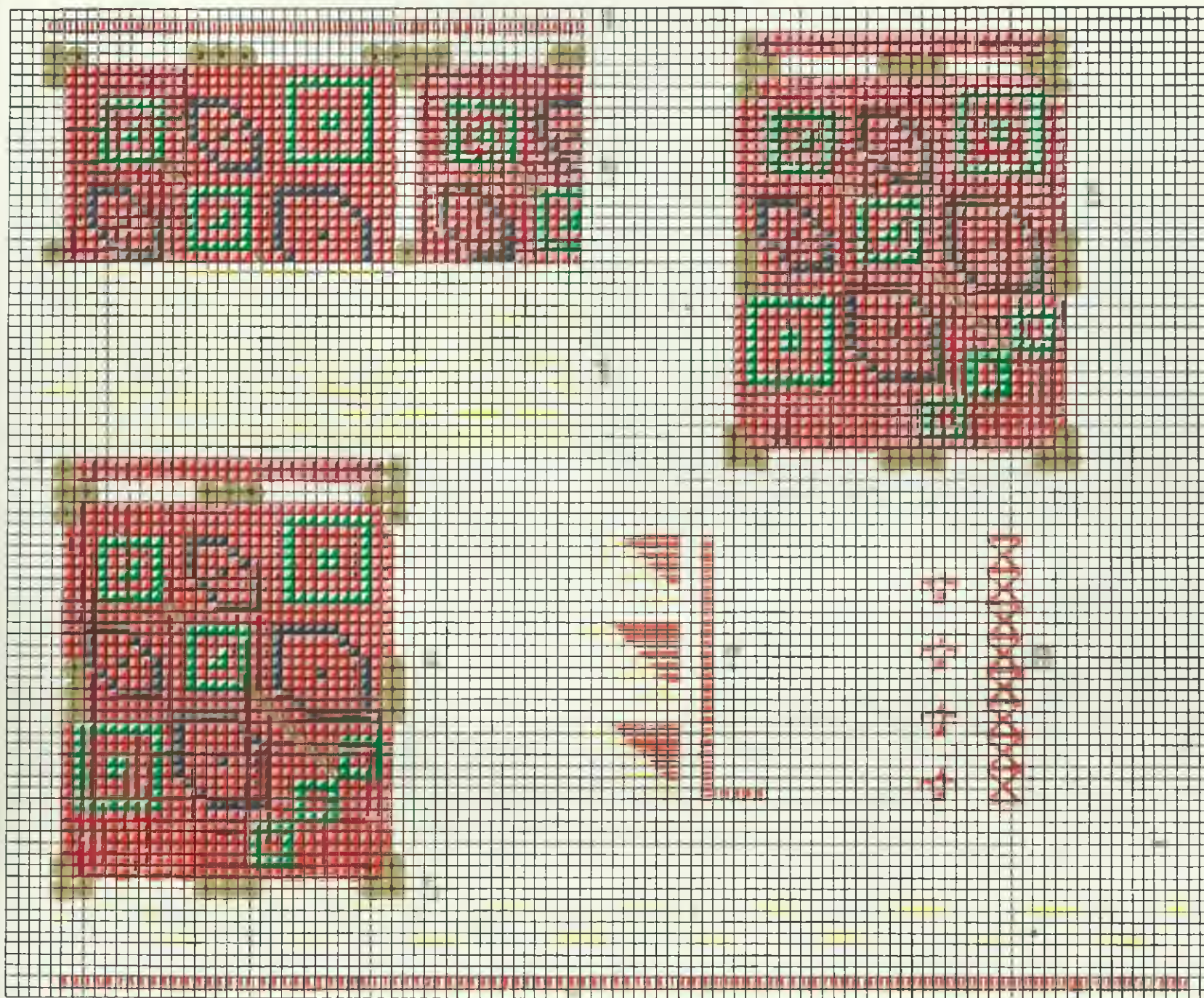

IE DE TELEORMAN

1. Guler, 2. Alțiță, 3. Încreț, 4. Creț jos la mână, 5. Model jos la mână, 6. Spate, 7. Rînd pe piept, 8. Gură. Încrețul se lucrează cu galben-crem.

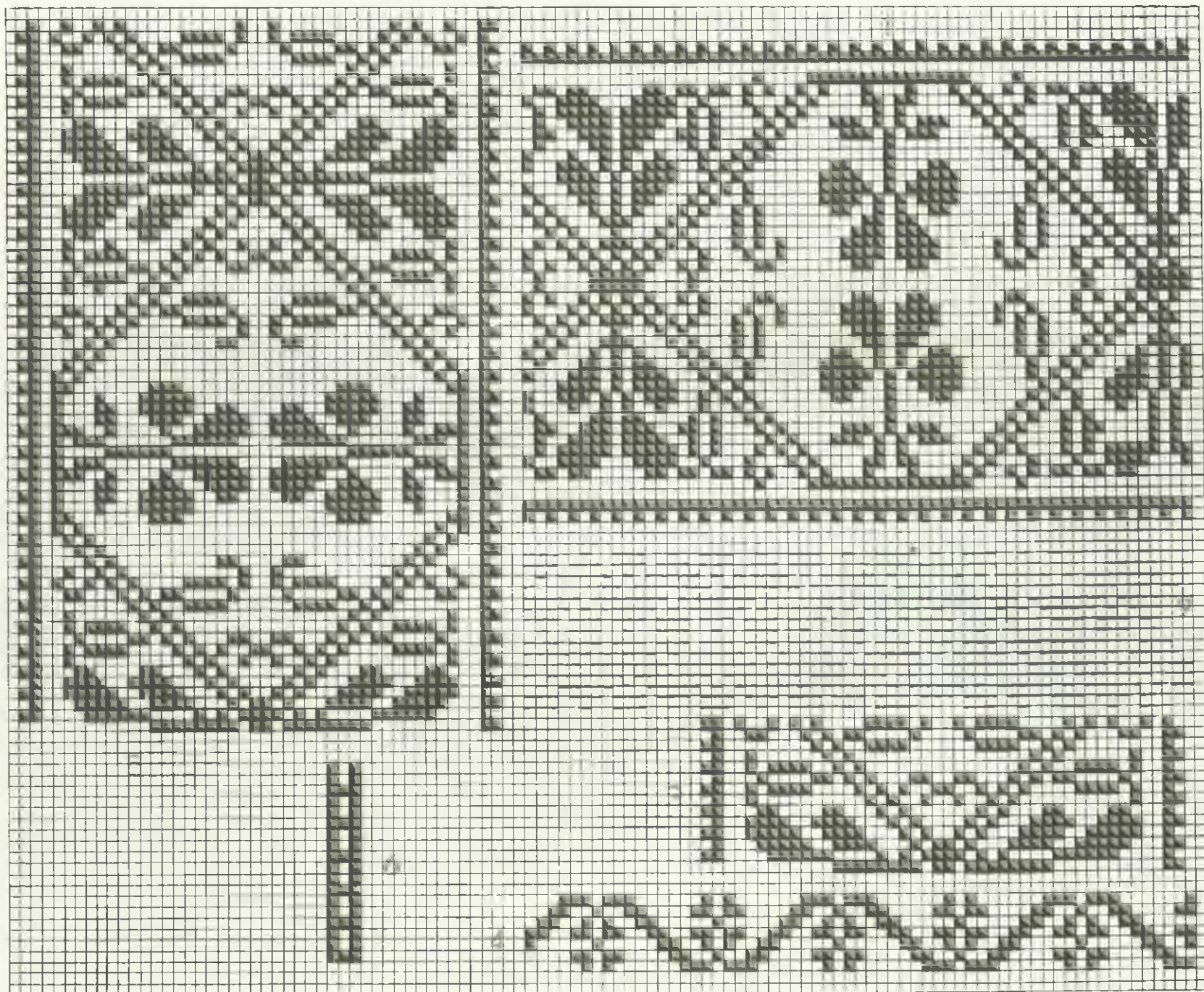

IE DE VLAȘCA

1. Guler, 2. Alțiță, 3. Încreț, 4. Rînd pe mîneacă, 5. Creț și feston jos la mîină, 6. Piept, 7. Gură, 8. Cheiță, poale.

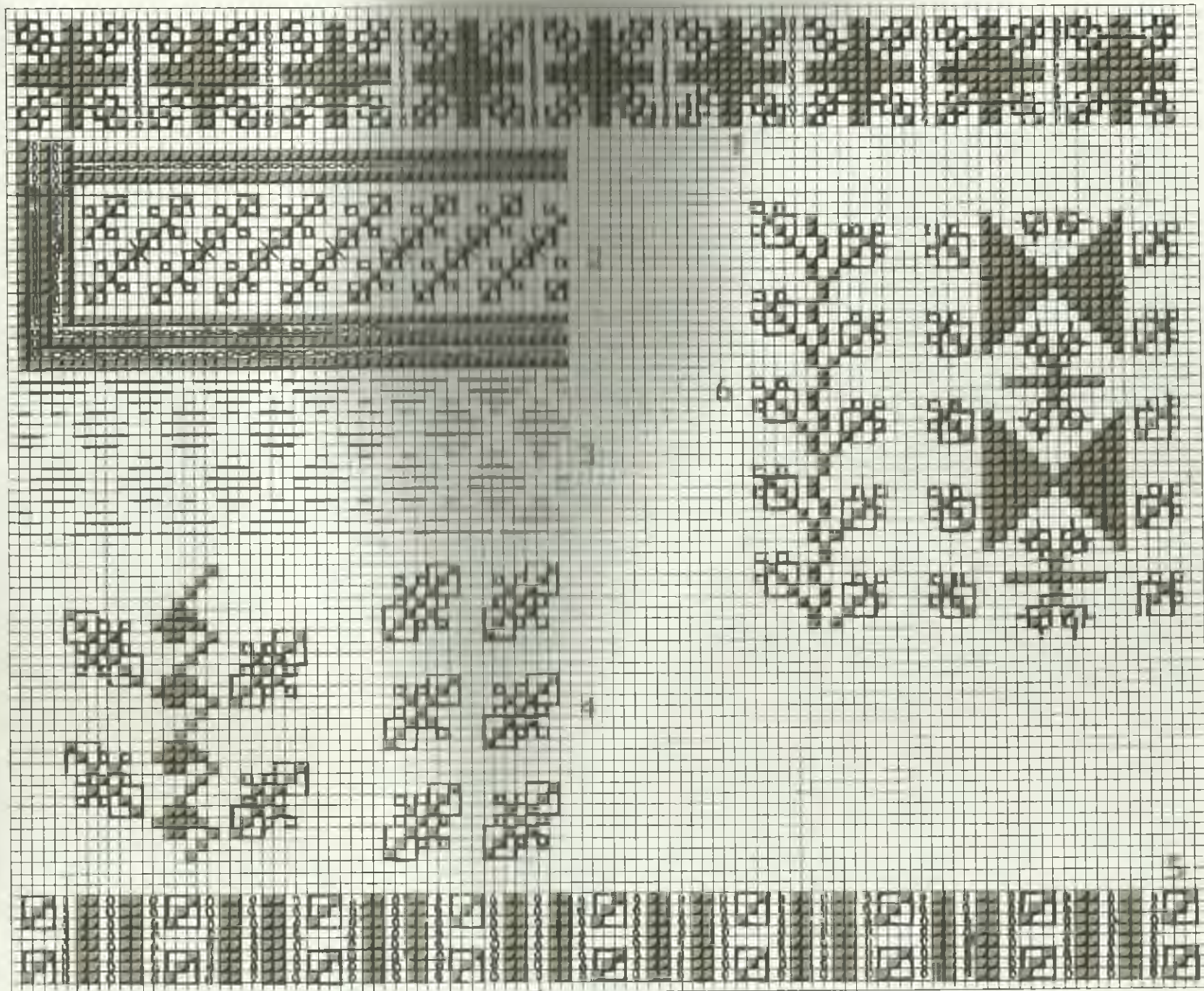

IE DE PRAHOVA

1. Altiță, 2. Încet, 3. Rînduri pe mîncă, 4. Jos la mîină, 5. Piept, 6. Guler.

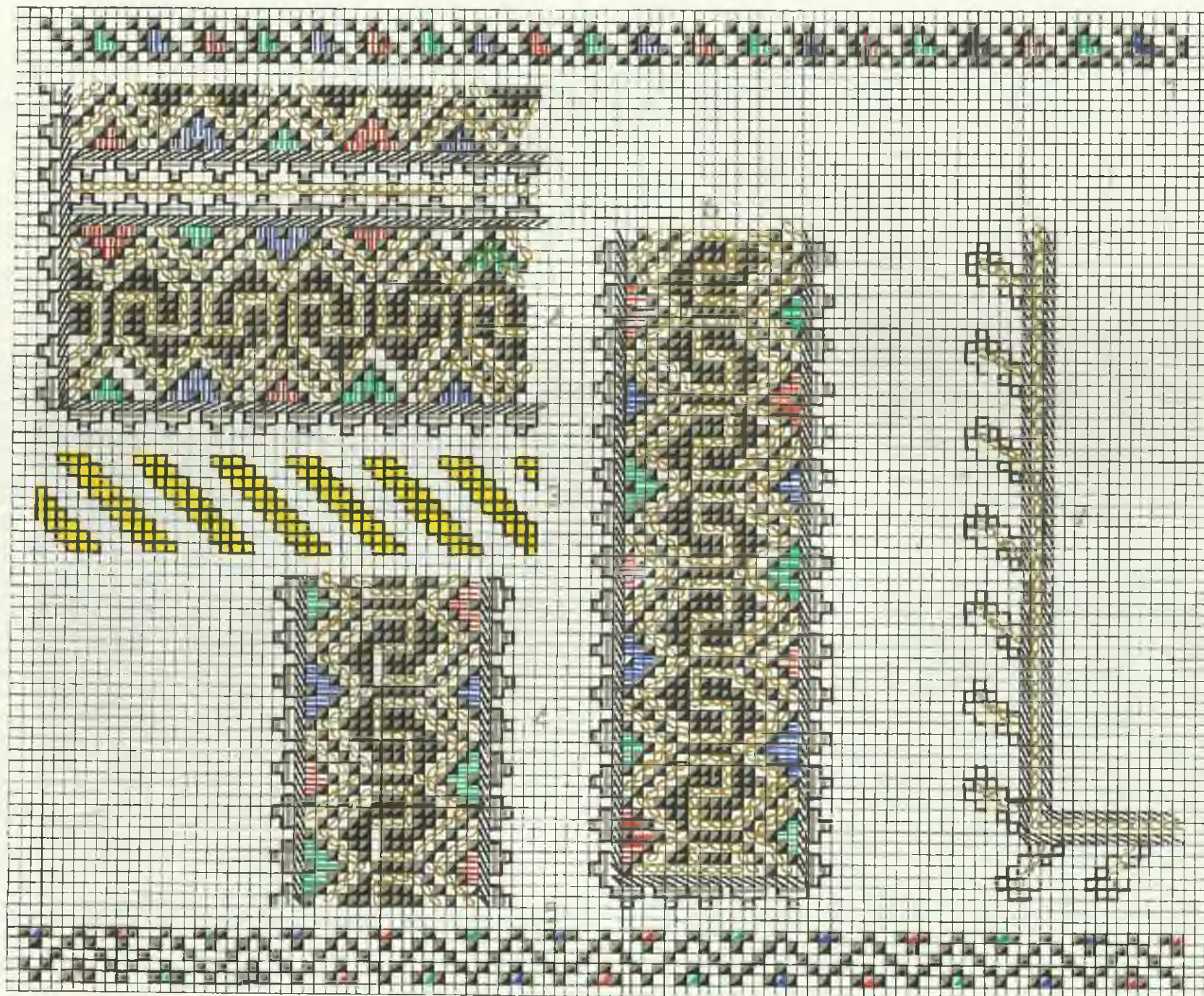

IE DE BUZĂU

1. Guler, 2. Altiță, 3. Încreț, 4. Rîuri pe mîneacă, 5. Jos la mîină, 6. Piept.

Culori: negru, fir auriu (lănțișorul). Încrețul se coase cu galben-crem. Ia se coase cu fir gros și buclat.

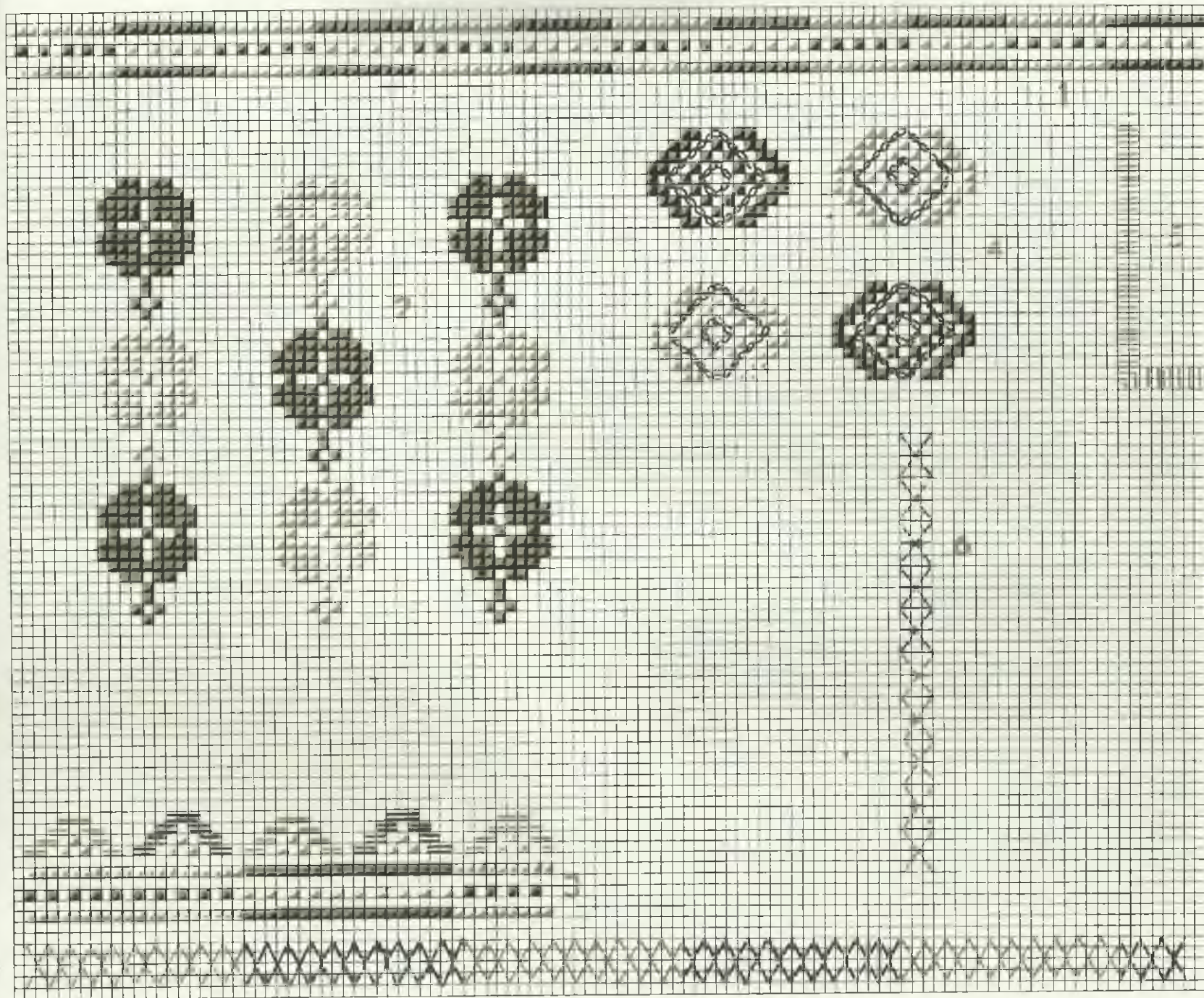

IE DE VRANCEA

1. Guler, 2. Alțiță, 3. Încreț, 4. Rîu pe mîneacă, 5. Jos la mîină, 6. Piept, 7. Gură.
Încrețul se lucrează cu galben ori alb.

IE DE BACĂU

1. Guler, 2. Rîuri pe mîneacă, 3. Jos la mîină, 4. Piept și spate, 5. Gură, 6. Cheiță.

Culori: roșu, negru, fir metalic; ia se coase cu fir gros.

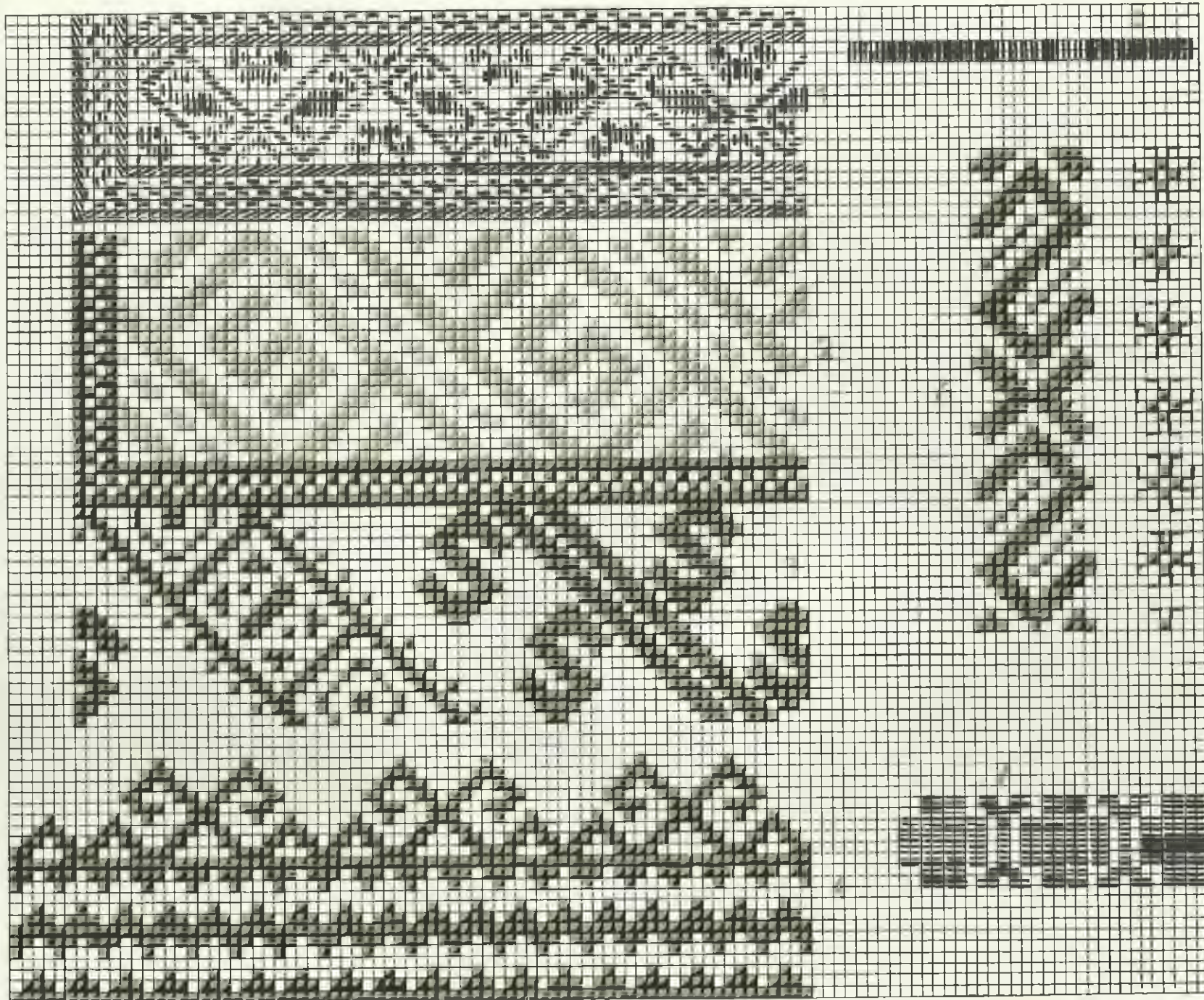

IE DE IAȘI

1. Guler, 2. Alțiță, 3. Rîu pe mîneacă, 4. Jos la mîină, 5. Rîu pe piept, 6. Cheiță.

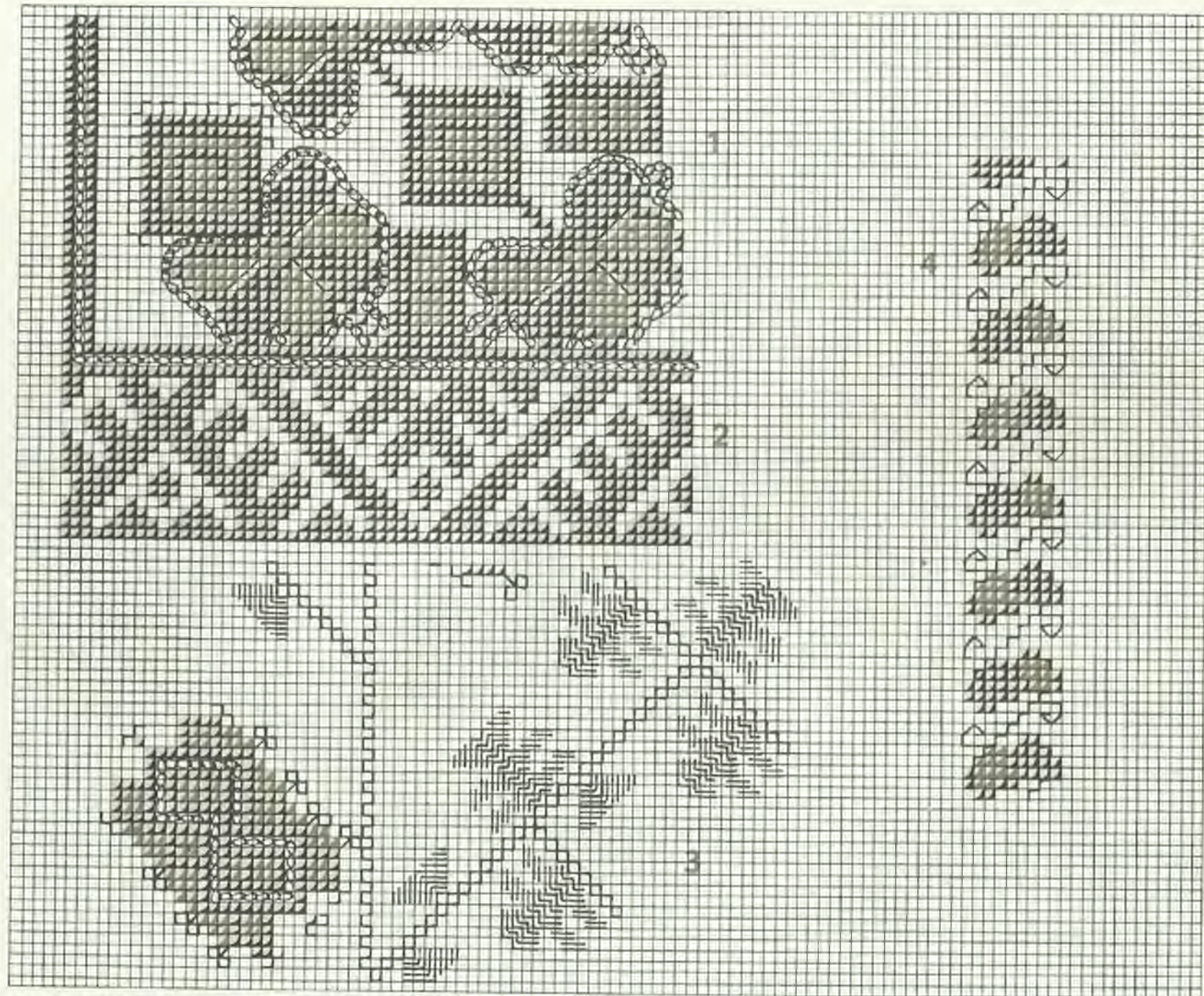

IE DE NEAMȚ

1. Alțiță, 2. Încreț, 3. Rîuri pe mîneacă, 4. Jos la mîină, 5. Guler, 6. Piept, 7. Ciupag la mîină jos.
Culori: negru, verde roșu (alțiță); încrețul se coase cu verde moale.

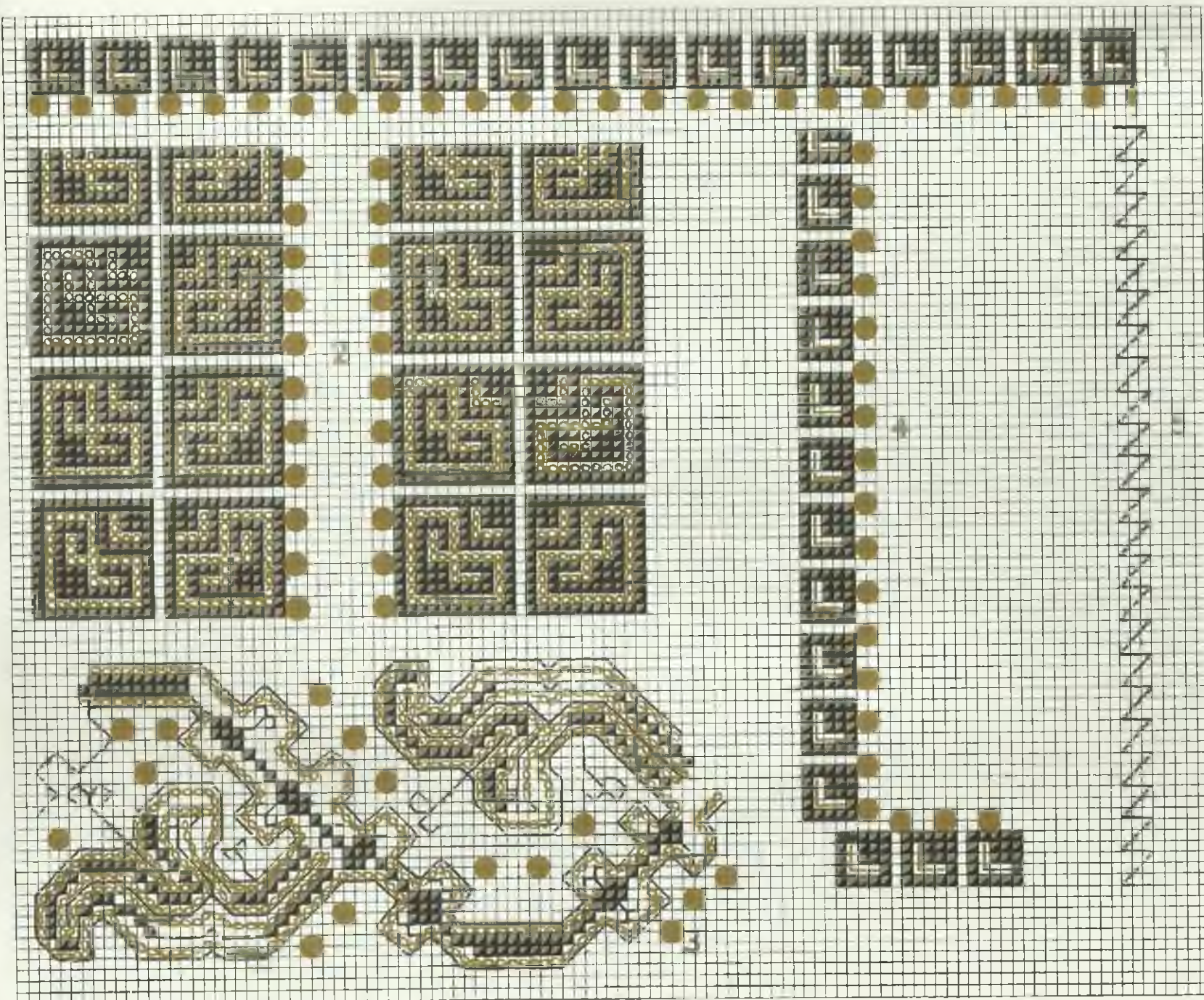

IE DE CÎMPULUNG MOLDOVENESC

1. Altiță, 2. Încereț, 3. Rîu pe mîncă și piept, 4. Rîu pe spate.

Ia se lucrează cu negru, roșu, verde, lila și fir metalic. Încerețul se lucrează cu verde, cu roșu-încis ori cu galben.

IE DE DOBROGEA-CONSTANȚA

1. Guler, 2. Rînd pe piept și umeri, 3. Jos la mîină, 4. Gură, 5. Cheiță.

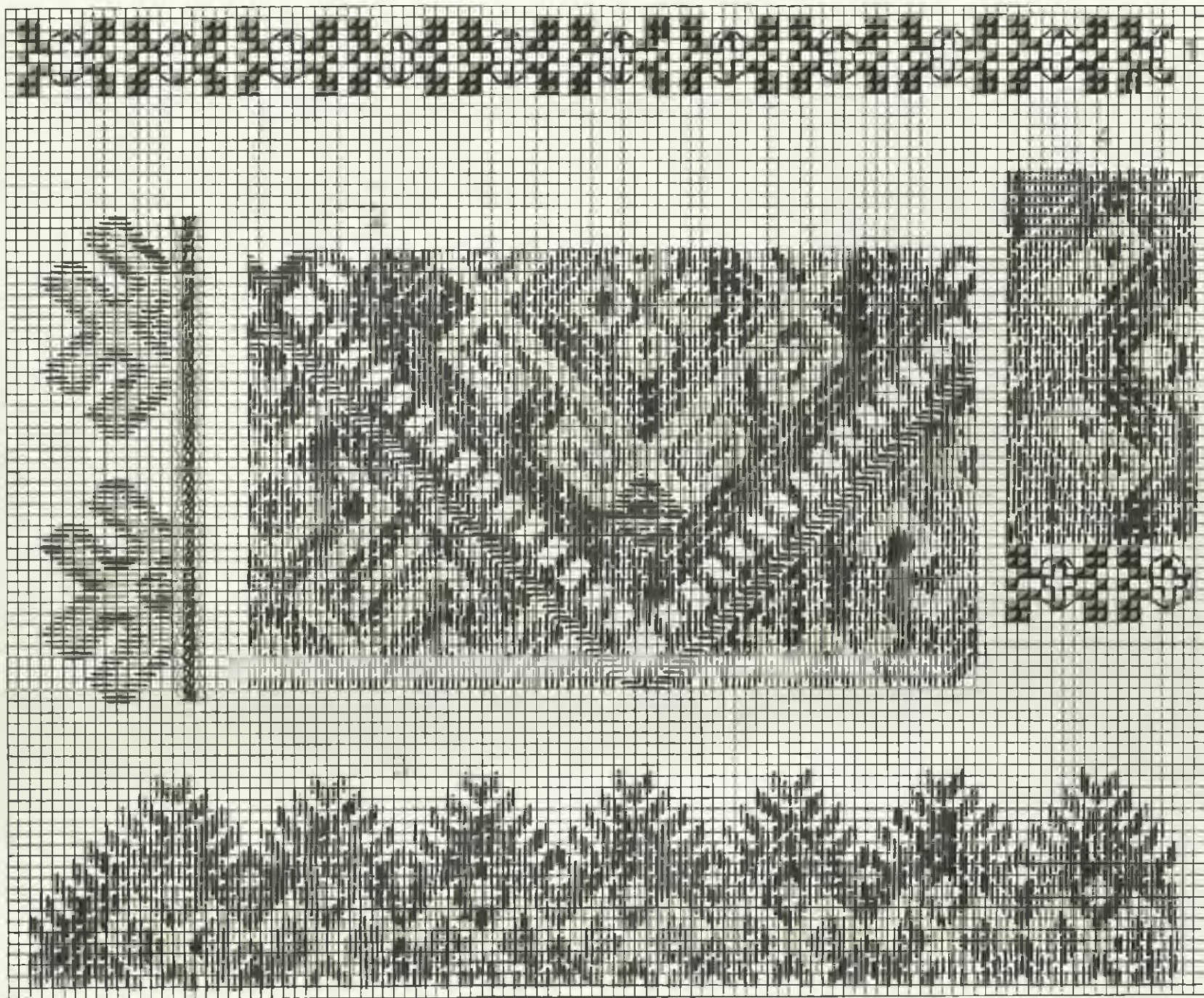

IE DE BANAT-SPĂCEL

1. Creț, 2. Guler, 3. Tablă (rînd pe mîneacă și piept), 4. Jos la mînă, 5. Ciupag sub guler, 6. Poale, 7. Cheiță.

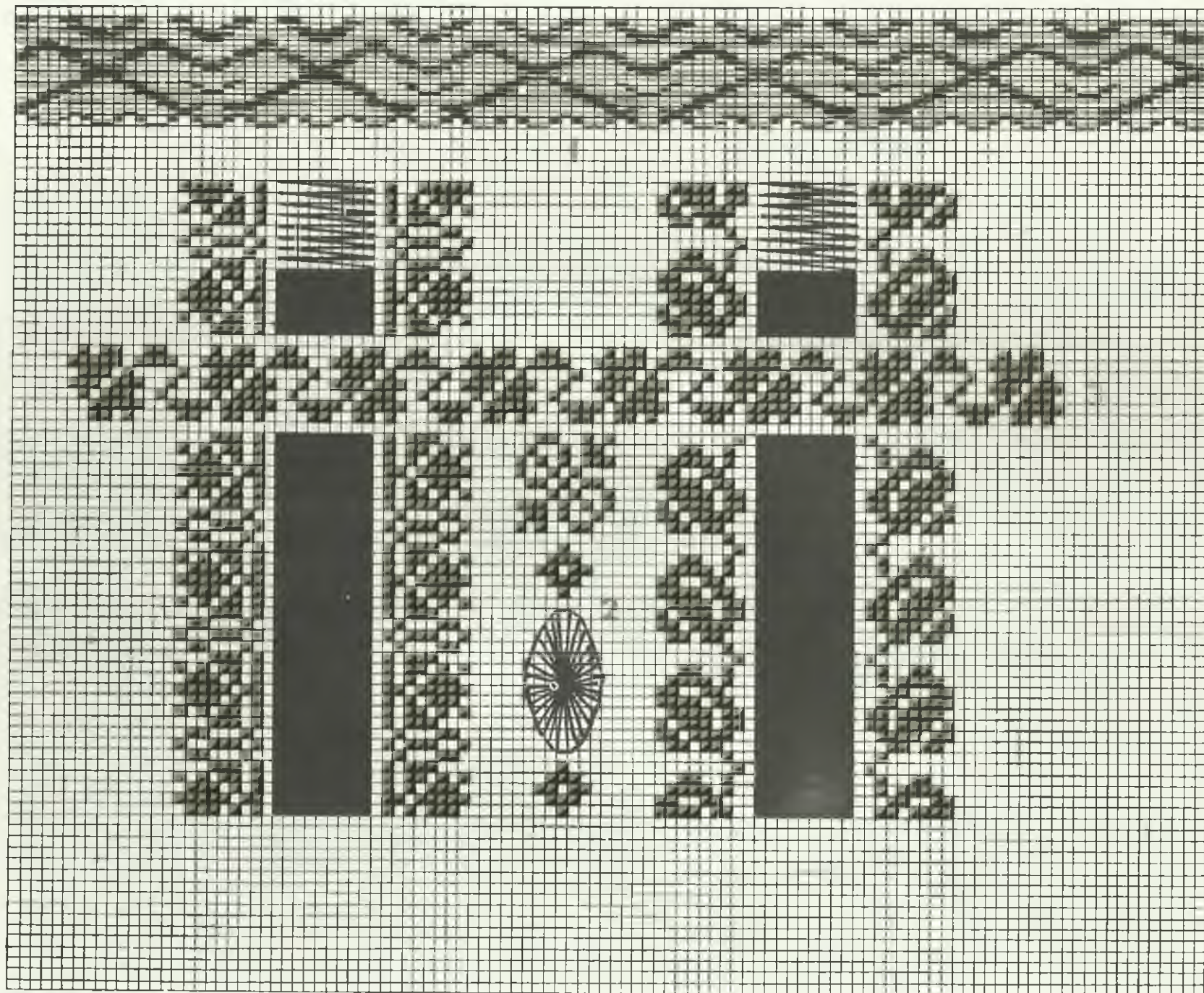

IE DE HUNEDOARA

1. Guler, 2. Tablă (rînd pe mîneacă), 3. Jos la mînă, 4. Piept.

Culori: roșu-încăis pentru fond; bleu, verde, lila. Ia se coase cu fir gros și buclat.

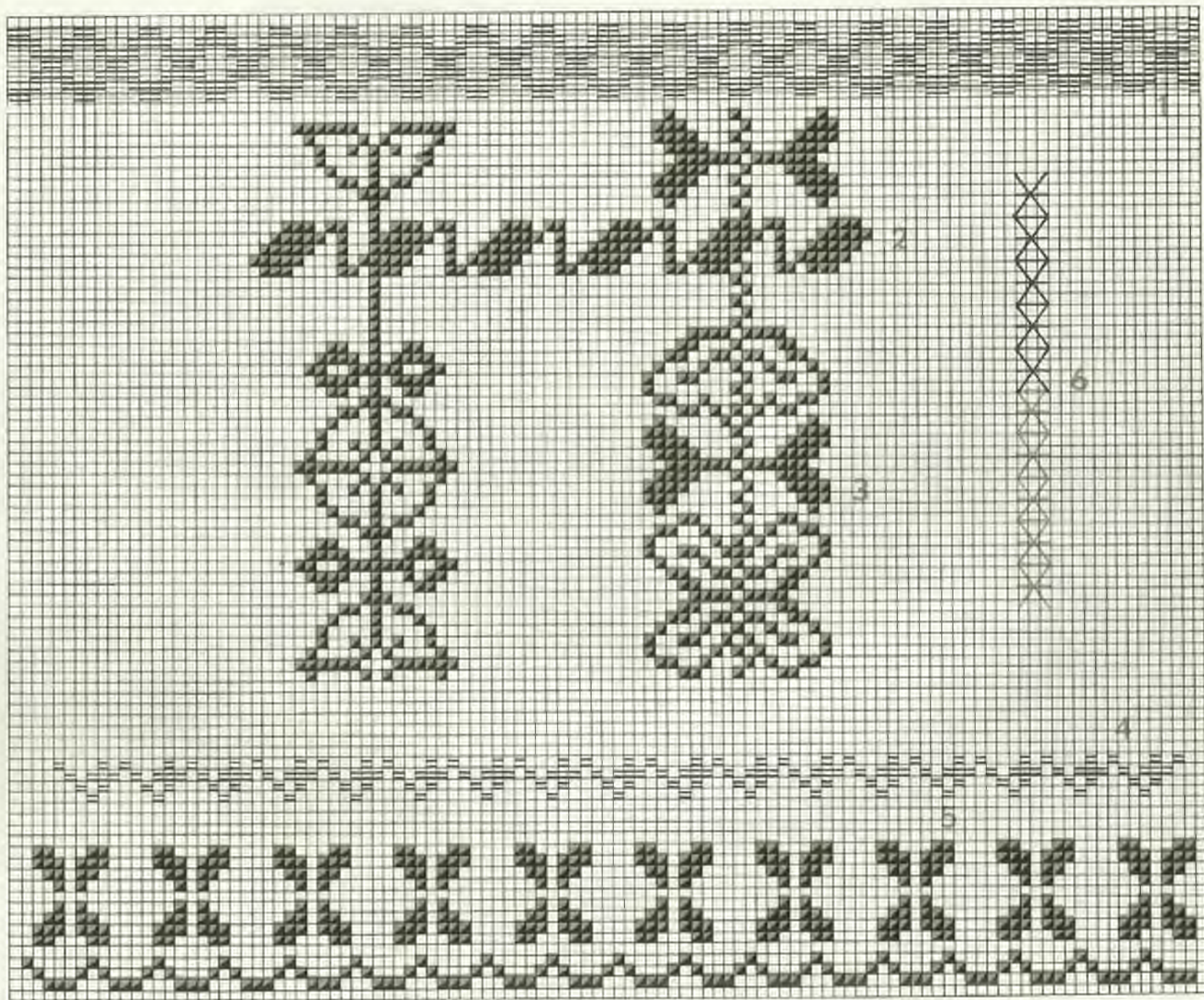

IE DE SIBIU

1. Guler, 2. Ciocănele (rîuri pe mîneacă), 3. Umeraș.
Culori: negru; gulerul se coase cu negru și lila.

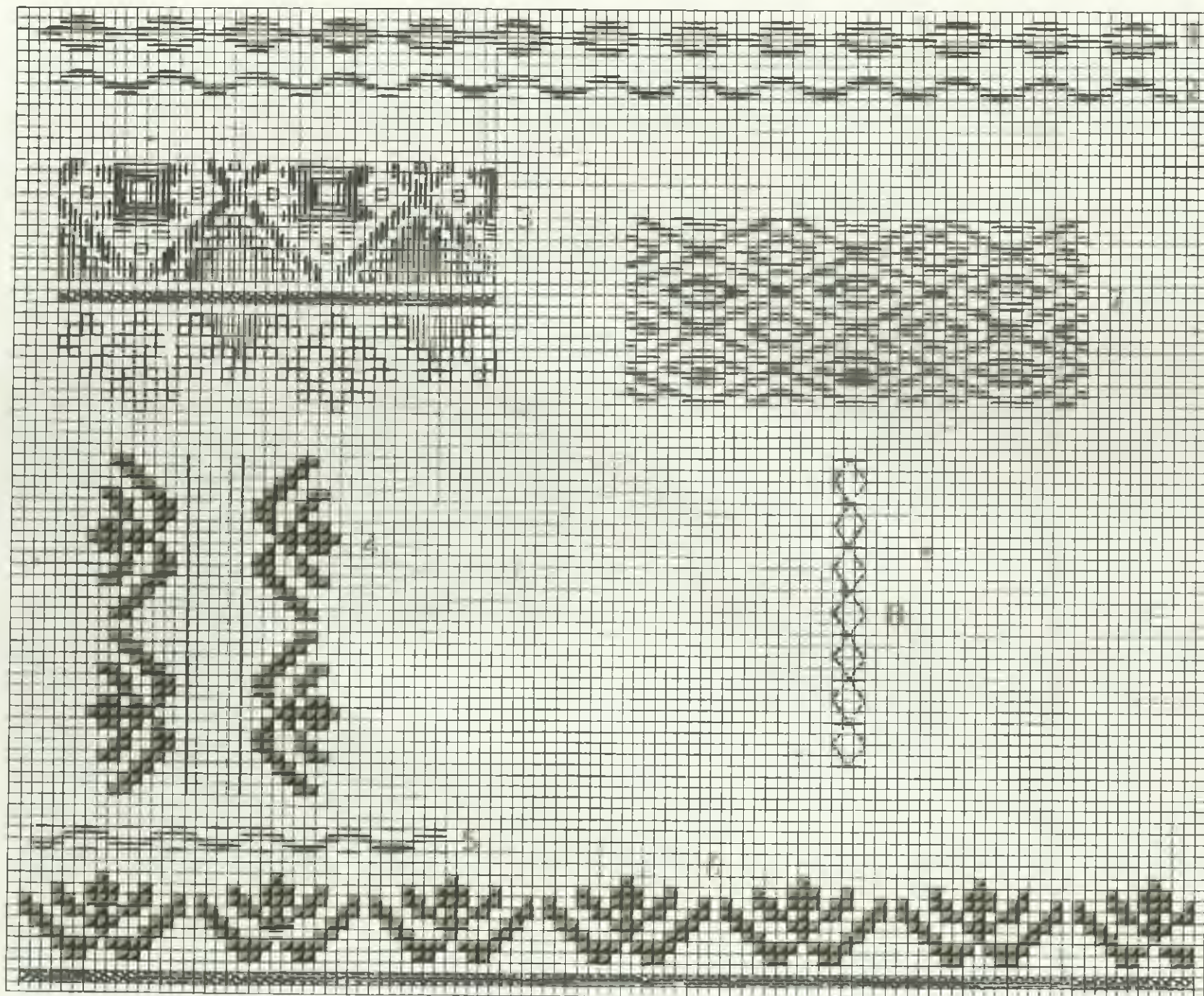

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE FĂGĂRAȘ

1. Guler, 2. Pui peste cot, 3. Rîuri pe mîneacă, 4. Ciupag la mîină, 5. Jos la mîină, 6. Cheiță.

Culori: negru și roșu.

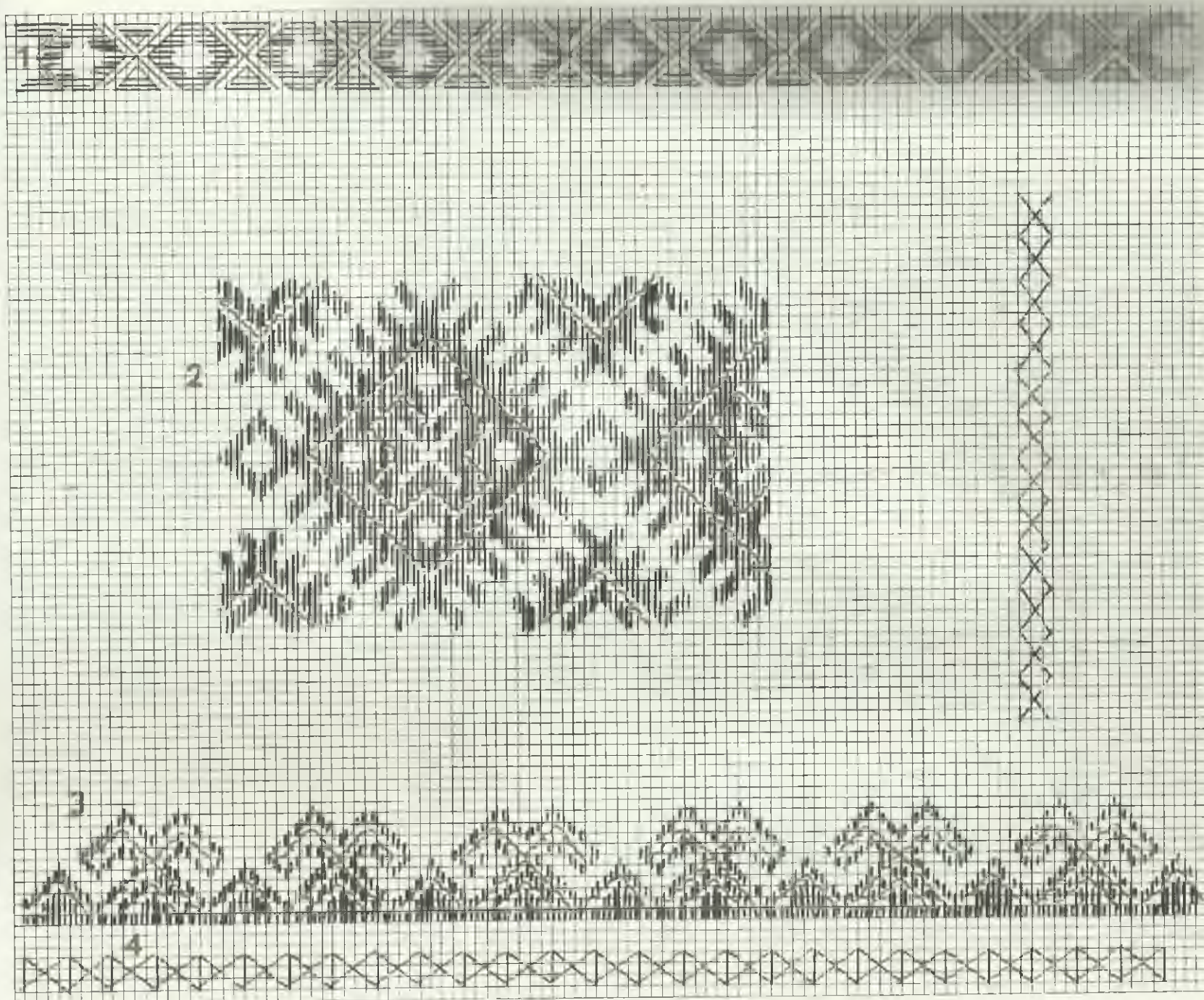

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE TÎRNAVE

1. Guler, 2. Ciupag, 3. Umeraș, 4. Pui pe mîneacă, 5. Ciupag la mînă, 6. Jos la mînă, 7. Ciupag pe piept, 8. Cheiță. Culori: negru, roșu, verde, galben.

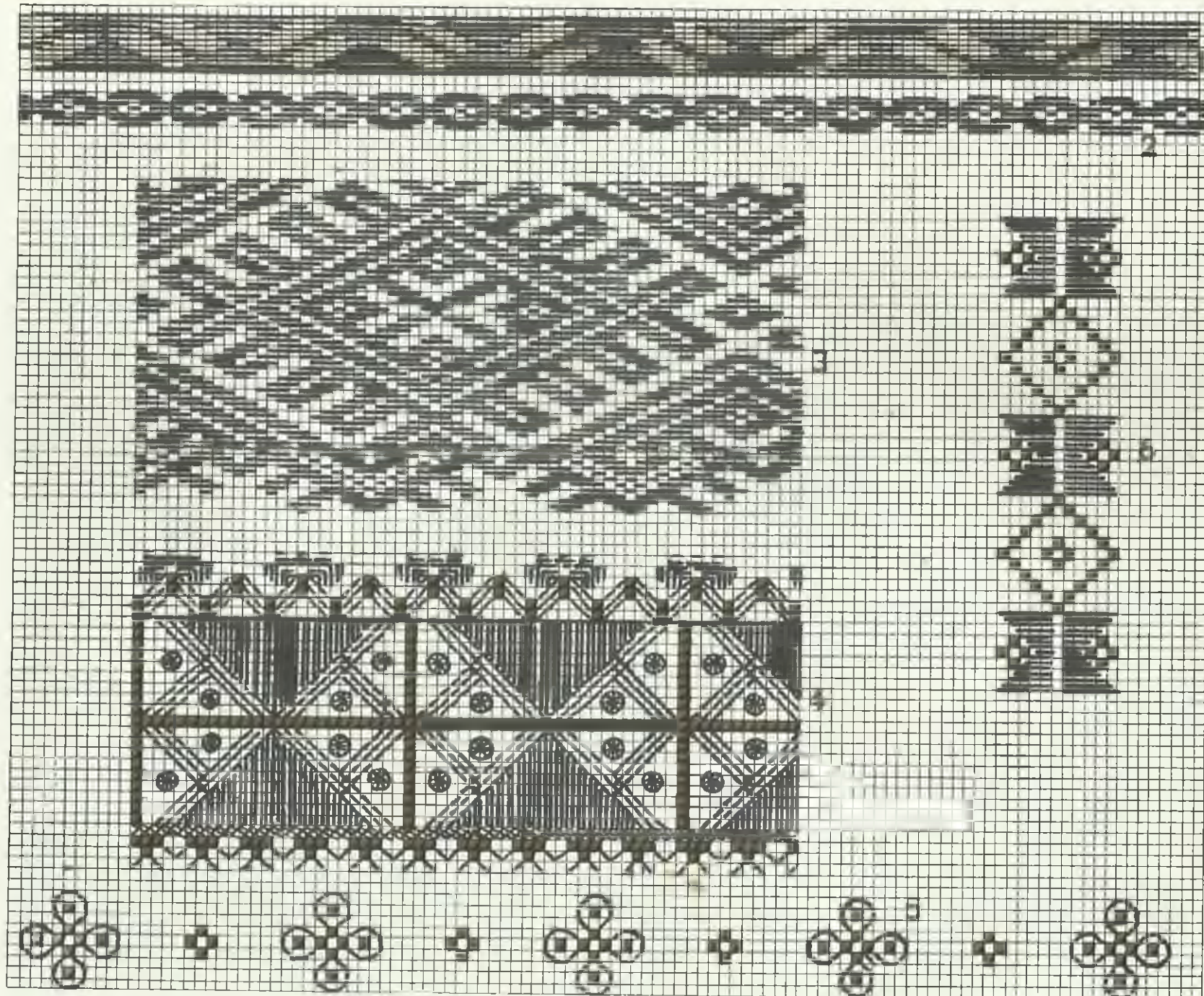

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE LĂPUȘ

1. Guler, 2. Ciupag și „puț peste cot“, 3. Jos la mână, 4. Cheiță.

Culori: negru, fondul roșu și verde, romburile galben, alb, punctul în urma acului.

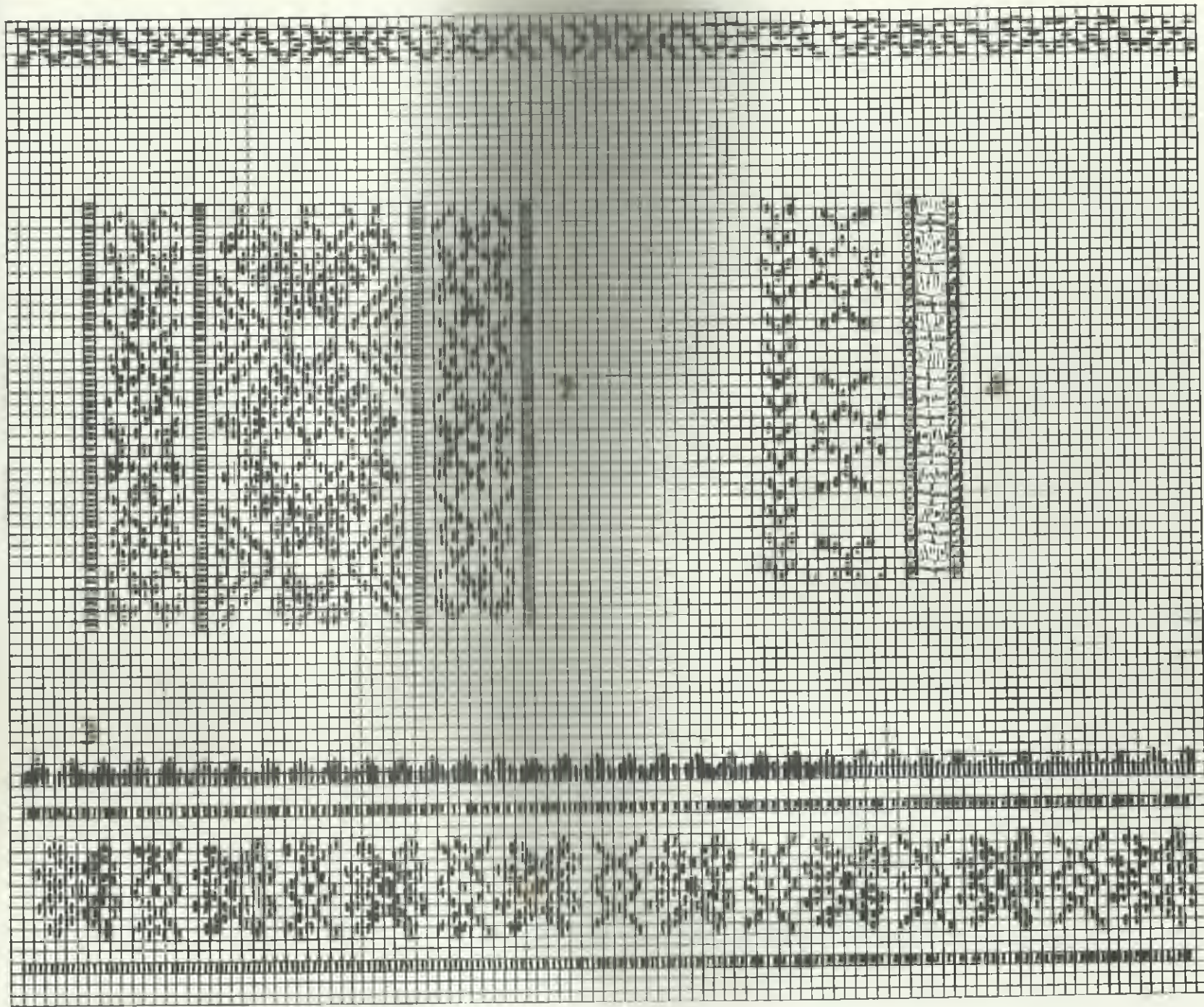

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE MUNȚII APUSENI

1. Guler, 2. Ciupag, 3. Ciupag pe piept, 4. Pui peste cot, 5. Jos la mână, 6. Cheiță pe mânecă.
Culori: roșu, negru și galben pe guler.

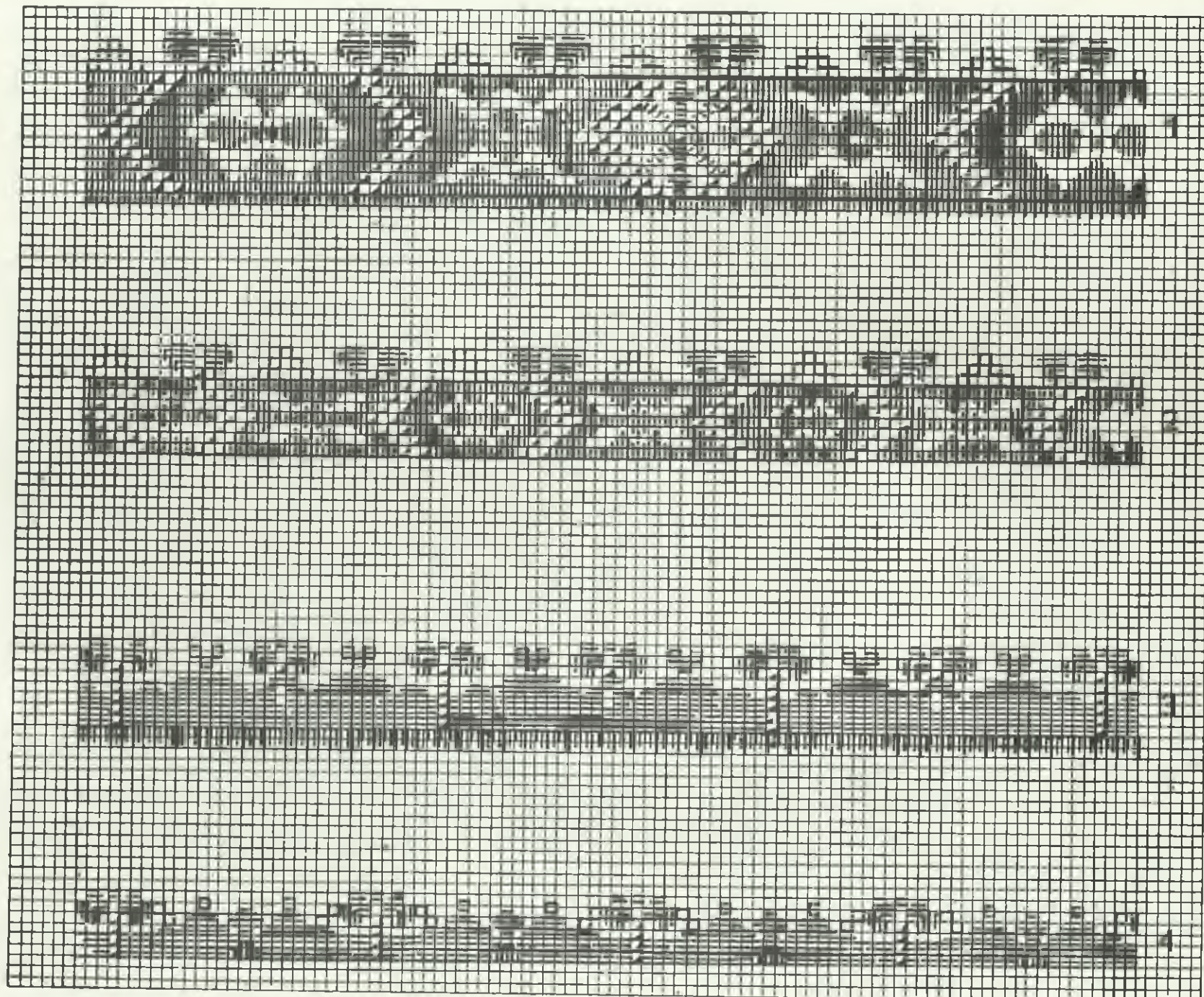

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE SĂLAJ

1. Guler, 2. Rîu pe mîneacă, 3. Jos la mîină, 4. Guler.

Culori: roșu și negru.

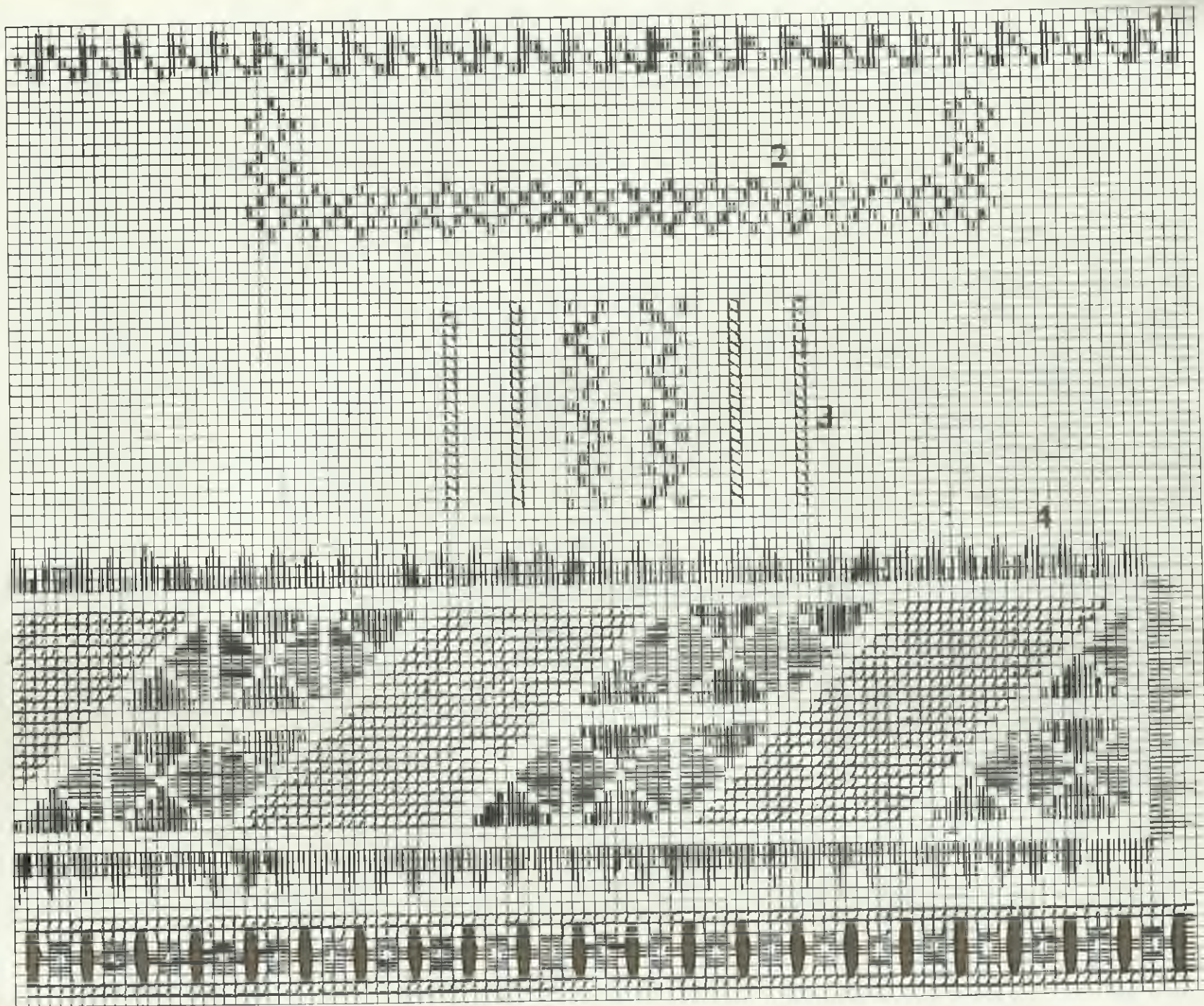

CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ DE BISTRIȚA-NĂSĂUD

1. Pui peste cot, 2. Guler, 3, 4. Jos la mână.

Culori: negru și mărgelile roșii, verzi, galbene, albastre.

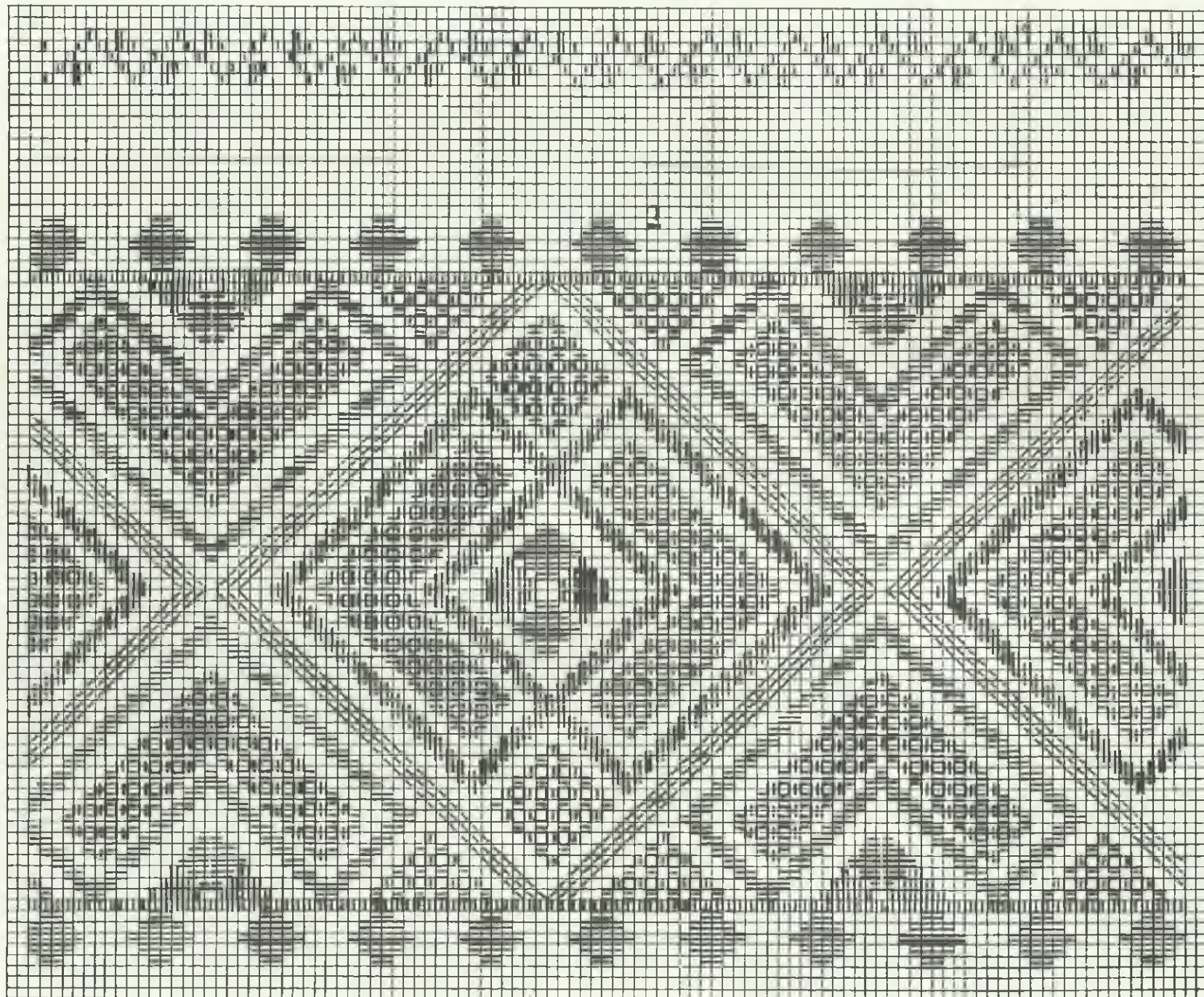

CĂMAȘĂ BĂRBĂTEASCĂ DE OLTENIA

1. Guler, 2. Placă, 3. Piept, 4. Poale și jos la mână.

Culori: cămașa se lucrează cu alb.

CĂMAȘĂ BĂRBĂTEASCĂ DE MUNTENIA

1. Guler, Placă, Piept, 2. Poale și jos la mână.

Culori: se lucrează cu alb.

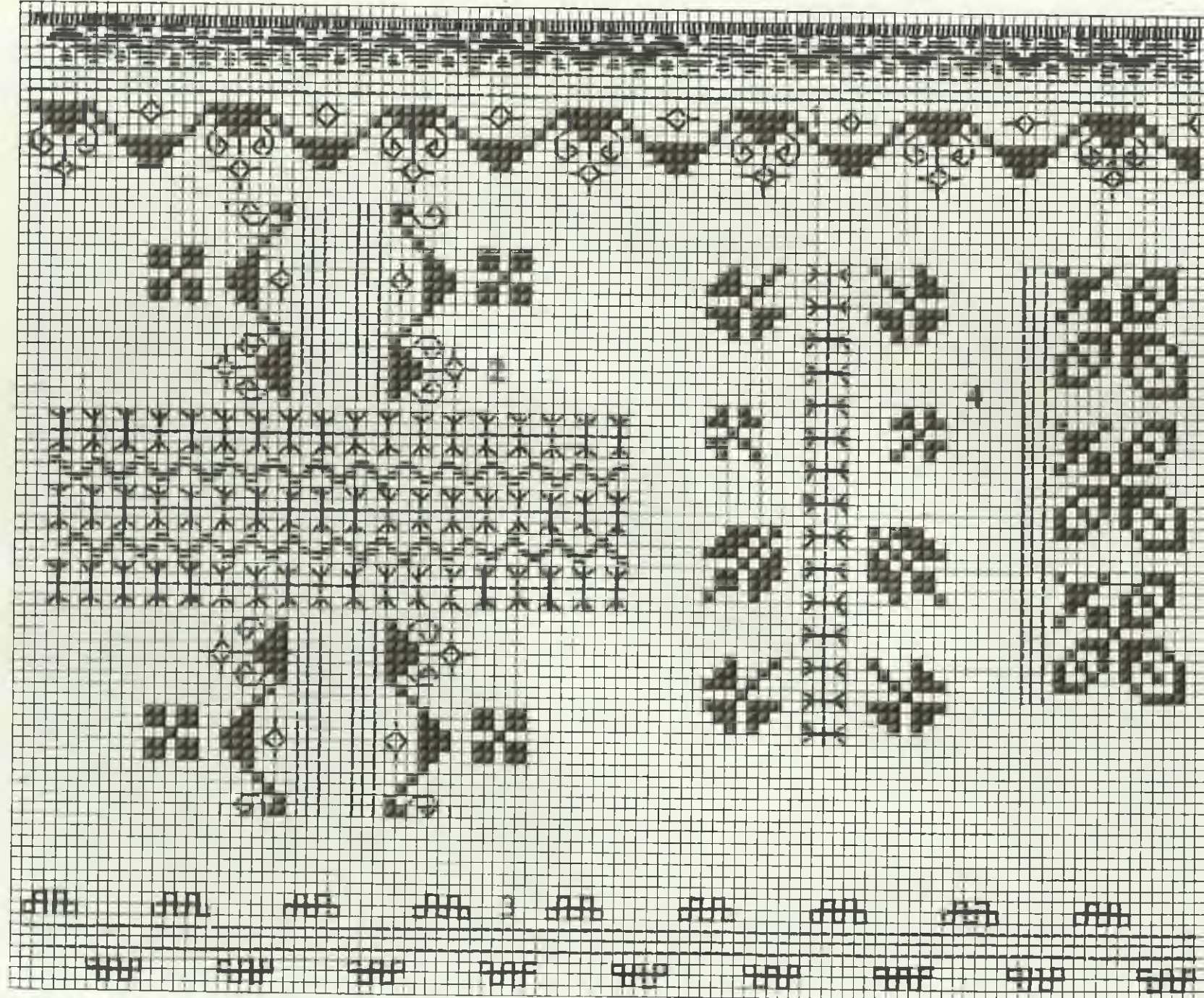

CĂMAȘĂ BĂRBĂTEASCĂ DE MOLDOVA

1. Guler, 2. Gură, 3. Poale și jos la mână.

Culori: se coase cu fir auriu ori argintiu sau cu alb.

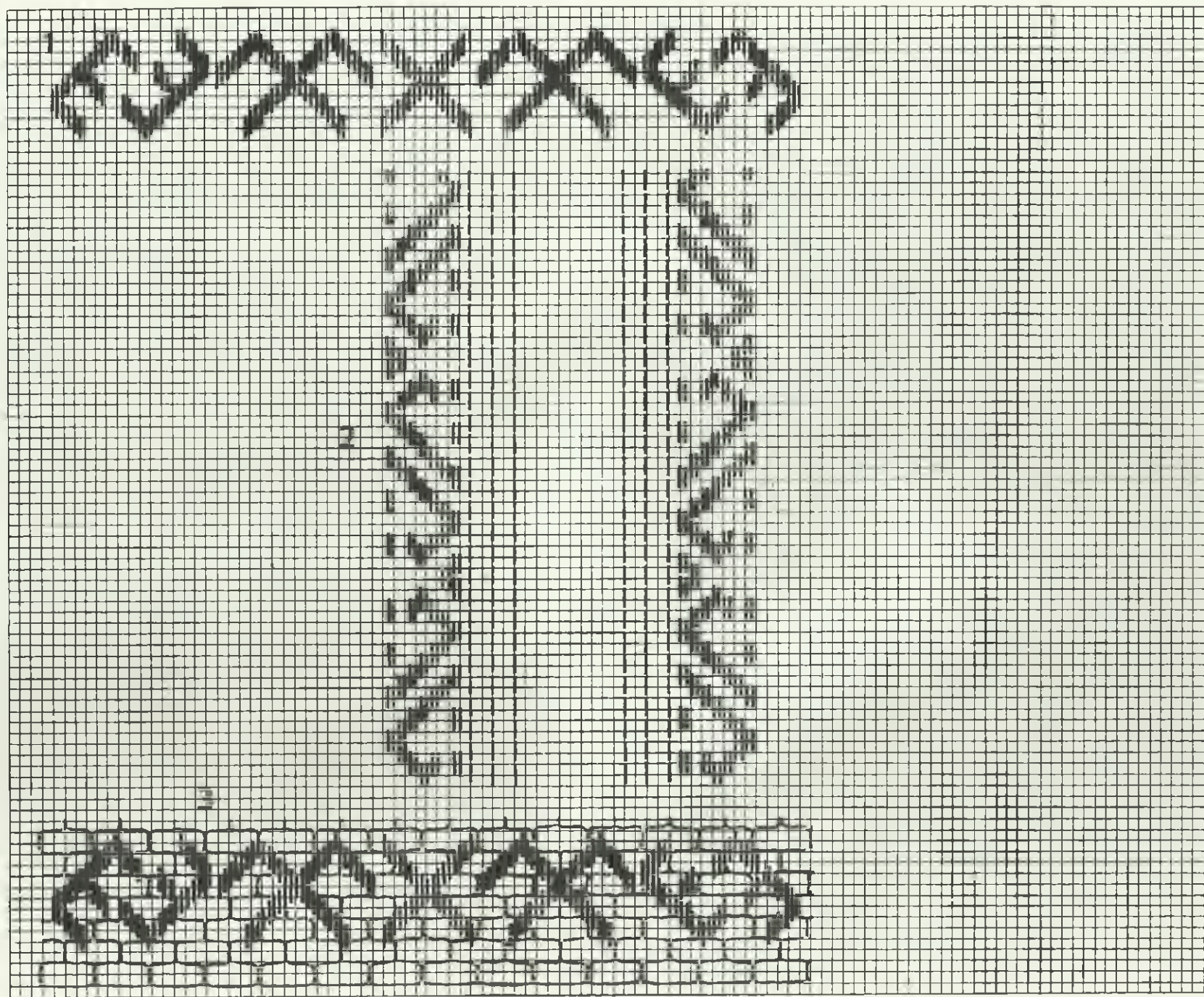

CĂMAȘĂ „CU BARBUR” (ciobănească)

1. Guler, 2. Barbur pe piept, 3. Jos la mână, 4. Barbur pe spate.

Culori: negru, fir metalic (fir auriu).

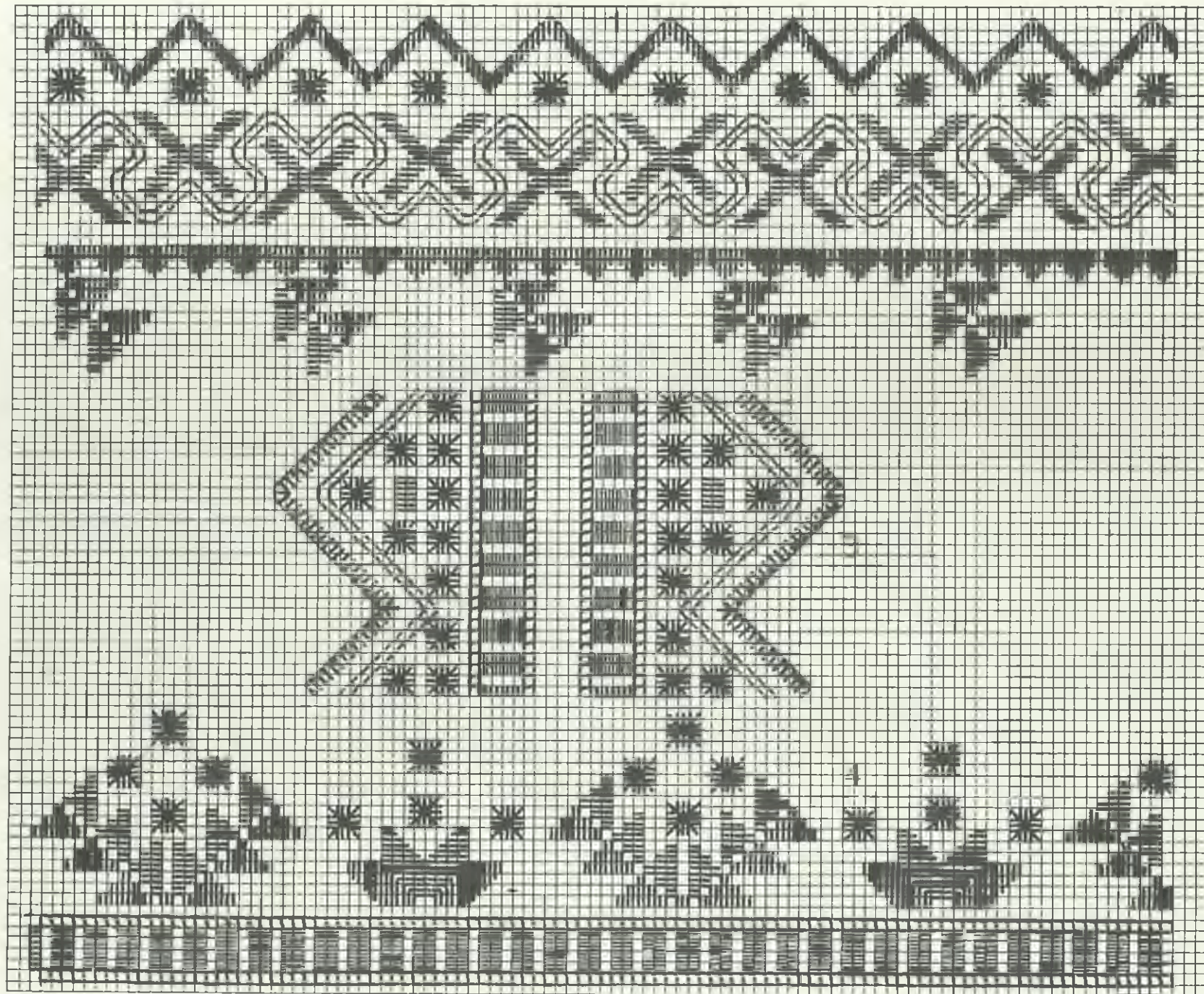

CĂMAȘĂ BĂRBĂTEASCĂ DE MARAMUREȘ

1. Guler, 2. Piept, 3. Jos la mână.

Culori: galben-crem, galben-portocaliu, alb.

CĂMAȘĂ BĂRBĂTEASCĂ DE SATU-MARE

1. Guler, 2. Umeri și jos la mână, 3. Piept, 4. Poale.

Culori: se lucrează cu alb.

Costum femeiesc de Gorj

Costum femeiesc de Vâlcea

Costum femeiesc de Olt

Costum femeiesc de Argeș

Costum femeiesc de Muscel

Costum femeiesc de Ilfov

Costum femeiesc de Teleorman

Costum femeiesc de Vlașca

Costum femeiesc de Buzău

Costum femeiesc de Dobrogea

Costum femeiesc de Vrancea

Costum femeiesc de Bacău

Costum femeiesc de Iași

Costum femeiesc de Neamț

Costum femeiesc de Banat

Costum femeiesc și bărbătesc de Hunedoara

Costum femeiesc de Sibiu

Costum femeiesc de Făgăraș

Costum femeiesc de Tîrnave

Costum femeiesc de Lăpuș

Costum femeiesc de Munții Apuseni

Costum femeiesc și bărbătesc de Bistrița-Năsăud

Costum bărbătesc de Oltenia

Costum bărbătesc de Muntenia

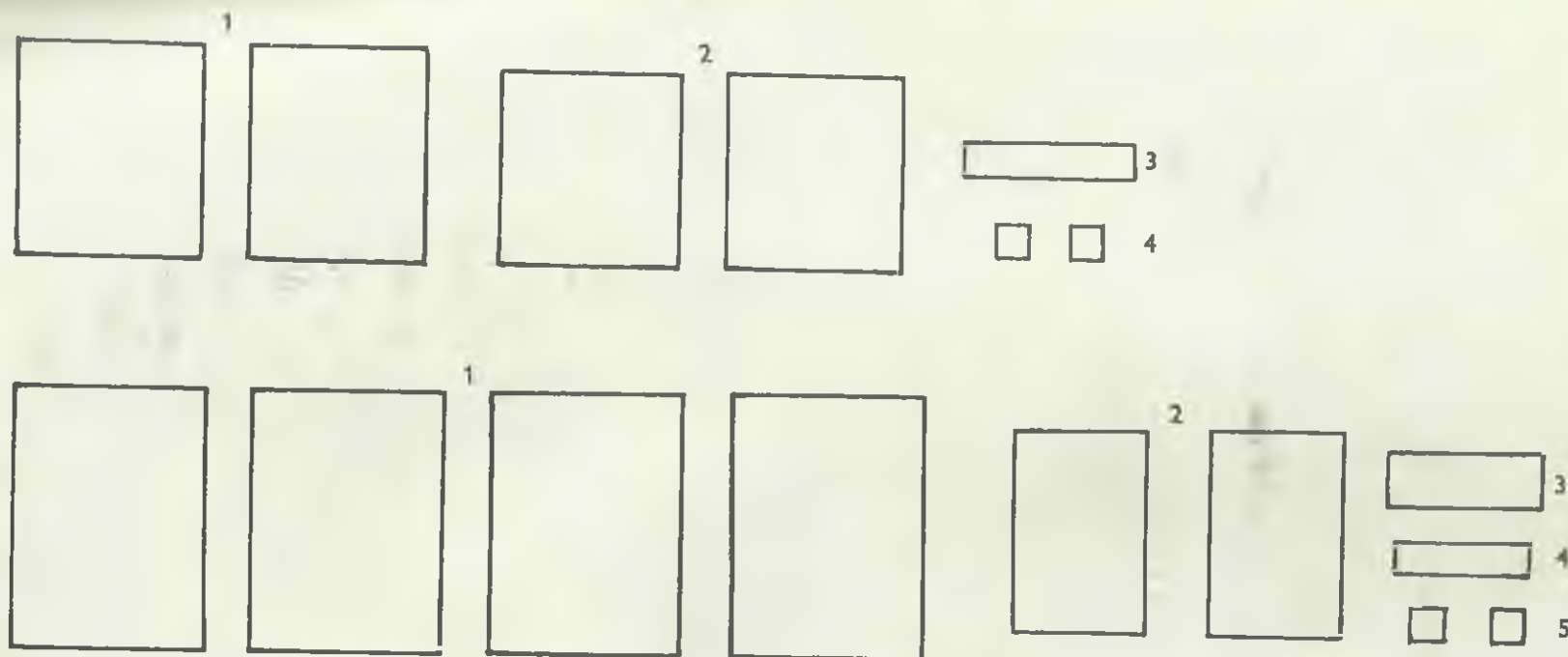

Costum bărbătesc de Moldova

Costum bărbătesc „ciobănesc“, „cămașa cu barbur“

CUM SE CROIEȘTE CĂMAȘA FEMEIASCĂ

1. Mînici — Lat.: 40—45 cm.
Lung.: 75—80 cm.

2. Piept și spate — Lat.: 40—45 cm.
Lung.: 50—60 cm.

3. Guler — Lung.: 30—35 cm.
Lat.: 2—3 cm.

4. Bröschițe: 4—5 cm².

CUM SE CROIEȘTE CĂMAȘA BĂRBĂTEASCĂ

1. Piept spate — Lat.: 40—45 cm.
Lung.: 90—95 cm.

4. Guler — Lung.: 30—35 cm.
Lat.: 3—5 cm.

5. Broschițe: 4—5 cm².

2. Mînici — Lung.: 75—80 cm.
Lat.: 40—45 cm.

3. Plată — Lat.: 10 cm.
Lung.: 20—25 cm.

